

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת בראשית תש"פ

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

59 הקטרת לידו וישפנה. מרדה. פרש הקטרת על האש. ומה שאמר פישו העם
60 והקטרת. הוא שיצאו כל הכהנים מבין האולם ולמזבח כמו שיבאר בתחלת כלים
61 והוא מה שאמרו ופרשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרת ואין חייבין בזה אלא
62 בקטרת שבתל זום אבל בקטרת של דה"כ כקטרת אורו בקדש הקדשים אין
63 חייבין בני אדם לצאת מבין האולם ולמזבח
64 אלא מן ההיכל כלבו ראשי שתרע בשבעה
65 שיבה בדם תאטת והעשית בפנים דרוק
66 מימה בפנים וזה יורה בזה כיון משה ופי'
67 העלם דבר ושערי עבודה שהם וזה גם כן
68 הפרשים מבין האולם ולמזבח כמו בשעת
69 הקטרת ולמזבח כל זה ממה שנא' (ויקרא טו)
70 וכל אדם אל ידיו ידיו אחר מעור אברו אתי
71 כפרה כפרה מריב איוו כפרה שתהיה
72 בקדשים פרשה מבין האולם ולמזבח אלא
73 בשעת הקטרת בעום כפרים מפור לבבר (שם)
74 מהיכל פרש מבין האולם ולמזבח לא פרש
75 לפי שהוא נסתר מוחם מביט קדש הקדשים
76 ואי' לאב אם שפירץ אין מותרין בני אדם
77 שלא יאב שום אדם שם וכבר בארנו בגמ'
78 וינא סדר הקטרת התמיד של זים ולחטוף
79 כלו ואמרו שהיא קבלה שומרה ואליעפ' שהיא
80 קבלה ותיבא ותיבא בעיני כרי' ולענין אורי
81 סדר זו היא תורף דברייהם בזה מערכת
82 גדולה קודמת למערכת שניה של קטרת
83 ומערכת שניה של קטרת קודמת לסדר שני
84 גורי עצים וסדר שני גורי עצים קודמת
85 לדשון מזבח הפנימי וישן מזבח הפנימי
86 קודם להטבת ה' נרות והטבת ה' נרות קודמת
87 לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת שתי
88 נרות והטבת שתי נרות קודמת לקטרת
89 והקטרת קודם לאברים ואברים למנוה
90 ונחנה להבייתם ויבייתם לנסכים
91 למוספים ומוספים לביכים וביכים לתמיד
92 של בין הערבים שאמרו והקטרת עליה הליב'
93 הלשמינה עליה השלם כל הקבנות כולם
94 וסדר הזה כולו הוא על דעת אבא שאול
95 ויפסיק בין הטבת התמיד נרות וזים הטבת שתי
96 נרות כמו שזכר אבא אבל במזבח אומרים
97 שבהקטרת הקטרת היה מפיסק ויהו ורק דם
98 התמיד ומשיב ה' נרות ומקטיר קטרת ואח"כ
99 מביט שתי נרות והליב' המזבח וכבר נתבאר
100 בשלישי ממסכת זו שאחר שחיטת התמיד
101 מרשנין המזבח הפנימי ועם ידשון מזבח הפנימי
102 מרשנין המזבח וכן נתבאר בפרק הרביעי
103 שאחר ויקרא דדם מנתנין נתן ומביאין
104 אומם לכבש ומה שאמר דה' שהיט' המעלה
105 אברים רצה לומר העלאת אברים מן הדבש
106 למזבח ומבאר הכוונה כי מה שאמר מנתת לו'
107 מנתת נסכים והיא נקראת במסכת זו מנתת
108 סדרה ומה שאמר נסכים אורי לומר נסכי' וכן
109 אורי כן הניט' סדר התמיד סדר עבודת
110 שבת ולפיכך זכר מוספין ושתי כוכי לבונה
111 של לחם הפנים וכבר בארנו בחמישי מוספחים
112 (דף נט) שאינו מותר להקריב קרבן אחר
113 התמיד של בין הערבים אלא פסח שאמר בו'
114 שאינו נשחט אלא בין הערבים ואלו שני עציץ אי אפשר שלא יביא אותם עם
115 התמיד מוסף על עצי המערכה שנאמר (ויקרא ה) ובעי עליה הבקב עצים ומיעוט
116 דרבה שניס אבא בתמיך של בין הערבים כלבו ידיו שני וזהו הקטנת האלו בידו שני
117 כהנים ולא יעלה אותם כדן אחר שנאמר (שם א) וערכו עצים ואמרו לו כ"מ שאמרו
118 וערכו על תמיד של בין הערבים) הוא כמו שזכרנו כבר בשני מוספין (דף כג) וכן
119 אמרו וינא כח אק מפיסין לתמיד של בין הערבים אלא כחן
120 שובה

1 מלא ונדוש. שידא הולך מבין ומתוקן ר"ל שהוא בתוך הכף (הבוק בתוך הכף)
2 כדי שלא תתפור הקטרת וכבר ביארנו במסכת כריתות (פ"א) שמקריבין הימנו בכל
3 יום משקל מאה דירין משקל' נ' בבקר ומשקל' נ' בערב: ומפוטלת. תחיתה קטנה על
4 בנד ולפיכך אמר שהיו מנאלין הבוק קטרת ומכסים אותה) במנסה ונותנין על
5 המנסה כממעלה מופש כעטב מאז
6 תחיתה בגד ונתון הבוק כולו אף תוך הכף
7 ונטל כדף בידו ועשה בו מה שיבאר בפרק
8 של אחר זה: כבר נתבאר. בסוף עירובין ב' קטנה עירובין שרץ
9 קד) נאיה מקום מן העורה מוציאן שרץ
10 שנמצא במקדש בשבת ובאיה מקום מניחין
11 אותה עד מוציאין שבת אבל כופין עליו קדידה
12 תרגום ספרותיו המפורסות והאחד קרי
13 שפכתו וכבר נתבאר ברביעי מפורסם (דף
14 מג) שהתחמת שגורפין כל האש היתה
15 מחוקת (כ"כ אסא) ותחתיה של זהב שפירמין
16 בה היתה של שלש קבים אומר בכל יום
17 חותה בזה ג' קבין ועינין לתוך של ג' קבין
18 והיה הוא מפור כקב גחלים בלי ספק ומוטני
19 יום שבת משלימים הגחלים הנפלים בקרקע
20 (אל המוצא הירצא מן המזבח) אל נחל קרית
21 ולתך מדה מתמיד ט"ו טאה וכבר ביארנו
22 שיער טאה במנחת (דף ע"ו). כבר נתבאר.
23 תבעתו (דף כג) המעמדת מה דם ואומר
24 שראש מעמד המעמדות באותה שבת
25 מששמוע קול המגריפה מעמיד המעמדות
26 שכבר טהרו מצרעתם בשערי המזרח כדי
27 שיהיו מומונים דרוק עליהם דם האשם כמו
28 שיתבאר בסוף גנעים.

הדרן עלך אמר להם הממונה

החלו עולים. כבר ביארנו בפרק השלישי
שואו מטיב חומש נרות וירצא
ואחר כך ישוב טיב שתי נרות והשאר
ונתבאר שם שהנרות שכתוב עליהן ר' ז' הם
הנה שנונה לאירחיה אם מצאם בביתם הרי
זה מלימם ומטיב שלש נרות מסתומים
אין ארבע ומניח שתי הנרות המעריבות עד
שישוב דדם שכתוב עליהם א' ב' ולפיכך אמר
כאן אם מצא עכשיו כשאר אלו ה' נרות
דרולקן היה מתקן האחת שכתוב עליה ב'
והיא המורדת לעומת האחרת שכתוב עליה
א' ומניח שכתוב עליה א' כמו שהיא ר"ל
שלא יכבה אותה ודילק אתו שנית אלא
מתקן ומוציא הפתילה ונוסחין שמן הדוהמה
לה לפי ששמן המעריב והוא שכתוב עליו א'
כמו שבארנו דילק את הנרות בין הערבים
ולפיכך אמר מצא נר מעריב שכבה אבא
מרשנו ונתון בו פתילה ומרליק אותו ממזבח
העלה אלא מן הנרות לפי שה' נר מעריב
הוא שכתוב עליו א' מרליק מנוט ארבע
הנרות לכשיכבה והוא כשיכבה אין מרליקין
אתו אלא ממזבח העולה וכבר נתבאר
בשלישי שבו שיש בו דישן המזרח ונתון
אתו על מעלה שיה של אבן שהיה לפני
המזרח ונתעלו משם ומוציאין כבר דעת. שמונח הקטרת הוא מזבח הזהב שבכדיל
שואו באמצע בין השלחן בין המזרח כמו שביצרו במנחת ובמו שניצירי במזרח,
ופירוש מרדךן שיערע אורו מנזבת כבר הקדמנו בפרק שלמי' זה. שחבן
מלא מן הקטרת יש בכף דבר מועט והוא נתון אותו דבר מועט מן הקטרת בחפניו
של מקטיר וכן הקדמנו שהמקטיר הקטרת לא הקטיר אותה קודם לכן אמרו לא שנה
אדם בה ולפיכך אמר כאן מלמדים אותו והוא שרש תחולל מלפניך כדי שלא יתח

החלו עולים. מ' שוכבו בדישון מזבח
הקנימי והמנוה היו מקדימים לפנינו מ' שזכה
בדישון מזבח הקנימי נכנס ונטל את הפני והשתתה,
ויצא מ' שזכה בדישון המנוה נכנס ומצא שתי נרות
(מעריביים) (דולקין. מרשנין את המנוה ומניח
את המעריב דולק, שפמונו היה מרליק את המנוה של
בין העריבים. מצא' שזכה, מרשנין ומרליק ממונח
העולה. נטל את הכח ממעלה שניה והשתתה, ויצא
משנה ב' מ' שזכה במחתה, צבר את הגחלים על גבי
המזבח ודרדן בשילוי המחתה והשתתה ויצא. משנה
ג' מ' שזכה בקטרת היה נוטל את הקדש מתוך הכף,
ונתנו לאהבו או לקרובו נתפור ממנו לתוכו נתנו לו
בהפניו ומלמדים אותו הוי וזהו, שפאו תתחיל מפניך
שלא תהיה תחיל מדרדן ויצא לא היה המקטיר
מקטיר, שנה שהממונה אומר לו הקטרת, ואם היה כהן
גדול הממונה אומר לו א' מרליק מנוט ארבע
העם והקטיר והשתתה, ויצא.

הדרן עלך החלו עולים

הדרן עלך החלו עולים

הדרן עלך החלו עולים

38 **בזמן**, אבנים טובות ר"ל אבני אפוד והשתחיה זו לא תהא אלא בהיכל בלי ספק
 39 כאו ועמדתו. רמזו אל הכהנים שקראו בלשכת הגזית אח"כ עשו מן העבודות
 40 מה שעשו אחר כך החלו עולים במעלות האולם והראשונים דום ומשה כהנים שוכר
 41 ארחם ואחר שנמרו עברותם החלה ועמדו על מעלות קודם שיגיעו שאר אחרים
 42 היטסקם בהעלאת אברי התמיד כמו
 43 שנתבאר בסדר שומרנו ופירשו הענין
 44 שנשאר מן ההלכה הזאת בשביעי מסוטה
 45 ועם פירשוש אותו פירוש מבור תדרשו משם.
 46 הקפה זו אינה מיוחדת לכהן גדול. אלא כל
 47 הנקף המזבח כך הוא נקף כמו שבארנו
 48 בחמישי מובחם ובר מתקב בשני משקלים
 49 שדיו במעשרו כל כבש שתי שלחנת אחד
 50 של ספק נתנין עליו כלי שרת ואחד של שש
 51 נתנין עליו האברים והוא שלחן חלבנים
 52 הנזכר כאן ובחמישי משקלים אמרנו בן ארז
 53 מקיש הצלצל וכבר בארנו בחמישי מנחות
 54 שמשכיבה לא תהא אלא על חיים וסמיכה
 55 זו היא על האברים ולפכך היא כמו שאמרנו
 56 שם משום כבודו של כהן גדול כדי שתהא לו
 57 היכרא: וסודרין. הם דגלים: כבר נתבאר
 58 בגמרא ר"ה (דף לא.). הטעם למה ייחדו אלו
 59 הנשמים ומזוהים לאלו הימים ואמרו ביום ראשון
 60 לה' הארץ ומלואה לפי שהוא חתול מעשה
 61 בראשית ובשני שבו נחלק המים והיו
 62 השמים וחתמים אמרו גדול זה ובשלישי שבו
 63 נראית הארץ שעליה יהיה הרין והדיינין
 64 אמרו אלהים נצב בעדת אל ברביעי שבו
 65 נבראו השמש והירח ואמרו אל נקמות ה'
 66 שהוא נוקם מן תדועים אחר עברותם
 67 בחמישי שבו נבראו מעלי בעלי חיים ויש בזה
 68 פלאים מפני החלק שבמיעוניהם ונתועתם
 69 מעצמם ופלאים אחרים שיש בבעלי חיים
 70 אמרו הרנינו לאלהים עתנו לפי שבשעה
 71 שראוין אותם משבחים הבורא ומגדלים אותו
 72 כבשיו שבו נשלם מעשה הבורא ונברא
 73 האדם גם כן שמכין גדולת הבורא יתעלה
 74 אמרו ה' מלך גאות לבש:

1 שזכה בו (ערבתי יזכה שחירי) אלא לקרות בלכר שנמייסים לה חרשים (א) עם
 2 ישנים בין הערבים כמו שהקדמנו, וכבר אמרנו בלכר סוכה (דף נו.) משמר הירצא
 3 והוא כן תמיד של שחר ומוספים ומשמר הנבט מקריב תמיד של בין הערבים ובזיבין
 4 אלו ואלו חולקין בלחם הפנים כמו שבאר שם דע שבין הערבים אי אפשר גם כן
 5 בלי דרשון מובח הפנימי וכלי דרשון מבורה
 6 כמו שכתבו בבקר ולפכך יהיה סודו האמיתי
 7 הירצא מכל מה שאמרנו ועל דעת הכהנים כן
 8 והוא כן שאחר הדמת הדרשן מובח הירצון
 9 והוא מובח העולה מוסדרין מערכה גדולה
 10 והוא כן מערכה שניה ואחר כן מעלק שני
 11 גורי עצים ונתנין אותם על מערכה גדולה
 12 ואחר כן מומנים בשב התמיד ואחר כן פותחין
 13 שער הגדול כמו שכתוב ובשעת פתחתו
 14 שוחט התמיד ובאים שתי כהנים להיכל
 15 שאחד מהם מניח מנחה הפנימי והשני מרשן
 16 המנורה תוך זמן ששוחטין התמיד ונשל דמו
 17 במזרק ואינו זורק דמו על גבי מנחה עד שגמר
 18 דרשון מנחה הפנימי ואז זורק דמו ואחר יוריקת
 19 דמו מתעסק בהטבת חוש נרות המתעסק בו
 20 ומתעסקים האחרים בנייתם התמיד והבאת
 21 אבריו לכבש ומליחתם כמו שם שהקדמנו
 22 הכל בבית אחר אחר כך מתקבצין בלשכת
 23 הגזית וקורין כמו שהקדמנו ואחר כך מביא
 24 הקטרת להיכל ומקטירו ואחר כך מטיב שתי
 25 נרות ונתשאים כמו שהקדמנו ואחר כך
 26 מעלק האברים לגבי מנחה ואחר כך הסלת
 27 ואחר כך החביתין ואחר כך יין לנסך ובשעת
 28 ניסוך היין מתחילים הלויים בשירי ומנגנים
 29 בכלים הנזכרים בעריכין (דף ט) ותקועין ואחר כך
 30 תקיעות בחפסקות פני החפסקות השיר כמו
 31 שיתבאר בעשוי וכשיצאו המקטיר מן ההיכל
 32 עומד על מעלות האולם עם הכהנים
 33 האחרים כמו שיתבאר עד שיגמר העלות
 34 האברים למנחה אחר כך מברכין העם כריב
 35 כהנים כמו שיתבאר ושומר הסדר היה שהוא
 36 יצא מתוך כל מה שנאמר בענין זה במשנה
 37 ובתולדות:

הדרן עלך החלו עולים

29 ואחד משמאלו, שְׁהָה לְנֶסֶף הַיָּהוּב הַסָּגֵן בְּסוּדְרֵיהֶם, וְהִקְשִׁי בֵּן אֲרָזָה בְּצִלְעֵל וְדָבְרוּ הַלְלוּם בְּשִׁיר, הִגִּיעוּ לְפָרֶק תַּקְעוּ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ הָעָם
 30 עַל כָּל פָּרֶק תַּקְעוּהוּ, וְעַל כָּל תַּקְעִיהָ הַשְׁתַּחֲוִיָּה, וְהוּו סֵדֵר תַּמְדוֹ לְעִבּוּדֵי בֵּית אֱלֹהֵינוּ. וְהוּו רְצוֹן שִׁנְיָהּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן. **מִשְׁנֵה**
 31 ד' הַשִּׁיר שֶׁהוּו הַלְלוּם אוֹמְרִים בְּמִקְדָּשׁ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן, הִיו אוֹמְרִים לְה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְל וְיִשְׁעֵי בְהָה בְּשָׁנֵי הִיו אוֹמְרִים גְּדוֹל ה' /
 32 וּמְהוֹלָל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַיָּהוּב הַקָּדוֹשׁ בְּשִׁלְשִׁי הִיו אוֹמְרִים אֱלֹהִים נִצָּב בְּעֵדֵת אֵל בְּמִקְרָב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹתוּ בְּרַבְעֵי הִיו אוֹמְרִים 'אֵל
 33 נְקֻמֹת ה' אֵל נְקֻמֹת הַיּוֹעֵל בְּחַמְשִׁי הִיו אוֹמְרִים הַרְנִינוּ לְאֱלֹהִים וְעוֹנֵנו הִרְעוּ לְאֵלֵינוּ יַעֲקֹב בְּשִׁשִּׁי הִיו אוֹמְרִים 'ה' מִקְדָּשׁ גְּאוֹת לְבָשׁ,
 34 לְבָשׁ וְגוֹמֵר. בְּשִׁבְתָּ הִיו אוֹמְרִים 'מְמוֹד שִׁיר לְיוֹם הַשֶּׁבֶת' מְמוֹד שִׁיר לְעֵתֵיד לְבֹא, לְיוֹם שְׂבֹאוֹ שְׁבֵת וְיִגְנוּחָהּ לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים.

הדרן עלך בזמן שכהן גדול וסליקא לה מסכת תמיד

1 **משנה א** שומרים בבת המקדש – בלילות. בבת אבנים – שם מפנתין את הקטורת. וזאת הניצוץ – מפרש לקמן, עליה בנויה על גבה – שיער עזרה הכהנים
2 שומרים מלמעלה הולכים מלמטה, אותן ליום שבמשמר השומרים את העזרה, והם לבגין עם שעירים ואורח מקום שהלויים שומרים בשערי הבית ובעשרי העזרה,
3 כמפורש. וזבית המקדש – באותן שתי לשכות שהיו לבית המקדש הנובית בקדש, כדתן לקמן. ובשתי לשכות הנובית לו בחול הלוים שומרים מבחוץ. ומתש – שומרים
4 ליום על חמשה משערי הר הבית, יש לו חמשה שערים המנימים לפניו. ארבעה – שומרים על ארבע פנותיו ול הבית מתוכו, כלומר, אלאו אלו מתוכו שומרי הפנות.
5 ושומרי השערים שומרים בתוך החומה היו יושבין,
6 שכן כל אדם רשאי ליטב שם. חמשה – שומרים ליום על חמשה משערי העזרה.
7 שבעה שערים מונה לקמן בעזרה. הרי שפנה שער
8 במסכת תמיד (ב"א), שנים מןו היו תופצין
9 לשאר השערים, שאינן צריכין שימור אלא
10 לחמשה שערים (מדובקום) (מדובקום).
11 ארבעה שומרים על ארבע פנותיה של עזרה
12 מבחוץ – כלומר, אלו אלו מבחוץ היו
13 עומדים חוץ לעזרה, שהרי אין ישיבה בעזרה,
14 ולא היו יושבים במבנים – הרי שפנה שער
15 שומרים בין שער ופניה ושלשה מוסף עד
16 אחד בו. **משנה ב** איש הר הבית – שומרים
17 מנוגה על כל משמר ומשמר השומרים
18 בעזרה. בן לוי לוקה – מאותן השומרים.
19 **משנה ג** חמשה שערים היו להר הבית
20 – לחומת עזרת נשים המקפת כל הר
21 לפנים מן החיל. שני שערי חולות – שני
22 שערים וקפונטום – שם השער. מדי – בדרית,
23 והוא שער לא היה משמש כלום, שום
24 שיצאה ובתא, אלא בעל קרי היה יוצא
25 בו, לרבי אלעזר בן עקיב, כדמפרש בשילדו
26 פירקי. שער החרוץ – שבוחרת עזרת נשים
27 שהכל נבנסך דין שם לכל העזרה, ועל
28 אותו השער שרשן שער הבירה צורת. אז ולמד
29 במסכת יומא. שבו – בשיער המזרחי וה, כן
30 השורף הפרה וכל מטעיה העוסקים, יוצאין
31 דרך שם להר החיים שבמזרח, שהוא בנגד
32 אותו שער. וכבש היו עושין מחשענ לחר,
33 מפני קבר התומים. **משנה ד** שבעה
34 שערים היו בשומרים ישראל. "שער קפונט" –
35 הוא "שער האיתוך", והוא משמש כל כניסה
36 ויציאה של עזרה הגדולה. "איתוך" – לשון
37 בראה, כמו "איתך בוקר" (ישעיהו כא),
38 המליצה – ברא כחונג מניחה –
39 **משנה ה** בית המקדש – היה כולו בחול.
40 שכן קני בית אב ישנים שם, אלא הלשכות
41 שלו חצין בחול וחצין בקדש. **ל** לשבת
42 קרבן – שהיו שם טלאים המבוקרים.
43 **משנה ו** לבלוש את העזרה – כדתן
44 במסכת תמיד (ב"א), "על את המפתח ופתח
45 את הפשע", וכןכנס מבית המקדש לעזרה.
46 היו בודקין והולכין. הניעו אלו גאול, אמרו
47 "שלום, הכל שלום", כלי השרת מוצאין
48 בתוקנן. **משנה ז** בית המקדש פיה –
49 כפיפה היה עשוי. וזבית גדול והיה מוקף
50 ורובין על אבן – רצפה חלקה וגבה לשלב
51 שם. איש מכוון באיץ – כי וכבש שם
52 שטוח בקרקע, שלא על החרובין העשויין
53 לוקמים, וישן על הארץ. **משנה ח** אמה
54 על אמה – בארץ, ותבלא עליה. הניע זמן
55 הענילה – שעת הגפת לרחות. וזבית את
56 ה**הבבאי** – הבגן השוער. מן השלשלת – בשלשלת היו תלויות. תעל הבגן במבנים כל השערים שיש בו לנעול. ובעודו עוסק בניעתל שערים בן לוי ישן לו מבחוץ. נפר –
57 הבגן מלמעלה. והחורין הנפתחות לשלשלת וחחוריו ותבלא למקומו, ותן בן לוי כסותו עליה, חור ישן לו. מסיבה החולבת תחת הבירה – תחת המקדש. בנה – ששיאלץ
58 (עריך למונה שעילין) עליה, ובוהקן משליל הדול, שהיה מוחללת אל תחתיה. לות החיל – בנה שהוא גבה והחולבת תחתיה. והולץ לו בנה –
59 (הררום) והצפון שלא היה משמש כלום.

1 **מספר** המשמורת ששומרות כל המקדש –
2 שערים וארבע משמרות. סמך לזה
3 – מה שאמר ברברי הימים (א, כו) "למורה"
4 הלוים ששה לצפונה ליום ארבעה לגבה
5 ליום ארבעה ולאסופים שנים שנים לפיכך
6 ולמזרב ארבעה למסלה שנים לפיכך –
7 הרי אלו שערים וארבע משמרות. אף על פי
8 שקרא אותם כולם בסופו זה הלוים, יש מהם
9 שלושה כהנים, כמו שהקדמנו. הרי קורא
10 הכהנים "לוים" במקומות רבים. אמר:
11 "והכהנים הלוים בני צדוק, וכן ביאר
12 בתלמוד. וכן פירש "לפרי" מגאן דאמר
13 "כלפי בו", רצה לומר: שיהיה המשמר מתוך
14 לחומת העזרה, כמו שנתבאר כאן. ויעם זה,
15 כמו שביארנו, שאין מותר לשבת בתוך
16 העזרה, כמו שביארנו, ואי אפשר להם
17 לעמוד על הלילה, ולפיכך יהיה המשמר
18 מבחוץ כדי שיוכל לשבת. ומה שאמר כאן
19 "חמשה שערי העזרה" הוא לדעת תנא קמא.
20 לפי שיש מן התנאים מן שאמר
21 שערים היו לעזרה, והוא המדבר כאן, ויש
22 מהם שאמר שבעה, והוא דעת רבינו, ויש
23 מהם שאמר שלשה עשר, כמו שביארנו בשני
24 משמרות, ובמה שיתבאר בשני של מסכתא זו.
25 ולדעת החכמים היה המשמר על חמשה
26 שערים מן השבעה. **בשעלו** משתכן הבירה
27 לבגין בית המקדש שהיה בימי עזרא, וזה
28 אותם המלך שיעשו צורת מדינה כצורת
29 השלש הבירות במקדש. שני שיהיה איתם
30 מן העלמים והכזב מושגה לוי ומיזרו
31 במלכות. ולפיכך יצויו אותה על שער
32 מדרותי משערי הר הבית. והר הנשחא – בו
33 היה שורפין פרה ארומה, כמו שיתבאר
34 במסכת פרה. והוא הר החיים, והוא במזרח
35 של ירושלים. ומשער הזה יהיה יוצא כותן
36 גדול והפרה ומשמשה להר החיים. ומה
37 שאמר "כתן גדול" השורף את הפרה – הוא
38 דעת רבי מאיר, כמו שנתבאר בספרי, ואין
39 הלכה. אבל היא כשרה בבגון הדיוט, כמו
40 שנתבאר במקומות במסכת פרה (פרק ד). וכן
41 השער הזה היו מוציאין גם כן לצדדין
42 בשריפה. והוא מה שאמר "כיל מטעיה".
43 חיל – היא חומה שהסובבת כל העזרה מבית
44 לחומת הבית, כמו שירשנו בפרק שאמר
45 כבר

1 **מקומות הכהנים שומרים בבת המקדש: בבת אבנים,**
2 **ובבת הניצוץ, ובבת המוקד. והלוים בְּשִׁלְשָׁה וְאֶחָד**
3 **מִקוּמֵי: הַמִּשְׁעָה – עַל הַמִּשְׁעָה שְׁעָרֵי הַר הַבַּיִת, אַרְבַּעַה**
4 **- עַל אַרְבַּע פְּנוֹתָיו מִחוּצוֹ, הַמִּשְׁעָה - עַל הַמִּשְׁעָה שְׁעָרֵי**
5 **הָעֶזְרָה, אַרְבַּע - עַל אַרְבַּע פְּנוֹתֶיהָ מִבְּחוּץ, וְאֶחָד -**
6 **בְּלִשְׁבֶּת הַקֶּרְבֵּן, וְאֶחָד - בְּלִשְׁבֶּת הַפְּרוּכָה, וְאֶחָד -**
7 **לְאֲחוּרֵי בֵּית הַכְּפֹרֶת. מִשְׁנַה ב** איש הר הבית היה
8 מחזור על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקין לפניו.
9 וכל משמר שאינו עומד, אומר לו איש הר הבית
10 "שלום עליך". יבקר שהוא ישן - חזקונו במקלו. וישות
11 היה לו לשורף את כסותו. והם אומרים: מה קול
12 בְּקוֹרְנָה? קול בן לוי לוקה ובגדיו נשָׂרִפִים, שישן
13 לו על משמרו. רבי אלעזר בן עקיב אומר: פגע
14 אחת מצאו את אחי אפאי ישן, ושרפו את כסותו.
15 **משנה ג** חמשה שערים היו להר הבית. שני
16 שערי הולדה מן הדרום - משמשין כניסה ויציאה.
17 קפונטום מן המערב - משמש כניסה ויציאה.
18 מדי מן הצפון - לא היה משמש כלום. שער
19 המזרחי עליו ישנן הבירה צורה - שבו כהן גדול
20 השורף את הפרה וכל מטעיה ויציאה להר המשחא.
21 **משנה ד** שבעה שערים היו בקדש, שער
22 ושלישה בדרום, ואחד במזרח. שער הדלק,
23 שני לו - שער הקרבן, שלשי לו - שער התים.
24 שבמזרח - שער נקנור. וישתי לשכות היו לו, אחת
25 מימינו ואחת משמאלו, אחת - לישבת פתח המלביש,
26 ואחת - לישבת עושה הביתין. **משנה ה** ושְׁבַצְפוֹן -
27 שער הניצוץ, וכמו אבסדרה היה, ועליה בנויה על גביו,
28 שהכהנים שומרים מקומעלו והלוים מלמקמן. ופתח היה
29 לו לחיל. שני לו - שער הקרבן, שלשי לו - בית
30 המקדש. **משנה ז** ארבע לשכות היו בבית המקדש,
31 בקיטונות פתוחות לתרבות ארבעין, ותיים פקודש ושתיים בחול.
32 וראש פששין מבגיל בין קודש לחול. ומה היו משמשות?
33 לשכת קרבן, דרומית מזרחית - היא היתה לשכת להם הפנים. מזרחית צפונית - בה גזו בני
34 השמונאי את אבני המזבח ששקצוים מלכי זון. צפונית מערבית - בה יורדים לבית המלביש.

1 משנה ז
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60

משנה א הר הבית היה בו' – זה המורה שעליו הבית בניו. רובו מן הדרום. רובו של בנין בדרום הזה, שברדום הזה היה רוב השמש המורה. זה מן המורה – פתוח זה הרוב במזרח. שמשו המורה מועט מתשמש הדרום, והשמש הצפון פתוח משל מזרח. ומועט שבכולם – במערב, שאך השמש היכל כל כך. ולבי ממונם בלשון. משנה ב מה לך מקוף לשמאל – שואלו לו. זה משבי שאני אבל. הם ענין השוכן. וכן שאני מנודה. משנה ג לפנים מנינו – מכותל חומת הר הבית. מרת נבות עשרה מפחים מקלטות עיצם בוכן *לשש ארבעה אונות ועל גבו זו באלכסון, כעין שמוסרין את המטות. שלש עשרה השתחוותהו – זה דגם שזכו לגדרה. לפנים מנינו – מן הסוהר. החיל צמח אמות

משנה ז שנים שנקרים היו לבית המקדש, אחד פתוח לחיל ואחד פתוח לעורה. אמר רבי יהודה: זה שהיה פתוח לעורה – פשפש קמון היה לו, שבו נכנסין לבלש את העורה. משנה ח בית המקדש – כיפה, ובית גזול היה, מקוף רבדיון של אבן. וחקני בית אב ושנים שם ומפתחת העורה היום, ופריזו הכהנה איש פסותו כראוי. משנה ט ומקום היה שם, אמה על אמה, ומבואל של שיש, ומבפת היתה בקיבועה בה, וישלשלת שהמפתחות היו תלויות בה. הגיע זמן העגלה – הניהיה את המבואל בפפתתה, ונטל את המפתחות מן השלשלת, ונעל הבהן מבפנים, וכן לוי ישן לו מבחוץ. גמר מלקיטול – החזיר את המפתחות לשלשלת ואת המבואל למקומה, וכן פסותו עליה, ישן לו. איזוע קרי באחד מהם – יוצא והולך לו במסיבה ההולכת תחת הכיפה, והגרות דולקים פקאן ומקאן, עד שהוא מגיע לבית המבואל. רבי אלעזר בן עקיבא אומר: במסיבה ההולכת תחת החיל יוצא והולך לו הפדיו.

הדרן עלך בשלשה מקומות

משנה א הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה. רובו מן הדרום, שני לו מן המזרח, שליש לו מן הצפון, מיעוטו מן המערב. מקום שהיה רוב פתחו, שם היה רוב השמישו. משנה ב כל הנקנסין לחר הבית, נקנסין דרך ימין, ומקיפין ויוציאן דרך שמאל, חוץ ממי שארעו דבר, שהוא מקוף לשמאל. מה לך מקוף למנחה? – שאני אבל, תישלשלת בבית הזה וינחמוך? – שאני מנודה" – תישלשון בבית הנה ימן בלכך ויקבוכך, דברי רבי מאיר. אמר לו רבי יוסי: עשתים קאלו עברו עליו את הדין? אלא תישלשון בבית הנה ימן בלכך ותשמעו לדברי חבריך ויקבוכך" משנה

כבר נתבאר שביח המקדש הוא בית גדול בשיעורו והיו אבבעו וזית של ארבע אלף הכמות בני השניש שש שבייח המלכים שהוא בית קטן בתוך בית גדול והוא מה שאמר בקישנות הפתוחות לטרקלין וכבר בארנו פעמים וטרקלין שהוא בית המבואל וקשה מקום בית השנה בשישים בו מלכות הקיץ הרגום קיץ קייטא ולפי שהיו אלו הארבעה לשבות ששים מהם וזה מצד המזרח קיש וטוחם חול עשו בקרעיהם ממעל שבכותל להבייל קרקע השתים של הטרק מקדש ששים של חול ומשפט של דבר קיש מופיע מעבך נקטים לפעמים עשים אותו מקנים ומנקרא במבאב בל ערב אזל המון הפענים עושין מעצים ונקראים אזלנו שבכותל הפענים עשית ברם על אותו העורה נמאה דבר שיהיה זהו נקרא פשפש ולפיכך אק אנו צריכין לכאח שם זה פעם ארבע להוא וכבר הקדמנו אותו בשלש משתחיי: וזה שאמר השלשלאים היתה במקבעו צפונית מערבית והוא אותן בכאן מערבית ודומית והוציו קשיא זו בתלמוד (יומא דף ת) ואמר ר' אבהו בצפון ומזרח מערבית ודומית וכמו שזכר כאן ומתסבאב ומערבית ורומית הוה קייטא ועין זה מה שהיתה נחנה בבית המקדש עצמו מערבית ורומית וכמו שזכר כאן וכשמסעירין מקומה לגג העורה תאח מן העורה ששנות מערבית כמו שזכר במורה (דף ט) בענין אותם הלכה זו וקא בעידי והואיל והדבר כי אז תאח לשבת עשים להם הפנים שחור הביעית ללשבת הלאים בנינו תמיד כמו שזכר שם דרומית מזרחית מביח המקדש כמו שזכר כאן ואני ידעתי שזכר בניית זה (בנפרא) אלא מראיתו בצורה זו היא עובדת מות בים המרק בצורה וזרה הארבע לשכות שבו והסתכל בצורה וזרה שכתוב בה והתבאר כל כלי מה שכתוב כאן זו היא הצורה (א) ונוטאר הוא שהלשבה בצורה הבית לשבת החיטומה היה שגנו בה בני השטמאי אבני מנזח הלשבה שש

בד מזרחי ואש ששים חתומה מן שטבל כמו שנתבאר בתולה תמיד היה נקראת בשלשית משתדית לשבת בית המקדש האש שאמר כאן עליה שבה היצא לבית השכינה ולר"י בבר: וזכרנו השלשית המיד שבפתי המקדש היו נכנסים לחפש העורה כל יום, והיו נכנסין על פתח קטן, וכבר ציינו בצורה זו שהקדמנו השני פתחיה אותו בדרומי לנו צפון העורה אלא בצפוני לצד החיל, כמו שהוא מנואר בצורה. לפי אומר נמשעו זה שזיו צריכים מפתחיה למד החילתו, זה מנעולי דלתיהם בלי ספק דומים למנעולים הנקראים בלשון ערבי אקפיל אלולב, ובלעז קארישו שטרני, עששים אותם אצלנו יאמנם נכנסים אלא בפפתוחיהם כשהם נפתחים, וכבר זכרנו פירוש הלכה זו בתחילת המיד: רבי אלעזר בן עקיבא אומר שאני חזיו סבול יום זה ובית המקדש, אלא יוצא לחר הבית, בלי פטרי הוא השער הצפוני משעיר הר הבית, כמו שזכרנו כבר בפרק זה, ואין הלכה רכבי אלעזר בן יעקב.

הדרן עלך בשלשה מקומות

דף הבית וכו' – אמור שהעורה לא היתה באמצע הר הבית, אלא היה הרוחק פיש בין חומת הר הבית ובין חומת העורה והיו דרום יותר מן הרוחק שש ביתיהן מצד המזרח, והרוחק מנואר יחתי מצפוני, הצפוני יותר מן המערבי, וזנו מצייר עכשיו זה, ואצייר החיל הסוהר ועזרת הנשים הנחבית באכן בפיך חוזר כי שתיא צורה אחת אלא נצטרך להרבית עזרות, זו היא עזרת ה (ב) פרוש: זה כנו מן שנכנס על שער ששון הבירה אזני החף לצד שער החילתו, אלא לצד שער טדי, וכן תקיש לכל הנכנס על שער מהשערים, וענין כיאלו עברו עליו את הדין – שעברו חק וענים, אך חוששין לדינים, אלא פוסקין עליו שזאטא ותחייב אצלם נדויו, ודברי רבי יוסי אמת. כשאדם

1 בחלת עורת ישראל אלע שבי נקרו. ולא היו מרויבות – לא היו המעלות עלות בשורה זו על זו במעלות החלל ובמעלות האולם. אלא מקופות היו בדיקה ועיגול, אחר
2 הנה ואחר הנה, כמעגל חצי הלכנה, כדי שלא יעלו יותר מראי. עד עורת ישראל והיה כף. לשון 'טרטוטות' אינו יודע לכוין. **משנה 1** ולשבות היו תחת עורת ישראל.
3 מחללת תחתיה. ופתוחות לעורת הנשים – בגובה אותן חמש עשרה מעלות, ששוליה של זו גבוהות משפילה של זו. עורת ישראל – היתה לפנים ממוחמתה מנחש ששדה
4 מעלות הללו (מכלל אורך) מאה ושלשים חמש כנגד הרחב של עורת נשים, אלא שלגבי עורת ישראל קרי ליה 'אורך' מותן שרותב שלה אינו אלא אתה עשרה אמה,
5 ונתנה במקום המעלה בל מוקם מרה ותיחיה
6 קרויה 'אורך' והמועטת קרויה 'רחב', ו
7 ואפילו הוא אורך לפי רבי ארי. וכן עורת
8 הכהנים והלויים והלואה מאה ושלשים
9 וחמש באורך, כלפי דריסת ישראל, ואחר
10 עשרה ברחוב כלפי המזבח. ראשי סכסכים
11 – גזרין של עץ נתוחן בארץ, רושם וטמן
12 בין דריסת ישראל לדריסת כהנים. ועוד
13 רשאו היו ישראל להיות נמשכין אל כותל
14 הדרום רחוק מן המזרח, והשמיני ע
15 לאחור יתב הפכת הנשים צופים. והכהנים
16 מולכין בכל מקום, אלא שהללו אתה עשרה
17 אמה השמיש לעצמן. מעלה היה שם – בין
18 אתה עשרה של ישראל לאחת עשרה של
19 כהנים. ויובן הכהנים לברך את העם כעב
20 בה בתחלתה עורה שלחן. וכן נאה, כרבת
21 כהנים בראש עורחם, ושל לויים בראש
22 עורחם, ובראש בני ובני. ובאתו רובן
23 עלות עד שלש מעלות, שללחה של
24 אחד חצי אמה. שוק אמה חצי, מלבד מעלה
25 האשונה של אמה – דוד שתי אמות ומחצה
26 שגבהו הכהנים מישראל. כל הקודה כולה
27 היתה ארוך שש ומטעים ושבע – מערות
28 ישראל שעלחה גבוהה ועל דוד השנים ועד
29 לאחורי המזבח, והרחוב שלה מאה ושלשים
30 והשם כמו שמצינו שיריה זה לכל אתה ואחר
31 מצפון לדרום. והשם אחרון מונה המזבח
32 של מאה ושמונים ושבע באורך ממוחן
33 למערב. ושלש עשרה השתחוויות היו שם –
34 ביורה הגדולה. והעם פירש כנגד של
35 עשרה פירעה. ואבא יוסי חזק על הכמים
36 ומפרשן כנגד שלשה עשר שערים שהוא
37 ממנה עזרה ומנה אותם והלך, ומדום
38 היו על בני הבנין. ומה הן שלשה עשר
39 שיעים – לדברי שיעים הדרומים סמוכין
40 למערה בה אין כרן שם כולם, ולא פירש טעם
41 אלא בשער המים. סכסכים – מפורש
42 בתוספתא. שיעי יבנה – לבדו נתון לו טעם.
43 ושנים במערב אחורי הכפרה, ולא ידעתי מה
44 הם משמשים.
45 הדרין עלך הר הבית

משנה ג לפנים ממנו סתן גבוה עשרה מפרחים. ושלש
עשרה פרגות היו בו, שפרצום מלכו יון. חורו וגדרום,
וגורו כנגדם שלש עשרה השתחוויות. לפנים ממנו –
החלל, עשר אמות. ושנים עשר מעלות היו שם, רום
המעלה – חצי אמה, ושלחה – חצי אמה. כל המעלות
שהיו שם, רום מעלה – חצי אמה, ושלחה – חצי אמה,
היו משל אולם. כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים
אמה ורחבן עשר אמות, היו משל אולם. כל הפתחים
שהיו שם היו ללון שקופות, היו משל כרדי שהיו שם שתי
אבנים מפות זו על גב זו. וכל השערים שהיו שם נשתנו
לירות של רוב, היו משער יקונו, מפני ששערה כהן נם.
ויש אומרים: מפני שנחששתו מהיהב. **משנה ד** וכל
הפתלים שהיו שם היו גבוהים, היו מכותל המזרח,
שהכהן השוחר את הפרה עומד בראש הר המשחה
ומתפנה ורואה בפתחו של היכל כשתה היתה יתום.
משנה ה עורת הנשים היתה אורך המאה ושלשים
וחמש על רוב מאה ושלשים והמש. וארבע לשכות היו
באבוע מקצועותיה, של ארבעים ארבעים אמה, ולא היו
מקורות. וכך הם עתידים להיות, שנאמר: 'ויזיצאני אל
החצר החיצונה ועיברני אל ארבעת מקצועי החצר והנה
חצר במקצע החצר וגו' בארבעת מקצועות החצר הצרות
קרות', ואין 'קברות' אלא שאינן מקורות. ומה היו
משמשות? דרומית מקרית – היא היתה לשכת הנזירים,
ששם הנזירים מבשלין את שלמיהם ומגלחין את שערן
ומשחחים תחת הדוד. מזרחית מקרית – היא היתה
לשכת שיעים, ששם הכהנים פעלי מומין ומתלעבים
הנעים, וכל עין שמצא בו תולעת – פסול מעל גבי
המזבח. צפונית מערבית – היא היתה לשכת מצורעים.
מערבית דרומית – אמר רבי אליעזר בן יעקב: שכחתי
מה היתה משמשת. אבא שאול אומר: ששם היו נותנין
יו ושמן, היא היתה נקראת 'לשכת בית שמיניא', והלכה
שהנשים ראוה מלמעלה והאנשים מלמטה כדי שלא יהו
מעורבין. והמש עשרה מעלות עולות מתוכה לעורת ישראל, כנגד המש עשרה מעלות
שפתהלים, שעליהן אומרים בשירי. לא היו מרויבות, אלא מקופות פחצי גזרין עגולה

מנוע לפרעה נתאון הפרעות. משתחוה לשם ומחיה על כריתות נבואה יין. כמו שזכרנו בשלמים. והיה ארם עלה מקרקע החלל שתיים עשרה מעלות. ואו הולך בקרקע שירה. והיא עורת גבוה חצי אמה (גובה) חצי אמה גבו המעלה היא שלחה. והיא צורת זה (ג). כדי שיחבא הדבר שנקרא 'שלחה'. ועוד יתבאר בפרק החלשיל שמעלות האולם. רום מעלה – חצי אמה, ושלחה – (חצי) אמה. וכן פתחו של אולם, גבוה – ארבעים, ורחבו – שיערים. וענין מה שאמר 'שקופות' – שיהיה לדום משקוף, והוא המשקוף העליון של הפתח. והמשנה משמשת בה השם על הויסם. ועד תראה במסכת אדלות שקורין צניצא שמוטת זו על גב זו כגון זה (ל). והיה אינו חשער מונח במקום (אחד ובמקום אחד) ואחר והשקופות ששים. ואמר כחתי בשלמים מכיפורים (לחא). נס שנעשה בדלתי נקרו. ופירש 'מזרחי' – ירוק עפר הוהוב. ובר שיער שסכסכי מה שאמר רחמנא 'שער הצניב', ואמר: כחבני חזק, כמו שנתבאר בגמרא.

הלכה ב וצרכה בינה הרבה. ותן לכהן לעייר מה שאני אומר כך אחר שאקדים שפרה אדומה צריך לרוק מרובה לטבח ההיכל הוא אתה אומר, שנאמר: 'וזהו אל נזבח פני אהל מועד מדיח'. (ומכלל) מסכת זו רבי אליעזר בן יעקב שאמר בפרק זה עשרות כהנים היתה גבוהה על עורת ישראל ותי אמות ומחצה, וכונסבגן אדם שבעי שישן מזרז היתה, בקרקע שירה עד שיעני אל החלל. אחר כך עלה מן החלל בשתיים עשרה מעלות, עד שגבע לערות נשים. והיתה עורת נשים גבוהה מקרקע הר הבית והחלל (כשש אמות. לפי שכבר חצי אמה. אחר כך הולך עורת נשים כולה שהיא שירה. ועלה מסופה לערות ישראל בחמש עשרה מעלות, כמו שזכר שפרק זה. ולפיכך היתה עורת ישראל גבוהה מערות נשים שבע אמות ומחצה. אחר כך עלה מערות ישראל אל עורת הכהנים כולה גבוהה מאה ועליון רובן בני שלשו

והיה כהן בראשונה, והקופה כצוצרה, שהנשים ראוה מלמעלה והאנשים מלמטה כדי שלא יהו מעורבין. והמש עשרה מעלות עולות מתוכה לעורת ישראל, כנגד המש עשרה מעלות שפתהלים, שעליהן אומרים בשירי. לא היו מרויבות, אלא מקופות פחצי גזרין עגולה

(שגבהו אמה ושלשים) מעלות ממעלה (ל)אחורין, רוחם כל מעלה חצי אמה. ושלחה חצי אמה. אחר כך הולך על עורת הכהנים וכן האולם והמזבח בקרקע אחד שירה. אחר כך עלה בשתיים עשרה מעלות אל האולם, רכמו שיכור בשלשי ממסכתא זו. והאולם וההיכל בקרקע אתה שירה, ולפיכך יודיה ההיכל למעלה מערות כרבים שם אמות. ועלה ידיו מכל הגבוהים, שקרקע ההיכל למעלה מקרקע הר הבית שבו שער ששן – שיערים ושתיים אמות, וגבהו של שער ששן – שיערים אמה על הרוב, כמו שהקדמנו שם גובה של פתח. ולפיכך שכחבון עמוד ברה המשהה ומבט משער שושן, יגיע ראות עניו אל המעלה השמינית מעלות האולם אינו ראה על אתה היכל מן הפתח שבים פנים. לפי שהמשקוף החתון למעלה ממעלה משקופו שער שושן העליון שתי אמות נמוכה. ולפיכך ירוך שיהא הוחלל של מעלה שבע ששן נמוך, כדי שיראה ההיכל ממעלה זו ואף על פי שכל מה שאמרנו מובאר למעין, עד אני מצייר אותו כדי שיובן במדה. ועד נבאר איך היה מקום תחת ההיכל והעורה בשפעם הרה, זהו היא הצורה (ל) ואמרו שהוא נמוך משיעים אמה דרך משל, כדי שיראה הנראה משער ההיכל יותר שחתי אמות, ואם היה גבוה של כותל פתוח, אלא הנראה מפתח ההיכל יתן בלי ספק. וזה ענין מביאר. וכבר ידעת שקיטור' של שער וענין קטורת שמעלה ממנו העשן. לפי שאין לו תקרה. **ומתלעין** – רצה לומר שחסידין העצים שיש בהם תולעה, כמו שאמר 'מסקלך' על הרמת האבנים שהושלכו בדרך. ומה שאמר רבי אליעזר בן יעקב 'סבתי מה שהיתה משמשת' ראה שהוא המגיד על מה שהקדמנו בפרק הדין. וכן נראה והלכה. וענין 'הלכה' – שהיתה פירצה ואין כותל מקוף לה. וכבר נתבאר סוף סוכה (גא). שבה היתה חבטיה לשפחה בימי חזק, ומה שאמר ותיחיה בת גימין כל האנשים הקיפו אותה בששפים אל אומרים, ועשו בהם כמין מעלות כדי שישביעו מהם חיים בשעת ניסת ישראל לשפחה בת השואבה שם, כמו שיבארנו בסוף סוכה. אחר כך אמר שמעלות עורת נשים אל ארבעים כשאר אומרים, כמו שראוה מפרסם חיים מערות המזרחיים. אלא ההיכל של מעלה זו חצי עגולה עד שתואם כל מעלה חצי גרון כו (ל). ולפיכך היתה צורת המעלה כמו שקלקת עצבא ותן אותה על המעלה עד שתשלם צורת הסולם. וזה אי אפשר לעייר בפשוט. אבל יזון בקירוב.

מדרות, פרק שני - הר הבית דף לה עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רבי שמעאי

א המוצב בו עלה אמה וכנס אמה עלה חמש וכנס אמה. הבנייה ושהו בשורה (שנה בשנה). אבל "עלה" שליש - זה מקום הקרנות שלא היה שם כניסה - לא קחשיב. ואותן שלש כתובות במקרא. ושלש אמות קומתו משפת סוכב ולמעלה, ושניתו הן בפרק איוז מקומן (ובחסד נ"א). והו סוכב - החור ומביא מלבן על עשרים ושמונה על עשרים ושמונה, ובהו לשלש אמותו (אמה) - זהו מקום מערכת. החור ומביא מלבן אמה על אמה, ובהו אמה - זהו קרוק. וכל כול קרוק וקרוק הוסיפו עליו כדי לקיים המדה שלמדה יחזקאל ברוח הקודש, ומפני שלא היה בו ספק. שהדמים נתנו על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי באותה אמה שהיו אסור בררם, ויורדין ברוך באותן אמות שבויהן שבתאיה הקרוק, ומתערבין באותן

העודה מהחלטת, והוא שאמר עליה כאן **ל** "כל העודה וכו", הוא ומחוללת **ע** עורת גיהנום לא למעלה על עשתי עשר אמה **א** אחורי ההיכל, כמו שיבאר בסוף מסכתא זו. **ו** ומקום זה הוא שחיבין על דודו כרת ועל **ג** שגנתו תסתא, והוא הקרא "מקדש מוחלט". **ד** וכבר ביארנו פעמים שהו הוא תנא קטא שאומר שומרי העדה ון שלשה עשר, אבל **ה** חכמים שומרים שבע, ותנוגין טעם: ששלש **ו** עשרה התשתחיתו כנגד ששה עשרה פרצת **ז** שהיו בסורה, כמו שהקדמנו בפרק זה.

הדרון עלך הר הבית

לא זכר גובה המוצב כולו, לפי שהוא **ב** מפורסם שיש שנתנה, ולא הוסיף ולא **ג** גרע. מהרה המוצב שנשעה משה - עשר **ד** אמות, ושעשה שלמה - עשר אמות, ושעשה **ה** בני הגולה - עשר אמות, והא כתיב "שלש **ו** אמות מקומי" - משפת מערכת ולמעלה. **ז** וכבר נתבאר שגבוה עשר אמות, ואמה יסוד, **ח** והתשה שוכב, ושלש מקום מערכת, ואמה **ט** קריתו, ושלש קרוק הוא אמה על אמה, על **י** רום אמה. ואני אשכח אתו האמורב ומדוחי באמות כמו שאמרנו ששנה זו, ואחר כך **יא** אשוב ואתקדק בשעריו, ואזכור מה **יב** שנתבאר בהחלמונו בגומרת מנותח. לפי **יג** שהקפידה על מדת המוצב בתורה גדולה **יד** ועוד, וכן על מקומו. ואמר ברבי הימים (א **יז** בב) כשחדל להם המוצב, המוצב, שאמר **יח** "יאמר דוד זה הוא בית ה' האלהים זה **יט** מוצב לעולה לישראל", ואמר רבותינו **כ** וכוונם לברכם (ובחסד ס"ב). "אמר רבי **כא** אליעזר: ראה מוצב בני וימצאל שער הר הבית **כב** עומד ומקריב עליו, ואמר (שם) שלשה **כג** נביאים עלו עמוס בן גזיהל, אחר שהשיע **כד** להם על המוצב, ואחר שהשיע להם על מקום **כה** המוצב, ואחר שהשיע להם שמקריבין אף על **כו** שהו איתו. וענין מה שאמר על המוצב **כז** שחא חרד - בדוקא על מדרתו, כמו **כח** שאבאר, וריא שתרע שמוחבוב הנביא **כט** היה ריבב כמו של משה רבינו עליו השלום, **ל** אלא כולו מוקשה. כמו שאמר מענין בניו. **לא** אמרו (ובחסד נ"א) כיצד בנין את המוצב **לב** - מביא מלבן שלשים ושתיים על שלשים **לג** ושתיים, ומביא אמה וחזק אבות **לד** מלפנתן וגדולתו וקומתו, ומביא סף חסד **לה** וקניא, וממחה וסופק, וזהו "סוד". ומביא **לו** מלבן שלשים על שלשים, ובהו חמש אמות, **לז** ומביא **לח**

הדרון עלך הר הבית

משנה א המוצב היה שלשים על שלשים **א** ושתים. עלה אמה וכנס אמה - זה היסוד. **ב** נמצאת שלשים על שלשים. עלה חמש וכנס אמה - זה המוצב. נמצא עשרים ושמנה על עשרים ושמנה. **ג** מקום הקרנות - אמה מנה ואמה מנה. נמצא עשרים ושש על עשרים ושש. מקום היחוד גדל בהבנים אמה מנה ואמה מנה. נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע. מקום מערכת. אמר רבי יוסי: מתחלה לא היה אלא שמונה עשרים על שמונה עשרים, כונס ועולה **ד** בהדרה זו עד שנמצא מקום המערכת אמות על עשרים, וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ארבע אמות על הצפון **ה** וארבע אמות על המערב, כמין גמא, שאמרי: "והאראילא שתיים עשרה ארך בשתיים עשרה רחב רבעה". וכול שאינו אלא שתיים עשרה על שתיים עשרה? - כשהוא **ו** אומר "אל ארבעת רבעיו" מלמד שמן האמצע הוא מודד שתיים עשרה אמה לכל רוח. והמו **ז** של סיקרא חורגן באמצע, להבדיל בין הדרמים הקלונים לדרמים התחתונים. והיסוד היה מהלך **ח** על גני כל הצפון ועל גני כל המערב, ואוכל בדרום אמה אמה ובצפון אמה אמה.

משנה ז ורחבו עשרים - כרחב הבית. מלריתיו של מילא - קורות שקרוי "ישע" שמשמין בחומה בין נובר לדרבך, והן של עץ נאה ומיופה. והו "של מילא". ולי נראה לשון "כלי מלח", כיש בצביון אמת. על - גבוי - על גב פנה אוילם. אמר מהו ואמה מהו - שהיתה על עשרים אמה של רחב הפתח, כן רחב הפתח. הרי ראשונה כל עשרים ושתיים, וששה ארבעים, ושעלשתי - עשרים ושש, ורביעי - בת עשרים ושמונה. ורביעי עליונה - בת שלשים. **משנה ח** ובלונותה **א** פורקיס. מכותל של ושהו לה למכותל של אולם למעלה מפתח גובה ארבעים, קבועות ראשיהן בנתיב כנס כבי שלא יעט ויפירי כותל אולם מכותל היכל. **ב** קבועות בתקרת האולם - והתלוף למטה באולם, שאיזון ברוך כוונתו, מפנין ועולין לידנות בחדר העשיות ששעה הלם והצביון כינע חגי כתיבה ומלאכי כהונות עליות האולם לני וליתוי כעין שעששין שיים לטייל ולדחנעג, וקרוי "טיירש". ומדלה - כעין דליה, "טיירליא". שלש מאות כהנים - לפנותה ולפרק משוי גריגים ואשכולות שתלוי עליה.

מדות. פרק שלישי - המזבח דף לו עמוד א - מותר מהזרות "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רמב"ם

וכשתרצה ליעזר בשבכל לגמור, תחשוב אותו כנורה ליהודים המזבח, ויהיה המזבח שמחוק הותרה מצפון לדרום - שלשים אמה. ומזרחו למערב - שני שלשים אמה, והוא הנמשך וכן מקטנו המזבח לקרקע עד ראשו של אשכול קרנות המזבח. ויהי שלש אמות ושנים ואני הרביעי לדבר עליו יותר מן הראוי. אמרו בתלמוד: שני כבישים קנים יוצאין מן הכבש שבין פנים לסיור ומובדלין את המזבח

מזבח ניטא. ומה שכתב "ורוביה היתה למערב" רצה לומר: מערב מערב הכבש היתה כבש עמנו נטא ששליפין בה פסולי המטא הניקא אמר בתוספתא הובאים: חלון היתה הם כמבשרה של כבש. אמר על אמה, רוביבה היתה היתה קשלת, ששם ורדקין פסולי המטא הנתקן עד שתעבור ענגבים ארוח נבטפה. אמר ששטמ ששטמו אסור לחלליקו בכלל החלוקה, והיא רידיה של ברזל שמתלקין בה הנבאל התבולין וקראת "כבר", כיאורו מבוססת תמיד שאלו המעבת חן באיורן כן הגיד הרחוקה השם יאבדן. וכן הוהרחקו היתה הגרולה. ואמר שיהברזל וכו'.

כבר כיאורו מבוססת תמיד שאלו המעבת חן באיורן כן הגיד הרחוקה השם יאבדן. וכן הוהרחקו היתה הגרולה. ואמר שיהברזל וכו'. כיאורו מבוססת תמיד שאלו המעבת חן בדם רגלי הבתמה בשעת שחיטה. ואנתקולית המלכות לשלמות של שיש דרו שם והם שמונה. וידע מותר (מהו שהדקדוק בסדר זה שנתה קרנות הציבור קרשי קרשים שחיטתו בצמנו. ולפיכך קרובתה המעבת בצמנו. וכן בית המזבח. אלו השתיים עשרה מעלות כבר ציטרו אותם ודברו והמבנה נבדא לתאודי ש' אדם, אנו אמר שכותל האולם היה גריד כסדר הזה. והוא ששה אמה מזבחה הכולל לארבע חוץ חלק ושמה כשאר המזבחים, אחר כך בגין כלב מחובתל כגון כעצרה גבוה שלש אמות. אחר כך מרחק אמה גם כן יוצאג בנין. והוא הנקרא "חורב". וכן כל בניט אמה ורובש שלש, ובאיילת

אמר שכותל האולם היה גריד כסדר הזה. והוא ששה אמה מזבחה הכולל לארבע חוץ חלק ושמה כשאר המזבחים, אחר כך בגין כלב מחובתל כגון כעצרה גבוה שלש אמות. אחר כך מרחק אמה גם כן יוצאג בנין. והוא הנקרא "חורב". וכן כל בניט אמה ורובש שלש, ובאיילת אמת. וכן היה סוכה ההולכת בני המזבח פשוט זה, לפיכך היתה צורת הכולל כן (א). מלתרא - הקדחה המפתחת שבה חושפן צורת המימות. והיא שקולת כל הבנאים בלשון עברי "מקרבין", ואומר מעבר "מקרבין". וכובר וכובר זה בעירובין. והבנאים קרין אתה "מלתרא" הקדקן בלשון המעשה - "מלתרא", ומילת' הוא שם למות המזבח שבוך היה הפיתוח הזה, או שם לבנין ההוא עיראק "מקרבין". ואמר עד שנתקן את הבנאים היתה כן כל מלתרא ומלתרא. ואף על פי שכל אחת ערפת באורך כמו שאצטיר, כעשוי היתה גם כן כל אחת יצארת על התארת, ולא היו כולם כבשתי אוד, עד שהם מגיעות בפתח כנין דולט בולט כמו שהוא מפורסם בעינינו הגדולים זו חו היתרה (וב). כדי שלא יענה כי - כעשוי היתה: כדי שלא ייה החכותל באמצע כלב חורב. וליפיכך צו ששענתו נמשכין מן הכולל האולם עד כותל ההיכל, שישעין כל אחד משתוקן על הציבור. ושעו צורת פני של חוב על פתחו של היכל - להתרברך כגון לפי שכנסת פתחו של היכל לזמן, כמו שהוא מפורסם בתכוח. וזה מתבאר הדב הליכיל - רצה לומר: להדיא הולך בעצמו בתפארת ההיכל, לפי שהיה כולה המזבח הזה. ושעו מנאור השיער שנתקן הדב דמות עלה או גריוו או אשכול, ותולין אותו שדה. כמו "שומר" שלש מאות חתיים" - הוא כזה. ונאמר. אבל הוצע לומר: היה זה מתקבצו בה עליה רבים. וכובר עלה בהו מה שהיה עירך בלתינעם רבים לטלילה. זו היא שדברו בה לשון הבאי מכלל השלשה רבים, כמו שאמרונו בפרק שני (מתמיד) ומתמיד.

ומביא אבנים מפלמטו וכו', והיה יסובב. ומביא מלכן עשרים ושמונה על עשרים ושמונה ועובדו שלש אמה. ומביא אבנים וכו', והיו מקום העירכה. ומביא מלכן אמה על אמה, ועובדו אמה. וזה "מקום הקרנות". וכן בלך קרן. ואף על פי שהדברים האלו מרמזים צורתו נבפש ואורך צורך לציורו בחישים, עם כל זה אני מציירו כמו שיעיית' להסיק ביאור: זה הוא צורת המזבח (ח) ושהא אשוכו בנמדויה.

כבר אמרו על האמות הנזכרות במשנה היא אמה בעינתה והיא בת ששה טפחים. וכובר וכובר 1 בפרק ראשון מנענות שאמנות מבחו הדוב וקרן 2 המזבח הוהסובב והיסוד היא באמה בת המשה 3 טפחים, ושאר אמות המזבח באמה בת ששה 4 טפחים, כן באה בקבלה. וראיה לה מייחוקאל, 5 שכאמר "ואלה מותב המזבח באמת אמה" באמה נעומת - (ואמרו שיהא למזבח בני אמה) 6 באמת, יכול יחא כולם באמה אחת בת המשה 7 טפחים - תלמוד לומר: "אבמות" - אמה, אמה 8 וטפה, שרתה יתירד על הציורה גמיה, כאילו 9 אמר שפנה מן המזבח באמה נעומת וקצתו מרדקין 10 באמה נעמה. והעילה בדיעו מן החלמוד בדיא 11 אתר עיר ארץ, שבהה היסוד - המשה טפחים, 12 וכן כניסתה. ונבזה היסוב - שלשים טפחים, ומניסו - המשה. ועל כניסת הסובב כלבר הוא 13 שאמרו שהסובב באמה בת המשה טפחים. ונבזה לכו קרן - המשה טפחים. אבל רבינו הקרן 14 היה רחב ששה על ששה. ולפיכך יחא כל נבזבו 15 חתיים ושמונה טפחים. מחצינו - עשרים 16 ותשעה, והיה חותי של סיקרא בששה טפחים 17 נשארות מן הסובב, וזה לאורו אמה נעמה. שכן 18 אמרו: הנישעו בעת הניקא שרתה טפחים וששה 19 מלעלה כמו שנכתב בשם מנחמים. ואמרו: "עלה לכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית 20 מדרית ותמלא את ראשיה; כי, ואם שפאן למטה 21 מרגילו אפילו אמה אמה. - כשרה. לפי שכבר 22 נזכר שהעומד על כניסת הסובב היה בין רובו וקרן חות של סיקרא שנפסקו חצי גובה של 23 מזה. אמת אחת. והואיל הענין נבדא מן 24 שאמרו, היה ארבע אמה כן המשה נעמא 25 על שלשים" - חרי שלשים טפחים 26 טפחים על שלשים טפחים טפחים. לפי שלא כנס 27 הדין עשרים ושמונה על עשרים ושמונה - 28 הדין עשרים ושמונה ורביעיה טפחים על ששה טפחים. אלא שהוא לא כן 29 המשה. והיה פתח מנארה, וכוין לדאי זה 30 אמה - לא חשיב ליה. וזה הנאמרו קיים, וכובר 31 המלכו כיאורו המזבח כפי מה שעלה בדיעו עולה השענה החלמוד התפתחה. והנה 32 אנו מתחילין לגמור המאמר בו. אחר שהיה 33 שהיה סוכה בארבע רוחות שני שוקטונגה. חזרו 34 וחתבו אותו משני צדדיו עד שהיא סיבבה היתרה 35 למזבח ביהרה זו (ט). וכן הותרה אותה ותיבא 36 לק' מה שזכר באן, התיבאר לק' שקרן דרומית 37 מדרית לא היה לו יסוד. וזה נבארא בחישים 38 מנארה שיהיה דמיס כולם של מום שנפסקים 39 על יסוד מערבי ויש מום שנפסקים על יסוד 40 דרומי. לפיכך מן המין נקבים נקבים מערבי 41 דרומי (אמר מן היסוד, כמו שביארו ביהרה זו.) 42 וזה הסובב קרן הסיבב, לפי שהוא סוכה המזבח בארבע רוחות נעומת ברחפי היסוד. 43 כבר זכרנו פנימים שישיתין קראיים נקבים 44 מערבו יותר ויש נסכים. והם מתקבצים מן 45 במקום אחת תחת הארץ יקרא "שית". וכובר - 46 על המעלה שיעלים עליו למזבח, לפי שאין בו מעלה, כשאמר "לא תעלה במעלות על מזבחה,

אבל יורד ומתמעט ועליו ב כורך שעולין בחר, ומצוה דומה לצורה שקורין בעלי הנדסא ובלשון עברי "אלמנעור" בשוה. והיא אורך שיעור שלשים טפחים אמה, ואורך מדרית ששור בארץ - שלשים אמה. ורובבו - שש עשרה אמה, כמו שזכרנו, זו היא צורה (א).

הדרין ערך המזבח

הדרין ערך המזבח

מדות. פרק שלישי – המזבח דף לו עמוד ב – מותר מהדרת 'אבן ישראל' – (שטיינזלץ)
רבי שמעאי

משנה א פתחו של היכל. בשפת עובי הכולל שבפנים לצד הבית, ושתיים מנחוץ לשפת עובי הכולל של צד האולם. לחיבל ולקוּדש – לחיבל – כלפי חוץ, ולקודש – כלפי פנים. החיצונית נפתחה בו' – זכמן איסתרמיטא' דרבי יהודה פירש רבינו זכור לטוב יפה. ב'מישכנת חזקאל' על המקרא.

משנה ב לשער הגדול – החיבל: פשפש – פ'פשתר'ן. נגל – הבקן את המפתח במשרתי, ופתח את הפשפש שבצפון השער הגדול, ובנסג לתחת – לאדון מן הזתאים שבוית צפנית מורדת של היכל, הוא הארזון שבשרוה. והיה מקצת הללו כנגד עובי כותל היכל חקקי. חתולי של היכל כנגד היתא, ועשו פתח בראש שיכנס ממנו לעובי כותל היכל, עד שנוגע לפשפש המצני

משנה ג פתחו של היכל גבהו עשרים אמה ורַחְבוּ עשר. וארבע לרוחטו היו לו, שתיים בפנים ושתיים בחוץ. שְׁנָאָמְרוּ: 'ושתיים דלתות להיכל ולקודש'. החיצונית נפתחות לתוך הפתח לכסות עוביו של כותל, והפנימיות נפתחות לתוך הבית לכסות אחר הדלתות, שכל רבית טוח בַּהֶבֶב, חוץ מאחר הדלתות. רבי יהודה אמר: בתוך הפתח היו עומדות, וכזמן לאומות. היו נקפלות לאחוריהן, אלו שני אמות ומחצה ואלו שני אמות ומחצה, וזני אמה מוזהב מכאן וזני אמה מוזהב מכאן. שתיים דלתות לדלתות שתיים מוסבות דלתות שתיים לילת אחת ושתי דלתות לאחרת'. **משנה ב** ושני פשפשים היו לו לשער הגדול, אחד בצפון ואחד בדרום. שפדרום לא נכנס בו אדם מעולם. ועליו הוא מפורש על ד' חזקאל שְׁנָאָמְרוּ: 'ויאמר אלי ה' השער הזה סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא בו פי ה' אלרו יהראל פא בו והיה סגור'. נגל את המפתח ופתח את הפשפש וכנס לתחת, ורַחְבוּ לַהֵיכָל. רבי יהודה אמר: בתוך עוביו של כותל היה מקלוף, עד שנגמץ עומד בין שני השערים, ופתח את החיצונית מופנים ואת הפנימיות מנחוץ. משה

1 יחבא בפרק הזה שעוביו של כותל
2 היחבל היה משש אמות. וכבר אמר
3 שרובו של פתח שער אמות. לכך כשעשו
4 לו שתי דלתות, בכל דלת חמש אמות,
5 שפיתחו שתי הדלתות לפנים יתכנס עובי
6 הכותל וישאר ממנו אמה. וכן השני דלתות
7 הפנימים חותל היו פני הבית ונקפלות אל
8 הכותל, כלפנים מתכנס מה שאחור
9 הדלתות. ואמר רבי יהודה שכל דלת מדה
10 היה מפורקת והיא נקפלת לשנים, כגון רבי
11 פלוני, ורימה אותו לצורה מפורסמת אלעם.
12 והיו הארבע דלתות נפתחות לפנים מן הפתח
13 כן, ולפי שכל דלת חמש נקפלת לשנים, כגון
14 המפורסמת אלעני דיוס לכל הבתים, היו בו
15 אמותיו וחצי, וכן באחרים שבפנים, כמו
16 שיתבאר בצורה (ג). והאמה הנשארת מעובי
17 הכותל דלתה מוזהב של חצי אמה מכתמים.
18 ומזהב של חצי אמה מנחוץ, וכל זה בעוביו
19 של כותל הפתח. אחר כך הביא ראיה על זה
20 שכל דלת המארבץ הייתה מנחתלת לשנים
21 ומחוברות לחלולית כדי שתרא נקפלה,
22 מנסוק. זה מנה שאמר: 'שתיים דלתות אחת
23 ושתי דלתות לאחרת'. ומה שאמר 'שתיים
24 מוסבות לדלתות' – ראה בעל פה שנקפלות כמו
25 שנקפלות הדלתות המולקלות. הניי
26 מעירי עבשו היחבל כולו עם האולם
27 ואכתבו מרחיזי באורך וברוחבו שתיאם
28 כפ' היה ומן הצור' הוואת יחבאר לך כל מה שנוכח מן הביאא לפשפש היחבל ועוביו
29 והדליכום עובי הכותל כמו שאומר רבי יהודה וזלה זה מאשר יזכור בו זה וזה הא
30 צורתה.

בפ' היה ומן הצור' הוואת יחבאר לך כל מה שנוכח מן הביאא לפשפש היחבל ועוביו והדליכום עובי הכותל כמו שאומר רבי יהודה וזלה זה מאשר יזכור בו זה וזה הא צורתה.

כבר
היכל היה חמשה פתחים, אתאן לרבנן. אחד לפשפש ואחד לחיבל – כבר פירשנו דבריהם. ואחד למסיבה – תנא לקמן 'מסיבה הייתה עילה מקרן מורדות צפנית לקרן צפנית מורדות שבה עילי הוואת'. ובמקרא כתב 'ופתח הצלע למנוח פתח אחד דרך העצפן ופתח אחד לדורים'. ואומר אביי: בקיין וזית של צלע זה הארזון בצפנית מורדת של עילי הוואת פתח מבורש לקרנא. הרי הוא היה פתח למנוח שלפניו במזרח פתח דרך העצפן, ושוקן וזית משמש שני צדדיו. ורגל המסיבה שהי איתו כקן העצפן, שהכלתה בצידי התאים כולם, ורולגה בליך בקרן התא הזה ונמצא פתח הקרן ממנו עליון למסיבה. הרי המשנה והמקרא מכוונים. ואם לא היה מנוח בבית שניתן הפתח כולו לצפון התא הידוע אצל למסיבה רמתניתין. **משנה ד** התחתונה – והתא התחתונה. חמש רוחב ורוכב שש – שיעור התחתונה שעל גביו שש אמות, שהקירות כונסות במגורתה החומה של היכל אמה אחת. לכך נמצאת האמצעית שש רחבה, ורוכב שלה היה פתח עלינה של אמצעית שתיים חמשה רוחב אמה בחומה יותר מתקררה של התחתונה, לכך נמצאת העליונה רוחב שבע. **משנה ה** לגנות התאים – לראות בבדק הבית. הכי רסניק: חלוף כל פני הצפון של היכל דרך גנות התאים. היה חלוף בדרום – היכל מעל גנות התאים עד שהוא מגיע בבין קרש הקדשים ובין היחבל, ושם פתח לעלית הקדש המעובה שעל כל ארץ סופת הבית שבפנים. ובפתחה של לעלית פנים על המזרחית של גנות תלכוסת וקופת המעלה כלפי ג' הבית, ובין תלכוסת – שליבות. שבתוך תקף לוגה של עליה, 'ובראשן פספסין' – בראש תלכוסת של מטה באמת שהי המזרחית של חוץ של תלכוסת חזק וקופת המעלה. שם היו פספסין ויורין מורחץ כלפי של אמה חרוסקין, וזן מבדילין עליה בין לעלית היחבל ובין לעלית קדש הקדשים, ובקפ' היראי' לוי' (ויאנו דא, נא): אמה: שתיים פרכות בדביר ושתיים כנגדן בעליה כדי להפסיק בין שתי לעליות. ולולים – ארבוות פתוחות לעליות קדש הקדשים. שדרך שם משלשלת את האומנן למטה בדביר לבדוק סדקי הכתלים, וכדי שלא יעניו בניו מסיבה מורידין אותן בחיבות. **משנה ו** היחבל על טאה – מפורש לפנינו מצדוה למערב מנפתח לדורים. ועל טום טאה מפורש כעשי. **האפס שש אמות** – המפתח גבהו מחרתיך שש אמה כנגדן אטום חומה חסומה. **וחץ רומי** – גובהו יותר מתקררה של אולם שמן עלים של המפתח ומורדות בחיבל לירד בוח המפתח, ונוחו – ושלו כותל מהאטום ומעלה ארבעים אמה. **אמה כיוור** – צירוף וצורתו באמה אחת. **ואמתיים** ב'תא יחלפ' – מקום שעשו שם את ירלף הבית – כמו ירלף בית – וזהו חלופי בית. **משנה ז** והאולם ערוף עליו בו – מלבד האולם צדדיו לרוחבית צדדיו לרוחבית האולם לצפון כנגד אמה כויה, האפסות פתח יחלפ' באולם העליונה, וזהו בקרולין (קבלט) הבית. ואומתו חיקרה, ואומתו חיקרה, ושליש אטום מרקע סביב ג' המעלינה, ובעל גששו של המעובה, משפע ועלה עד לשוה גובהו של מעקה. **ואמה כלה עורב** – מהמעקה למעלה שפודים נעוצין כנגד אמה גבוהה, לכלאל ומלמענה העוף מעליה. שלא יטען. ר' יהודה אמר צדד לאמה כלה עורב, ומגביה המעקה אמה, והיא טאה אמה. היחבל וכותלה שפנה הורדת (משם), הפס, וכותלה שפנה – היא שיעור המשנה, אבל במקרא צריך לעשותן של עשרה, בתוך שמועט ברוחב התא איכך, שכן כתב 'ורוחב היחבל ארבע אמות' – הרי מיטע תאיכס ארבע אמות מזה, ומה כנגדן הרוחב חסוב ההורדה בארבע אמות למלאות אפסיהם כדי לכלול לאחוריהן. וזהו חלופי בית. **משנה ח** והאולם ערוף עליו בו – מלבד האולם צדדיו לרוחבית צדדיו לרוחבית האולם לצפון כנגד התא החלמסיה והכותל, ולדרום כנגד התא הורדות מים וכותלה שתי חמש עשרה אמות מזה ומזה. וצורך היה לו כן לחוק ולתקן בנין גבוה כזה, שכן שלמה שעשו טאה ועתיים וגויה, כרחיבין בדביר הימים, אף על פי שגובה הבית בשלשלים, כל שכן בני הגולה שהריגו היכל מזה ועל עשו אולם וזהו שכן בכותלי בית החליפות, הרי לך מנח לפניו. **כנינים** – בשפת עובי 'ולפא' צד' מאחוריו – בעשית אמה וחתם סביבן **מלפניו** – באמה אמה.

הורח עלך פתחו של היכל

רבי שמעיא
 מצדה בתמימים. אין תמימים – נכנסין בעלי דומין. מצדה שכנסה בחיבות. אין עם חיבות – יכנסו דרך פתחים. **זכר** מדת גבהו ואחר כך יזכור ארכו ורחבו. ראשם – הוא בנין אטום שבונים בנוף הקרקע יסוד ועליו מעמידין הבתלים. יכירור – הוא פיתוח. והחפירות שמפתחים הבנאים בסיד ובאבנים. ולפעמים אומרים יכירין ועירין. רצה לומר: פיתוחן יצורין. ורלף – שם טיף המים מן הקירוי.

כבר אמרו בתבין שיהא נקראת הירוקה שיש בין שתי הבתלים – וכשתחבל בצורת ההיכל שצייננו תמצא בצפון חמשה הירוקה. והם: כותל מסיבה, ומסיבה. וכותל התא. והתא. וכותל ההיכל. וכמותם בדרום – לפיכך אמר שעל אלו חמשה הירוקה היו חמשה תאים. ועל חמשה תאים יהיו חמשה תאים שנים. והוא מה שאמר "חמשה על שני חמשה

ותמצא על גבם" עד שהיו שורר על שתי חמשה תאים, וכן צורחם (טו). וכיצא בו היה בדרום. ואל יטעך שקרא אחם" כותל" מסיבה, ומסיבה, וכותל התא. והתא, וכותל ההיכל. ואחר כך חור וקראם כולם "אתים", לפי שהירוקה שיש בין שני הבתלים הוא התא. וכולם תאים. אבל כותל מסיבה וכותל התא וכותל ההיכל לא היה כותל כמותם אלא שני כותלים וביניהם הירוקה כמו שצייננו. ולקצת התאים היו שמות. כגון שקרא השורה התחתונה מהם "מסיבה" ו"בת הדרת המים" וכוונתם. כמו שכתבנו בצורה וכמו שזכרנו בפרק זה. וכשתחבל בצורה גם כן תמצא מעברך שלשה הירוקה. והיו הם: כותל התא. והתא. וכותל ההיכל. והיו עליהן שלשה תאים, ושנים על גביהם כן (טז). **ומה** שאמר כאן "לפשפש אחד", רצה לומר: אחת שיש בו הפשפש בצפוני שני נכנסין להיכל, והיו הפתח שיהיה הפתח שיש עליו שם תא. ושהיו לו חמשה פתחים. והתא היה זה בצורה אמצעית מתחתים. והוא שעל גבי המסיבה. **היציע** – הם הגזוזטאות. המקיפות להיכל מבחוץ. והיתה גזוזטא אמצעית יותר רחבה מן התחתונה. והעליונה יותר רחבה וקצומה. כדי שלא ידא אפשר להדבק בכותל. והוא מה שנאמר "כי מגרעות נתן לבית" וגו'. וכן היה מוקף כל ההיכל מבחוץ לכותל מסיבה שלש גזוזטאות. כצורה זו (יז). **הקפה** – היא שניע על האל העליונה היא בתוך התאים המקיפים להיכל. כמו שצייננו. ונכשיר אמרו שהיתה עליה על ההיכל וקודש הקדשים. ובקרקע עליה היה דבר מבריל בין קירוי ההיכל ובין קירוי קודש הקדשים. **והלו** הוא עליון קטן. ולפיכך אמר שלול היה בקרקע פתוח פתח אל קודש הקדשים ליכנס בהם האומנים. וקודש הקדשים אם יצטרך לתקן שום דבר. והואיל וחרנו האומנים, נאמר כאן שאם נצטרך כן בתוך ההיכל משתדלים ומכוננים שיהיה האומן כוח כשר. ואם אי אפשר, שלא נמצא אלא ישראל – כנסו. וכבתו והסתפחה כדלים (פרק א) – "היכל נכנסין לכותל ולתקן ולהוציא השומאה. מצדה נכתבים. אין הכתים – נכנסין לים. אין ליים – נכנסין ישראלים. מצדה בטהורים. אין טהורים – נכנסין שטאים."

משנה ג ושלשים לשמונה תאים היו שם, המשנה עשר בצפון, המשנה עשר בדרום, השמונה במערב. שבצפון ושבדרום – המשנה על גבי המשנה, והמשנה על גביהם. והבמערב – שלשה על גבי שלשה, ושנים על גביהם. ושלשה פתחים היה לכל אחד ואחד, אחד להאמין מן הימין ואחד להאמין מהשמאל ואחד להאמין על גביו. ובין מרחית צפונית היו חמשה פתחים, אחד להאמין מן הימין, ואחד להאמין על גביו. ואחד למסיבה, ואחד לפשפש, ואחד לרוכל. **משנה ד** התחתונה – המשנה, ורוכב ששה. והאמצעית – ששה, ורוכב שבע. והעליונה – שבע, שנאמר: "היציע התחתונה המש באמה רחבה והתחתונה שש באמה רחבה והשלשית שבע באמה רחבה". **משנה ה** ויסקפה היתה עולה מקרון מרחית צפונית לקרון צפונית מערבית, שבה היו עולים לנגות התאים. היה עולה במסכה ופניו למערב, והלך על כל פני הצפון עד שהוא מגיע למערב. היגיע לקרון בדרום. והיו פניו למזרח. היה מהלך בדרום עד שהוא מגיע לפתחה של עליה, שפתחה של עליה פתוח כלפי דרום. ובפתחה של עליה היו שתי כלונסות של ארז שבהן היו עולין לנגה של עליה. והאיש פספסין מבריל בעליה בין הקדש לבין קדשי הקדשים. ולולין היו פתחים בעליה לבית קדשי הקדשים, שבהן היו משלשלין את האמנים בחיבות, כדי שלא יזנו עיניהם מבית קדש הקדשים. **משנה ו** וההיכל – מאה על מאה. היה רום מאה. האומים – שש אמות, ואמה ארבעים אמה. ואמה ביור, ואמתיים בית דלפה, ואמה ארבעים אמה. ואמה מעזיבה. וגובהה של עליה ארבעים אמה. ואמה ביור, ואמתיים בית דלפה, אמה תקרה. ואמה מעזיבה, ושלש אמות מעקה, ואמה קלה עורב. רבי יהודה אומר: לא היה קלה עורב עולה מן המזדה, אלא ארבע אמות היה מעקה. **משנה ז** ממונה למערב – מאה אמה; כותל האולם – חמש, והאולם – אחד עשר, כותל ההיכל שש, וחוכו – ארבעים אמה, אמה טרקסיון, ועשרים אמה בית קדש הקדשים. כותל ההיכל – שש, והתא –

הדרן עלך פתחו של היכל

17 **לדרום** – שבעים אמה; כותל המסכה – חמש, והמסכה – שלש, כותל התא – שש, וכותל התא – חמש. מן הצפון עשרים אמה, כותל ההיכל – שש, והתא – שש, ותוכו – האולם עורף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון, וחמש עשרה אמה מן הדרום. והוא היה נקרא "בית החליפות", ששם גזונים את הספינין. וההיכל צד מאחוריו ורחב מלפניו, והמה לארי, שנאמר: "היו ארזים קרות תנה דוד", מה הארי צד מאחוריו ורחב מלפניו. אף ההיכל צד מאחוריו ורחב מלפניו.

הדרן עלך פתחו של היכל

1 **משנה ב** כל העורה היתה מאה ושמונים וחמש - מגובה של עורת ישראל עד לאחורי הכפורה, כמו שפירש באורך, ורחבה נאה ושלשים חמש בעורת נשים, שהרחב
 2 לא שונה, שכותלי כל העורות כולן הולכות בשוה ובמשוה. מן הצפון לדרום מפרש לך מה היה משמשת העורה, הכבש לעצמו - שלשים אורך, מקום הטבעות
 3 - עשרים וארבע אמות, שלחנות של שש בשש עמודים הנסים שניים בפרק שלישי, והנותר - הוא עשרים וחמש אמות - פרוס אותו בין כבש לבתל מזה, ובין מקום
 4 הגנסי מצד אחר. ג שם היו מולחין עורות קדשים - לכך נקראת "פרוח" - על שם ערות הפרים שבה, דומיא דחברותיה שנקראו על שם מעשיהן, וזכר לזכר - "זוהב
 5 פרוס" (רבי ירמיהו ב ג א) - שרומת לזם
 6 הפרים. אבל בית גבולה שעל גבה - פרוה
 7 מנושא בנאו, ועשאה דומה לדומה. בית
 8 גבולה - בחול, שבנו על גב שער המים
 9 אמת נ"ל. ד לשבת כהן גדול - לשבת
 10 פרהררין. היתה אחורי שתיהן - אחד לשבת
 11 הגולה ואחד לשבת הגנות. ועג שלשתן שוה
 12 - למעלה. בור הגולה - מים מתוקים
 13 לשתייה ואמת המים להרחו.

הדרן עלך כל העורה

1 **משנה א** כל העורה היתה אורך מאה ושמונים
 2 ושבע על רוחב מאה ושלשים וחמש. מן המזרח למערב,
 3 מאה ושמונים ושבע. מקום דריסת ישראל - אחת עשרה
 4 אמה. מקום דריסת הכהנים - אחת עשרה אמה. המזבח
 5 שלשים ושתים. בין האולם למזבח - עשרים ושתים
 6 אמה. החיל - מאה אמה. ואחת עשרה אמה לאחורי
 7 בית הכפרת. **משנה ב** מן הצפון לדרום מאה
 8 ושלשים וחמש. מהכבש ולמזבח - ששים ושתים. מן
 9 המזבח למזבחות - שמונה אמות. מקום המזבחות -
 10 עשרים וארבעה. מן המזבחות לשלחנות - ארבעה. מן השלחנות ולגנסי - ארבעה. מן הגנסי
 11 לכתל העורה - שמונה אמות, והמותר - בין הכבש לכותל, ומקום הגנסי. **משנה ג** שש
 12 לשכות היו בעורה, שלש בצפון ושלש בדרום. שבצפון: לשכת המלה, לשכת הפרוה, לשכת
 13 המדיחים. לשכת המלה - שם היו נותנין מלה לקרן, לשכת הפרוה - שם היו מולחין עורות
 14 קדשים, ועל גנה היה בית המבילה לכהן גדול ביום הכפורים. לשכת המדיחים - לשכת המדיחים - ששם היו
 15 מדיחין קרבי הקדשים, ומשם מסבה עולה לגג בית הפרוה. **משנה ד** שפדרום: לשכת
 16 העני, לשכת הגולה, לשכת הגנות. לשכת העני - אמר רבי אליעזר בן יעקב: שכתתי
 17 מה היתה משמשת. אבא שאול אומר: לשכת כהן גדול, והיא היתה אחורי שתיהן, ועג
 18 שלשתן שוה. לשכת הגולה - שם היה בור קבוע, והגלגל נתון עליו, ומשם מספקין
 19 מים לכל העורה. לשכת הגנות - שם היתה סנהדרין גדולה של ישראל וישבת ודינה
 20 את הכהונה. וכהן שנמצא בו פסול - לובש שחורים, ומתעטף שחורים, ויוצא והולך
 21 לו. ושלל נמצא בו פסול - לובש לבנים, ומתעטף לבנים, נכנס ומשמש עם אחיו
 22 בהקנים. ויום טוב היו עושין שלא נמצא פסול בורעו של אהרן הכהן, וכך היו אומרים:
 23 "ברוך המקום, ברוך הוא, שלא נמצא פסול בורעו של אהרן, וברוך הוא שפטר באהרן
 24 ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדש הקדשים".

הדרן עלך כל העורה וסליקא לה מסכת מדות

הדרן עלך כל הערה

1 ועשאה כודא - אשמרה לבעלה עד שתשהה. משה ברשות הרבים מורה -
 2 אן רשות הרבים מקום סתירה. רגלים לדבר - סימן טומאה איכא. שהרי קינא לה
 3 ונתירה - הדרה בה: "אל סתהרי עמי", ונתירה. מאי רגלים לדבר איכא - הלהי
 4 חסר מקודם לכן, ודילמא ברשות הוא דחסר. ושעמי מניה דקסבר רבי שמעון כשאר
 5 ספק טומאה דעלמא נמי בשרתא הדידי תולין,

6 דאן רגלים לדבר. ואיבעית אימא - אי א
 7 מטושה גמרי רבין, הוה ליה למו מטושה ברשות
 8 הרבים - טהור. אלא לאו למטושה מענין
 9 למגבר, דהתלת טומאה איתקש לטושה, סוף
 10 טומאה לא איתקש, ואם כן מאי טעמא דרבי
 11 שמעון דמטהר ברשות הרבים. נמי סוף
 12 בומאה - דהיינו טבילה, מתחלת טעם
 13 והטומאה. ומאי שנא מסביו - דלשנאי פבריי.
 14 מטמא לישמעל - כל טהרות שנעשו במימי
 15 עד שיפטר - על עילוי אדם. "באתו רגע
 16 בדתמי, ושוב אינו מטמא מאתו דיום
 17 ולמפרע, אבל עד אותו יום הוא מטמא. אי
 18 עד שעת הכיבוד - אבל הדורות הקודם
 19 כיבדו - טהורין, דחוקת ישראל בודקין
 20 מבוטאותין בשעת כיבודיהו, ואי הוה בהדיא
 21 שעתא, הוה מיתשבה. אבל טהרה לראוור
 22 כיבדו - טהורא מספק, שמאל לאורי כיבדו
 23 מיד נפל. מרישה - שנירר בלעו, כלומר,
 24 יודעת בעצמה שחיטתא דם ממנה. ואי
 25 מלא ארשהא מתתמול, ותי הוה השא
 26 בבריקת עד נפק. והא איכא שוטה - שאינה
 27 מבינה להריגה. לאפקוי מרביי אליעזר -
 28 במתניהו אלא לקמן (א.א.א. כתיבם
 29 - הוראה חס, דקיימא לן ללקמן כותב
 30 מטמאה למפרע, עד שתאמר "ברקתי הילק
 31 זה, ולא היה בו כתיב", או עד שעת כבוסי. לאו
 32 אמרתי, ואי נפק מנפה. הוה שרשתי, לימא
 33 - תנן "כתמיהם" ולא כשנאי, דכין דאמר
 34 אשה מרגשת, אמאי טמאה? לימא: לאו
 35 מנפה הוה. הויאל ולא ארשהא כנפיר אל
 36 נתעסקת - הימא: מודם צפור הוה, דאמר
 37 הוה: תלה בכל דבר שהיא יכולה לתלות,
 38 בפרק "הוראה חס" (נדה נח.ב). משמשת
 39 כפזר - מרמזה כתיב "אשר נזח מקום כבוסי"
 40 לאשוב את הוהר, שלא תתערב ואינה
 41 נטלתו משם אלא בשעת הוצרו. ושנא מן
 42 הימא את אדם, שלש נשים משמשת במוך:
 43 קטנה, מעוברת, ומניקה. סבוין בוין - יש
 44 מקומות לאל צלאת. בוין - שרידטי בלעו.
 45 בין הני לישני - "אשה מרגשת" רימעיקרא
 46 הוה אתי. "לאורי הלימא" - העמדא אשה על
 47 חוקתה.

1 ושניהם לא למדה אלא מטושה - תימה: דדא רבנן מנענאן אף ברשת הרבים,
 2 משום דהוי תרתי לריעותא. אם כן לא הוי ספיק, ולא שייך זה לטושה מידו
 3 וכן בחבית, דהוי דאי עכל לרבנן דמיא דמקה, דא לא גמרינן מטושה אלא טומאה.
 4 ורבי שמעון נמי, דגמר חבית מטומאה, דלא שייך מיד לטושה ואומר רבני ליה
 5 דלא קאמר רבי אלא לפרש דאן תבשי ליה
 6 מטושה. ושעמא דרבנן משום דהוי תרתי
 7 לריעותא, הוה ודיא וליא ספק. ולרבי שמעון
 8 הוי ספיק, דלית ליה טעמא דהיהר חסר
 9 לפניך", דהשתא הוא דחסר, וכגון "העמד
 10 מקוה בחוקת שלם" איכא למימר: "העמד
 11 טמא על חוקתך". ולכך ברשת הדידי תולין
 12 נעמא, ואף על גב דלא לפינן מטושה. ולכך
 13 בחבית נמי ספק, אבל ברשות הרבים מטוה,
 14 אף על גב דליכא חוקת. מטושה לפינן,
 15 כדפרשי ללעל. ובכל ספק טומאה אית ליה
 16 ברשות הדידי תולין.

17 גמר סוף טומאה מתחלת טומאה - תימה:
 18 דשפיר קאמרי רבנן, דהתם איכא חסר
 19 טהרה: ויש לומר: דגמר מתחלת טומאה
 20 דיכא דליכא חוקת טהרה. כגון הניא דתנוק,
 21 דפרקי תברא דקדושין (פ.א.א.) דאיכא רוב
 22 דתנוקות ומטפחין כגון חובת העיסה. ואיני
 23 רוב גמור, דהוי פלגא כגון דחוקת. ואילו הוה
 24 דא דעת לישאל מן הוהרה הדי ברשות
 25 הדידי - טמא גמור. וברשות הרבים -
 26 טהור גמור, דגמרינן מטושה. ורבנן, הוה
 27 טהור, דהוי ספק, וגמרי מטושה לטהר ברשות
 28 הרבים. אבל גבא בחוקת טומאה, ואיני
 29 תרתי לריעותא, הוה ודיא. השריץ שנענא
 30 במידי - לשמאי פריך, דמטהר לגמרי.
 31 ושריצים ומעלמא - ואם אתמרה סיפא
 32 דקניייה: הוה: כתיב שנענא בחלוקה - מטמא
 33 למפרע: עד שתאמר "ברקתי את החוקת, לא
 34 לא היה בו כתיב", או עד שעת כבוסי, מאי איכא
 35 למימרה? דהתם ליכא למימרה: דאיכא דם
 36 מנפה, ומעלמא - דהשום דם ומעלמא
 37 אינו טמא אלא חלוק. ולקמן פירקין (א.א.א.) נמי
 38 אמרין: "הוראה חס" - דהתם מפרקלל למיניה
 39 ויש לומר: דהויאל ואם הבתם כשי הוא על
 40 ברוך טמאה למפרע, ושעמא נמי אף כשהוא
 41 לרוך, ומכאן דלא אתא טמא דעלמא על ידי
 42 שחיה או על ידי ריקוד. כדאמר ב"הוראה
 43 חס" (נדה נ.ב.): אל פלוג רבנן בתמיהם.
 44 ואיבעית אימא טעמא דרשמיא הויאל
 45 ואשה מרגשת בעצמה - טמאה דליאי
 46 לישנא נמי פריך טעמא דהעמד אשה על
 47 חוקתה: דאם לא כן, כי קאמר "מורה שמאי
 48 בשוטה" וכן "מורה שמאי במוך", וכי טעמא
 49 למפרע, אף לחילוקי: והאל כל הנשים דין
 50 שעת לחילוקי, אף לחילוקי אלא עמינא לא
 51 שעת לחילוקי, אלא כי היכי ולא עמינא סייני
 52 בקדשים ומיחה: לפי זה לא אתי שפיר הא
 53 דאמר לקמן: עשה סייני לרביך, כיון איכא
 54 טעמא דאם אתא דהוה דם כו', לא היה
 55 אלא סייני. ושנא טעמא דהרגשה אתני אף
 56 בשוטה לחילוקי. וליקון מורגשת בעצמה -
 57 ודלא דהרגשה, מאי וטעמא דהיא: נמיא: כיון שלא הרגשה עכשיו, כי נמיא: שנת ענק טאמולו ולא הרגשה: ויש לומר: דלא פלוג רבנן, דהויאל רוב עמינא מורגשת.
 58 דלא לטעמא דאם אתא דהיא דם מעיקרא הוה אתי, שוכבת מפרקין מאי איכא למימרה? אלא, לא פלוג רבנן, דאם קאמר "מורה שמאי בשוטה וכוך" - וכי דהוה
 59 חלוקת משאר נשים, ולא שייך למימר בהו: לא פלוג רבנן, ורשיי פירש: מה שעכשיו לא הרגשה, כסבורה הרגשה עד הוא. וקשה: מאתמול נמי טמא: הוה דלא הרגשה
 60 אם משתה. כסבורה הרגשת ששם הוא, ואמאי מטהרין למפרע? אלא שנואי אית ליה לרעומי אשה מרגשת, ואינה דחשהת אשה מרגשת עד הוה, כמו שאינה חשהת
 61 בהרגשת מורה שמאי בשוטה - אם אתמרה הוה או דעת לישאל: ויש לומר: כיון שארם שנעו בה, ורצעה לטעוק בקדשים, ואותו אדם כי ברע לישאל.
 62 ודא איכא בתמיהם - פירוש: לשמאי אית ליה טעמא דהרגשה לתוך אף בקדשים, הוה ליה לומר בתמיהם אפילו כיון דאית, ולא כיון דהרגשה - היא
 63 מעלמא אתי. כדאמר (נדה ה.א.) גבי "ותנקת שלא הגיע ונמה לראות": אפילו סיינין שלה מלכוכב בדם - אן חששיה ליה. אימרה: שיקול של מטיחים עברה, ולא
 64 ארשתה. אבל להלל לא קשה. כיון דאיני ברור לו טעמא דהרגשה לטהר בקדשים, אן לנו תלמוד בתמיהם ולומר ומעלמא אתי אפילו לחילוקי, דרגלים לדבר הוא דמגופה
 65 אתי, אפילו למפרע.

34 בתמיהם, לימא תנן בתמיהם דלא כשנאי! אמר אביי:
 35 מודה שמאי בכתמיהם, מאי טעמא - כצפור לא נתעסקתה, בשוק של כתיבים לא עברה, האי
 36 דם מויכא אחי? אי בעית אימא, היינו טעמיה דשמאי: דאם איתא הוה דם - מעיקרא הוה
 37 אתי. והלל - כותלי בית הרהר הנעמדוהו: לשמאי - כותלי בית הרהר אם מוקף דם.
 38 במשמשות במוך מאי איכא למימרה? אמר אביי: מודה שמאי במשמשות במוך. רבא אמר: מוך
 39 נמי, אבך יעה מכוין כוין. ומודה רבא במוך דחוקי. ומאי איכא בין הני לישני להאיך לישנאי?

נדה פרק ראשון - שמאי דף ג עמוד ב - מתוך מהדורת 'אבן ישראל' (שטיינזולץ)

תוספות

1 איכא

1 בניהו למרמי חביה ומקו - ואם אמרו: להני טעמי נמי איכא למרמי,
2 דהא מודה שמאי בשוטה דלא מרגשת, ולמרע תולין, ובמקוה שורפין.
3 וכן להלל, ולית לה דני טעמי, צריך לשנוי ברמישי דהתם תרתי ליריעותא: וש
4 למר. ולשמאי דהרגשה מחיי להלל שלא למנא ודאי, ולשמאי מחיי אף בשוטה
5 שלא למנא דמיה. בריא. אי מיני שי לומר
6 ירדע טעמא דהתרי ליריעתא לירוקן. אבל 1
7 תולין, אף על גב דליכא תרתי ליריעותא -
8 ועיקר פירכא דלעיל לשמאי, דמשה ליריעתא
9 באשה תרתי ליריעותא, מכל מקום אל היה
10 לא למר לנגרמי. ואם אמרו: אבתי איכא
11 ולטרע דבמקוה טעמאנין ביה, כדברי
12 הריבם, ונבעי באבוקה בבלה משהרים הריבם
13 ברשות הרבים בריאוי חי מנבעי אל על
14 כרוץ היינו טעמא, משום דבמקוה איכא
15 תרתי ליריעותא: וש לומר דאל קשה ליה
16 לעיל, אלא במאי דמטהר שמאי אף ברשות
17 הדיח. **לאבאי** איכא טוח - היה מצו
18 למטר נמי דאיכא בנייהו שותה, ודללשא
19 קמו דאשה מרגשת - מודה שמאי בשוטה.
20 ואין לומר דללשא דהא דאי היה
21 דם טעמא היה אתי, מודה נמי שמאי
22 בשוטה, ושקמו דם אתי נפל קודם בריקה,
23 משום דמשמע דעל דם טעמאנין עבשו
24 קאמר. ובי פלוגי חזקה ריבין יוחנן בקופה
25 שאין לה שוליים - שאו שמתישין ב
26 כשהיא מושכת. וקופה היא מרובעת,
27 ומשתישין בה לרובה, ונמצא טהרות בינן
28 ושרץ בשמאל. ופלוגי, ולחזקה אתי ליה
29 טהרות הארונות - שתיש, אבל
30 הארונות - טהרות, ושרץ בחר הכי נפל.
31 דאילו היה התם טעמא, כשהגביה היה נפל
32 לערות ממנה וטהרות היה נפל גם השרץ.
33 ורבי יוחנן אמר: וטהרות הראשונות נמי
34 טמאות, שהאוננים עבבו השרץ מליפל
35 בארץ, ולכך לא ראוי, לפי שהטהרות נפל
36 לצד ימין, ולצד שמאל שחרשן שם, לא
37 אראו. אבל אם יהיה הקופה עגולה, מודה
38 רבי יוחנן דהראשונות טהרות, ולא נפלין
39 השרץ וטהרות במקום אחת, דאף על פי
40 שהאוננים מעבבין מליפל בארץ, מכל מקום
41 אי היה השם היתם, היה ראוהו. ולכך נקט
42 דוקא 'ונמצא בויהו אחרית', וכן מוכח בפרק
43 קמא דשבת (תא) דסתם קופה מרובעת, גבי
44 בורתן קמא 'ירחבה שפך', לפי שהיא עגולה
45 וצריך לדחות בה ארבעה מרובעים. ובקופה
46 נקט 'ירחבה ארבע' ולפי שהיא מרובעת.
47 דלית, אפילו דם עגלים, אתי שפיר,
48 דרגילות הוא לערות המים מהר, ואין רואין
49 אם נשאר שפך בכלים, ולרבי יוחנן, קופה
50 דשמאי הוא החין דמיני לנמקט אפילו באין
51 לה שוליים אל היה לאוננים.
52 **והתניא** המהלה עשרה דלית בה -
53 הקשה דבר רבינו מנחם: אמאי לא מייחי
54 ממתיחין וטהרות פק רבינו (משנה ד), והתנן
55 המהלה עשרה דלית, ונמצא שרץ באחד
56 מוח - הוא טמא, וכולן טהרות ויש לומר
57 דהתם אל קנת 'זה ארז זה', ואיכא למטר
58 דמייחי שמדלה שם עשרה דלית, וכן
59 כולם יחד בבור, והתשייר שהתגביה נמצא בו שרץ. ולא ידעין כשהיה השרץ על
60 המים בבור, אם בשאר דלית נגע בערך בבור והוי ספק טומאה צפה על פני המים,
61 טהור אף ברשות הרבים, כדאייתא בסוף גזר (סדא), ואין חילוק בין של האוננים
62 בין אין לה אוננים. אי נמי אל קנת 'מים' במתיחין, ואיכא למטר דמייחי בבור שיש בו יין ושמין.
63 וכן אמר רבינו ר' יוחנן, וכשרלא לומר לבסוף - הוא טמא וטעמא כל מה שבבור, אבל שאר דלית הראשונות
64 היה חסר בבור טהור, ואלא אחריו נפל תלמיא בעירו ריקן. וכשרלא לומר לבסוף - הוא טמא וטעמא כל מה שבבור, אבל שאר דלית הראשונות
65 - טהורים.

1 **לאבאי** איכא טוח - ללשא ד'אשה מרגשת', אפילו משמשת במוך נמי היה שעתה.
2 וללשא דמעיקרא היה אתי, משמשת במוך טעמאה למפרע. **ונמצא בה** שרץ
3 בויהו אחרת - לאחר שניטלו טהרות מן הקופה. **שהטרות הראשונות טמאות**
4 **למפרע** - דרוקא בויהו אחרת, כגון קופה ארוכה אמתים ושלש אמות, דאיכא
5 למטר: קודם שניטלו טהרות היה התם
6 ונמצא חבלי מחמת השרץ, וטהרות מחמת
7 הכל, ואידו הוא דלא נתקסכ באותו ויהי,
8 וכל אשכבה. אבל באותו ויהי - לא, ודאי
9 בתר הכי נפל, דאי היה התם בשעת טהרות,
10 היה חיי ליה כשהצויקא - אבל כן הדבר.
11 ומה הפרש בין זו לזו - והא טומאה
12 ולמרע הוא. שוליים - תנין בלעו, ועבבו
13 השוליים את השרץ מלצאת. והוא הדין
14 טהרות דרך פיה מלמעה, והשרץ שבויית
15 אחרת לוהי אראו. ולוהי אין לה שוליים - ואי
16 היה דם מתמלל בבית הדיצין, היה נפק
17 ונפיל. **שפיה רובית** - דכיון דהיישין על
18 בבית הדיצין, ולבו נוקפא, ופרשט מן האשה.
19 וקא מקשי ליה קופה - הרי קופה דלא
20 אבאי, אם איתא דיהוה שרץ, מעיקרא היה
21 נפיק עם הטהרות, כשעירה את הקופה. סיני
22 וכן חזקו ודרבנן לטמא למפרע. הוא
23 הדין דמיני למפרע דני מתניחין אהרן לישנא
24 לעיל, ולתריזי פי האי גזנא: הלל טעי וסבר
25 טעמא דשמאי אין אתא בו, וקטאי ליה
26 קופה, וקאמר ליה שמאי: טעמא דדיי משום
27 העמד אשה על חזקתא, אי שמוש אשה
28 מרגשת. ולמאי איתא טעמא דלא קאמקט
29 לך קופה, ושי לה שוליים בו, שיש לה שוליים
30 והוא היצטין דרך חפה, ולכך אם שרץ
31 היה בה, לא ראוהו ולא יצא. שאין כל שרץ
32 - כגון חבת של עץ שניטלו שוליים, וכול
33 להשתמש באורך חללן כשוק וטולת
34 בקרקע, וכשהוא מערה אתה, הוא מגביה
35 ומרויח - דאמרו ופערה, והלל יוצא טמא. **מאי**
36 **טעמא דרבי יוחנן** - הא דרבי אילו היה התם
37 בשעת טהרות, היה נפיק בהדייהו. **ואוננים** -
38 במקום השוליים ש, אוננים, כשכפין ארשי
39 התיסר לכפי פנים. וכשהוא מערה, איכא
40 למטר: אוננים עבבו, עשרה דלית - עשר
41 פעמים ברזל אחד, ועשרה בכלי גדול. וכולן
42 מרויחין - דאמרו השתא הוא דנפל, והואיל
43 שלא מצא קודם עשירה הדלי בפנע הואת
44 לתוך הכלי - טהורין. שאין לו אוננים -
45 לרבי, השתא הוא אם אתא דהוה התם
46 בזמנא קמאי, הוא נפיל מן הדלי עם המים.
47 **מאי שרין** - ואין צריך לחפץ הדלי על פניו
48 כשהוא מערה, הלכך איכא למטר: אוננים
49 עבבוו השרץ. אבל פירי לא שרין,
50 וכשעירה טהרות ממנה, הפכה כולה על
51 הדלי, לפי שאין פירות חיי לשריט ולצאת.
52 **הכתיב**, אי הוא שרץ על השרץ, חיי שרין
53 ונפיל בהדייהו. לא קפיד עלייהו - אי משייח
54 מייניהו לתוך הדלי, הלכך, אינו שופך כל
55 דלי על פניו, ומצו ואוננים לעבבו שרץ.
56 **קפיד עלייהו** - לאמפוקיה כולה. והופך
57 קופה על פיה, הוא מלשי מיידי. ואם איתא
58 דהוה שרץ, הכי נמי רלא איתשייר. **בקופה**
59 **חוקת טהרה**.

הא
62 וכן אמר רבינו ר' יוחנן, וכשרלא לומר לבסוף - הוא טמא וטעמא כל מה שבבור, אבל שאר דלית הראשונות
63 היה חסר בבור טהור, ואלא אחריו נפל תלמיא בעירו ריקן. וכשרלא לומר לבסוף - הוא טמא וטעמא כל מה שבבור, אבל שאר דלית הראשונות
64 - טהורים.

תְּלַמּוּד מִסְכַּת שַׁבָּת יְרוּשָׁלַיִמִי

מה עבד לה רבי יוחנן? שְׁנֵי דְבָרִים הֵן, וּשְׁנֵי דְבָרִים שְׁיִצְאֵאוּ מִן הַכֶּלֶל – אֵינָן חוֹלְקִין. וְלִית לְרַבִּי אֱלֶעָזָר חוֹלְקִין? אֵית לֵיהּ, לְחִלּוּק – אֵינָן חוֹלְקִין, הָא לְלַמַּד – מִלְּמַדִּין.

וְלִית לְרַבִּי יוֹחָנָן מִלְּמַדִּין? שְׁנֵינָא הֵיא שְׁכַלְל בַּעֲשָׂה וּפְרַט בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְאִין עָשָׂה מִלְּמַד עַל לֹא תַעֲשֶׂה, וְאִין לֹא תַעֲשֶׂה מִלְּמַד עַל עָשָׂה. אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר: וְעָשָׂה מִלְּמַד עַל לֹא תַעֲשֶׂה, וְאִין לֹא תַעֲשֶׂה מִלְּמַד עַל עָשָׂה?

עַל דַּעֲתִיחַ דְּרַבִּי אֱלֶעָזָר – נִיחָא מוּתַר לְחַפּוֹר בְּה בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת.

עַל דַּעֲתִיחַ דְּרַבִּי יוֹחָנָן מַהוּ לְחַפּוֹר בְּה בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת? בְּשֵׁם שְׂאִין מִלְּמַדִּין לְעַנּוֹן אִיסוּר, בֵּן לְעַנּוֹן הֵיתַר לֹא יִלְמְדוּ!

אָמַר רַבִּי בַּא קְרַמְיָנְגָא: טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן, שֵׁשׁ שְׁנַיִם תַּזְרַע – וְלֹא בְּשַׁבְּעִיית. שֵׁשׁ שְׁנַיִם תַּזְמַר בְּרַמְדָּה – וְלֹא בְּשַׁבְּעִיית. כֹּל לֹא תַעֲשֶׂה שְׁהוּא בַּא מַכַּח עָשָׂה – הוּא עוֹבֵר בַּעֲשָׂה.

רַבִּי יוֹסֵה אָמַר: אֶפִּילוּ עָשָׂה אִין בּוּ. רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר: עוֹבֵר בַּעֲשָׂה. וְלִידָא מִלְּהָ כְּתִיב וְשַׁבְּתָהּ הָאָרֶץ שַׁבַּת לָהּ? לְעַנּוֹן לֹא תַעֲשֶׂה שָׁבוּ.

יְכוּל יְהוּ לֹאקִין עַל הַתּוֹסַפְתָּא? רַבִּי יוֹחָנָן פְּתַר מִתְּנִיתָא, יְכוּל יְהוּ לֹאקִין עַל יְדֵי חֲרִישָׁה בְּשַׁבְּעִיית. רַבִּי אֱלֶעָזָר פְּתַר לָהּ מִתְּנִיתָא, יְכוּל יְהוּ לֹאקִין עַל אִיסוּר שְׁנֵי פְּרָקִים הֲרַאשׁוּנִים.

[דף מ"ז ע"א]

אֵית תַּנְיִי תַּנְיִי: שֵׁשׁ שְׁנַיִם תַּזְרַע שְׂדֵדָה וְשֵׁשׁ שְׁנַיִם תַּזְמַר בְּרַמְדָּה. וְאֵית תַּנְיִי תַּנְיִי: שְׂדֵדָה לֹא תַזְרַע וּבְרַמְדָּה לֹא תַזְמַר. מֵאן דְּמַר שֵׁשׁ שְׁנַיִם תַּזְרַע שְׂדֵדָה וְשֵׁשׁ שְׁנַיִם תַּזְמַר בְּרַמְדָּה – מְסִייעַ לְרַבִּי יוֹחָנָן. וּמֵאן דְּמַר שְׂדֵדָה לֹא תַזְרַע וּבְרַמְדָּה לֹא תַזְמַר – מְסִייעַ לְרַבִּי אֱלֶעָזָר.

מִתְּנִיתָא פְּלִיגָא לְרַבִּי אֱלֶעָזָר! (דברים יב, יג-יד) הַשְּׂמֵר – בְּלֹא תַעֲשֶׂה. פֶּן – בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְכַתִּיב: שֵׁם תַּעֲלֶה עֲלֵתֶיךָ וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה. שֵׁם תַּעֲלֶה – זֶה הַעֲלִייה. וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה – זֶה שְׁחִיטָה וּזְרִיקָה. מַה הַעֲלִייה שְׁהִיא בַּעֲשָׂה – הָרִי הוּא בְּלֹא תַעֲשֶׂה, אַף שְׁחִיטָה וּזְרִיקָה שְׁהֵן בַּעֲשָׂה – יְהוּ בְּלֹא תַעֲשֶׂה!

בְּגִין דְּכַתִּיב שֵׁם תַּעֲלֶה וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה. הָא אִילוּלֵא הוּוּ כְּתִיב שֵׁם תַּעֲלֶה וְשֵׁם תַּעֲשֶׂה – אִין עָשָׂה מִלְּמַד עַל לֹא תַעֲשֶׂה, וְאִין לֹא תַעֲשֶׂה מִלְּמַד עַל עָשָׂה! מַה עָבַד לָהּ רַבִּי אֱלֶעָזָר? שְׁלֹא תֵאמַר, כִּמְחַ דְּתִימַר גְּבִי שַׁבַּת, חֲפַר חֲרִץ נַעֲץ – אֵינּוּ חֵיִיב אֱלֵא אַחַת, וְדְכוּוּתָהּ שְׁחַט זֶרֶק וְהַעֲלֶה – אֵינּוּ חֵיִיב אֱלֵא אַחַת! לְפּוּם בֵּן צְרִיד מִימַר: חֵיִיב עַל כֹּל אַחַת וְאַחַת.

כֹּל הֵן דְּתַנְיִין אַבּוֹת – יֵשׁ לְהֵן תּוֹלְדוֹת. תַּמָּן תַּנְיִין: אַרְבַּע אַבּוֹת גְּזִיקִין. הַשּׁוֹר – זֶה הַקָּרֵן. גְּזִיקָה וְדַחֲפָה – אַבּוּ. תַּנְיִי רַבִּי חֵייה: גֶּשֶׁה רַבִּין בַּעַט – תּוֹלְדוֹת לְקָרֵן.

תָּמֹן תְּגִינֵן: אָבוֹת הַמַּיְמוּמָאָה – הַשְּׂרִיץ. וְשִׁכְבַת זָרַע. תּוֹלְדוֹת הַשְּׂרִיץ אֵי זָהוּ? רַבִּי יוֹדֵה בְּשֵׁם רַבִּי נַחוּם: מִדְּפוֹת. מַהוּ מִדְּפוֹת? מִגְּעוֹת. אַב הַמַּיְמוּמָאָה – מִטְּמֵא אֶת הַכֶּלֶל. וְיֹלֵד הַמַּיְמוּמָאָה – אֵינֹו מִטְּמֵא אֵלָּא אוֹכְלִין וּמְשַׁקְּוִין. אוֹכְלִין וּמְשַׁקְּוִין וְכֵלִי – אֵינֶן נִגְעִין אַב הַמַּיְמוּמָאָה לְטֵמֵא זִיבְהָ. וְהִכָּא תְּגִינֵן: אָבוֹת מְלֹאכּוֹת אֲרַבְעִים חֶסֶר אַחַת. הַרְיִשָּׁה אָב.

תְּנִי רַבִּי הֵיחָא: חֶפֶר הָרִץ נִגְעִין תּוֹלְדוֹת לְהַחְרִישָׁה. כָּל אָבוֹת מְלֹאכּוֹת מִן הַמְּשַׁבֵּן לְמִדּוּ. מַה הַרְיִשָּׁה הֵיחָה בַּמְּשַׁבֵּן? שְׁהֵיוּ חוֹרְשִׁין לִיטַע סַמְמָנִין.

כִּמְהָ וְהָרוּשׁ וַיְהִי חֵיִיב? רַבִּי מַתְּנָה אָמַר: כְּדִי לִיטַע כְּרִישָׁה. רַבִּי אֶהָא בַר רַבִּי: כְּדִי לִיטַע זְכָרוֹתָהּ שֶׁל הַיִּטְוִין. תָּמֹן תְּגִינֵן: זָרַע קִישׁוּאִין שְׁנַיִם – חֵיִיב. זָרַע דִּילוּגִיעִים – שְׁנַיִם. זָרַע פּוּל מַצְרִי – שְׁנַיִם. תְּנִי

[דף מ"ז ע"ב]

חַמִּים מְדִיּוֹת שְׁתִּים. רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: הַיִּטְוִין, עַל יְדֵי שֶׁהֵן חֲבִיבוֹת – עָשׂוּ אוֹתָן כְּשֶׂאֶר זָרַעוּנִי גִינָה שְׁאִינֵן נֶאֱכָלִין.

לְכָל דְּבָר שֶׁהוּא לְהַנְיִית קַרְקַע – חֵיִיב מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ. הַחוֹפֵר, הַחוֹרֵץ, הַנוֹעֵץ, הַמְּדִיר, הַמְּעַדֵּר, הַמְּזוּבֵל, הַמְּכַבֵּד, הַמְּרַבֵּץ הַמְּפַעֵפֵעַ גּוֹשִׁים, הַמְּבַרְהָ בְּהַרְשִׁים, הַמַּצִּית אֶת הָאוּר בְּחִישַׁת קָנִים וּבְאֶגֶד תְּמָרִים.

וְכַרְבִּי זְעִירָא, אֲמַת חַמִּים שֶׁהִיא מְכַשֶּׁרֶת צְדָדֶיהָ לְזוּרְעָה.

הַמְּסַקֵּל. הַבּוֹנֵה מַדְרִיגוֹת. הַמְּמַלֵּא אֶת הַנְּקָעִים שֶׁתַּחַת הַיִּטְוִים. וְהַעוֹשֶׂה עוֹגִיּוֹת לְגַפְנַיִם, וְכֵל דְּבָר שֶׁהוּא לְהַנְיִית קַרְקַע – חֵיִיב מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ.

רַבִּי הֵיחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְּבַשֵּׁל נְבִילָה בְּיוֹם טוֹב – אֵינֹו לֹקֵחַ שֶׁהוֹתֵר מִכָּל בִּישׁוּל בְּיוֹם טוֹב. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר: לֹקֵחַ, שֶׁלֹּא הוֹתֵר מִכָּל בִּישׁוּל אֵלָּא לְאֶכִּילָה בְּלֶבֶד.

הַחֵיִיב רַבִּי בָּא בַר מִמֶּל עַל דְּרַבִּי יוֹחָנָן: מַעֲתָה, הַחוֹרֵשׁ בְּיוֹם טוֹב – אֵינֹו לֹקֵחַ, שֶׁהוֹתֵר מִכָּל הַרְיִשָּׁה בְּיוֹם טוֹב!

רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי אֵילָא: לֹא הוֹתֵרָה הַרְיִשָּׁה בְּדַרְבָּה.

רַבִּי שְׁמִי אָמַר קוּמִי רַבִּי יֵסֵה, רַבִּי אֶהָא בְּשֵׁם רַבִּי אֵילָא: דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא. דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: עַד שֶׁיְהִי לֹו צוֹרֵךְ בְּנוֹפוֹ שֶׁל דְּבָר.

קם רבי יוסה עם רבי אחא, אָמַר ליה: אַתְּ אִמְרַתְּ דָּא מִילְתָּא? וְלֹא כֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן דְּכַרִּי רַבִּי מֵאִיר, עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע דְּכָרִים מְקוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמְחֻמְרֵי בֵּית הַלֵּל, וְזוּה חַד מֵהֶם, נִימַר עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה!

[דף מ"ח ע"א]

אָלֵא רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁנִיחֵן אָמְרוּ דְּכָר אַחַד! וְלֵכֵן סְבָרְנָן מִימַר: רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן – שְׁנִיחֵן אָמְרוּ דְּכָר אַחַד. נִימַר רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן – שְׁלֹשָׁתָן אָמְרוּ דְּכָר אַחַד! אָלֵא מִילִין דְּצָרִיכִין לְרַבָּנָן – פְּשִׁיטִין לְכֹזֵן. פְּשִׁיטִין לְרַבָּנָן – צָרִיכִין לְכֹזֵן. קָצַר לְצוּרְדָּא עֲשָׂבִים – חֵיב מִשּׁוּם קוֹצֵר, וְאִינֵן חֵיב מִשּׁוּם מִיִּפְּהָ אֶת הַתְּקַרְקַע.

לֹא צוּרְכָה דְלָא, קָצַר לְיִפּוֹת אֶת הַתְּקַרְקַע, מַהוּ שְׁיִהֵא חֵיב מִשּׁוּם קוֹצֵר וּמִשּׁוּם מִיִּפְּהָ אֶת הַתְּקַרְקַע? וְאִפִּילוּ תִימַר דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא, בְּרַם בְּרַבָּנָן, מְכַל מְקוּם הָרִי חֲרֵשׁ, מְכַל מְקוּם הָרִי קָצַר.

אָמַר רַבִּי מְנָא: מִילֵיהּוֹן דְּרַבָּנָן מְסִייעִין לְרַבִּי יוֹסִי! דְּמַר רַבִּי הֵיבֵא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דְּגַ שְׁפָתָיו, אִם לְגוֹפוֹ – הָרִי זֶה פְּטוּר. אִם לְהוֹצִיא צִיר – חֵיב, וְאִפִּילוּ תִימַר דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הֵיבֵא דְּמַר. בְּרַם בְּרַבָּנָן – מְכַל מְקוּם הָרִי סָתֵם, מְכַל מְקוּם הָרִי הוֹצִיא צִיר.

כֹּל דְּכָר שְׁתֵּיהּ מִכְּהִיל אֶת הַפִּירוֹת – חֵיב מִשּׁוּם זוֹרַע.

הַנוֹטֵעַ, הַמְּכַרִּיד, הַמְּכַרִּיב, הַמְּקַרְסֵם, הַמְּזוֹרֵד, הַמְּפַסֵּל, הַמְּזוֹהֵם, הַמְּפָרֵק, וְהַמְּאַבֵּק, הַמְּעַשֵּׂן, הַמְּתַלְעֵי, הַקּוֹטֵעַ, הַסֵּף, וְהַמְּשַׁקֵּה, וְהַמְּנַקֵּב, וְהַעוֹשֵׂה בְּתִים, וְכֹל דְּכָר שֶׁהוּא לְהַבְּחִיל אֶת הַפִּירֵי – חֵיב מִשּׁוּם זוֹרַע.

זְעִירָא בַר הֵיבֵא בַר אֲשִׁי בְּשֵׁם כְּהֵנָּא: הַנוֹטֵעַ בְּשַׁבָּת – חֵיב מִשּׁוּם זוֹרַע. רַבִּי זְעִירָא אָמַר:

[דף מ"ח ע"ב]

הַזּוֹמֵר – בְּנוֹטֵעַ. נָטַע וְזוֹמַר בְּשַׁבָּת, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּכְהֵנָּא – חֵיב שְׂתִים. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעִירָא – אִינוּ חֵיב אָלֵא אַחַת. כְּלוּם אָמַר רַבִּי זְעִירָא, לֹא הַזּוֹמֵר בְּנוֹטֵעַ? וְלָמָּה הַנוֹטֵעַ בְּזוֹמֵר? הַכֹּל הֵיבֵא כְּכֹל זְרִיעָה, וְיִצְאָה זְמִירָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמָה. מִפְּנֵי שְׂוִצָאָת זְמִירָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמָה, אֶת פּוֹטְרוֹ מִשּׁוּם זוֹרַע!?

הוּי, לֹא שְׁנִייא, נָטַע וְזוֹמַר בְּשַׁבָּת, בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי כְּהֵנָּא, בֵּין עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי זְעִירָא – חֵיב שְׂתִים.

וְחֻקֵי קוֹצֵר. תִּנּוּי רַבִּי חֵיִיא: הַקּוֹצֵר, הַבוֹצֵר, הַמוֹסֵק, הַגּוֹדֵר, הַתּוֹלֵשׁ, וְהַאֹרֵה – כּוֹלְהֵן מִשּׁוּם קוֹצֵר. הֵהָן דְּגָזוּ סְפּוּג, גּוּמִי, קְרוּלִין – חֵיִיב מִשּׁוּם קוֹצֵר וּמִשּׁוּם נוֹטֵעַ. הֵהָן דְּגָזוּ סְפּוּג גּוּמִי קְרוּלִין – חֵיִיב מִשּׁוּם קוֹצֵר, וּמִשּׁוּם נוֹטֵעַ.

הֵהָן דְּגָזוּ כּוּסְבָר, בְּרִיתֵין, בְּרַפְס, גְּרָגַר, טְרִיקְסִימִין, כְּשׁוּמִין, נֶעְנַע – חֵיִיב מִשּׁוּם קוֹצֵר וּמִשּׁוּם זֹרֵעַ. רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הַנּוֹתֵן עֲצִיץ זָקוּב עַל גְּבִי עֲצִיץ זָקוּבָה – חֵיִיב עֲלֶיהָ מִשּׁוּם קוֹצֵר וּמִשּׁוּם זֹרֵעַ.

רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הַקּוֹצֵץ קוֹרֵת שְׁקֵמָה – חֵיִיב עֲלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁלֵשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: וְלֹא פְּלִיגִין, הַקּוֹצֵצָה – חֵיִיב מִשּׁוּם קוֹצֵר וּמִשּׁוּם זֹרֵעַ. הַמּוֹחֵקָה – חֵיִיב מִשּׁוּם מִכָּה בְּפִטְיֵשׁ.

רַבְּנָן דְּקִיסְרִין אָמְרִין: הֵהָן דְּצִיִּיד כּוֹרֵא, וְכָל דְּבָר שְׁאֵתָהּ מִבְּדִילוּ מִחַיּוּתוֹ – חֵיִיב מִשּׁוּם קוֹצֵר. וְהַמְעַמֵּר. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר סְכַרְטַאי בְּעֵין תּוֹלְדוֹת הָעֵימּוֹר אִי זֶה הֵיאָ? רַבִּי יוֹסִי שְׁמַעִית טַעַם מִן דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּשֵׁם רַבִּי אֲחָא. וְלִית אֲנָא יָדַע מַה שְׁמַעִית. מִי בְּדוֹן? הֵהָן דְּכַתִּית אֹרְזוּ שְׁעָרִין חֲלוּקָה – חֵיִיב מִשּׁוּם דָּשׁ.

הֵהָן דְּשַׁטַּח צִלִּין צִימוּקִין מְסוּסָהּ בּוֹקְלָטָה – חֵיִיב מִשּׁוּם מַעְמַר. כָּל שְׁחֹא נוֹגַע בְּאוֹכֵל – חֵיִיב מִשּׁוּם מַעְמַר. בְּקִלְפָה מִשּׁוּם דָּשׁ.

הֵדָא אֵיתָתָא, בְּד מַעְרְבָא בְּחֵימִיא – מִשּׁוּם מְרַקְדָה.

בְּד מְפַרְכְּיָא בְּרַאשֵׁיָא – מִשּׁוּם דְּשָׁה.

בְּד מוֹתְבְּרָא בְּצַדְדֵיא – מִשּׁוּם בּוֹרְרָת.

בְּד מְסַפֵּיא – מִשּׁוּם טוֹחֵנָת.

בְּד מְנַפְיָא – מִשּׁוּם זֹרָה.

גְּמָרָה מְלֹאכְתָה – מִשּׁוּם מִכָּה בְּפִטְיֵשׁ.

הֵהָן כִּיתְנֵיָא, בְּקוּפְנָה – מִשּׁוּם דָּשׁ. בְּמַעְרוּכָה – מִשּׁוּם טוֹחֵן. בְּאַפְסִיטָה – מִשּׁוּם זֹרָה. בְּכַף – מִשּׁוּם בּוֹרֵר.

בְּד מְפַלֵּג – מִשּׁוּם מְנַפְהָ. בְּד מוֹתְלֵשׁ – מִשּׁוּם מְהַתְדָה. גְּמַר מְלֹאכְתוֹ – מִשּׁוּם מִכָּה בְּפִטְיֵשׁ.

[דף מ"ט ע"א]

הָהֵן דְּשָׁחַק תּוֹמָא, כַּד מְפָרֵךְ בְּרִישׁוּיָא – מִשּׁוּם דָּשׁ. כַּד מְבַרֵר בְּקַלְפִּינִיתִיה – מִשּׁוּם בּוֹרֵר. כַּד שְׁחִיק בְּמִדּוּכְתָּהּ – מִשּׁוּם טוּחֵן. כַּד יְהִיב מִשְׁקִין מִשּׁוּם לָשׁ. גְּמַר מְלֹאכְתָּן – מִשּׁוּם מַכָּה בְּפִטְיִשׁ.

הָהֵן מִיקוּרְתָּהּ, כַּד מְבַחֵר בְּגִרְיָהּ בְּקַלּוּפִיתִיה מִשּׁוּם בּוֹרֵר.

כַּד מְכַתֵּת בְּמִרְגְּזִייה – מִשּׁוּם דָּשׁ.

כַּד שְׁחִיק בְּמִדּוּכְתִּיה – מִשּׁוּם טוּחֵן.

כַּד יְהִיב מִשְׁקִין – מִשּׁוּם לָשׁ.

כַּד מְשַׁקֵּעַ בְּאַנְטְרִין – מִשּׁוּם בּוֹנָה.

כַּד מְקַטֵּעַ בְּגוֹמָא – מִשּׁוּם מְחַתֵּד.

גְּמַר מְלֹאכְתָּו – מִשּׁוּם מַכָּה בְּפִטְיִשׁ.

רַבִּי חֵיִיא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן; דְּגִים שְׁפַחְטוּן, אִם לְגוּפֵן – פְּטוּר. וְאִם לְהוֹצִיא צִיר – חֵיִיב.

רַב אָמַר: כְּבָשִׂים שְׁפַחְטוּן, אִם לְגוּפֵן – מוֹתֵר. וְאִם לְמִימִיהוֹן – אָסוּר. שְׁלֻקוֹת, בֵּין לְגוּפֵן בֵּין לְמִימִיהוֹן – מוֹתֵר.

שְׁמוּאֵל אָמַר: אֶחָד כְּבָשִׂים אֶחָד שְׁלֻקוֹת, בֵּין לְגוּפֵן בֵּין לְמִימִיהוֹן – אָסוּר.

אָמַר רַבִּי חֵיִיָּהּ: הֲדָא דְרַב פְּלִינָא עַל דְּרַבִּי יוֹחָנָן! אָמַר לִיה רַבִּי מְנָא: לְמָהּ? דְּהָהֵן אָמַר אָסוּר וּמוֹתֵר, דְּהָהֵן אָמַר חֵיִיב וּפְטוּר!

אָמַר רַבִּי בָּא בַר מַמְל: בְּצַל שְׂרִימְקוּ, אִם לִיתֵן טַעַם – אָסוּר. אִם לְהוֹצִיא שׁוֹרְפוֹ – מוֹתֵר.

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא: צָנוּן – טוּמְנוּ בְּמַלְחָה, וּבְלֶבֶד שְׁלֵא יִשְׁהָא.

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא: כְּלִיו מִבֵּית הָאוּמָן – לוּבְשָׁן, וְאִם יִתְקַרֵּעַ – יִתְקַרֵּעַ. רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא: נִסְתַּבְכוּ בְּגָדָיו בְּקוֹצִים, – הָרִי זֶה מְפַשְׁרֵן בְּמִקּוּם צִינְעָה, וּבְלֶבֶד שְׁלֵא יִקְרַע.

אָמַר רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא: נָפַל טִיט עַל בְּגָדָיו – הָרִי זֶה מְמַרְחוּ בִידּוֹ אַחַת, וּבְלֶבֶד שְׁלֵא יִכְסַּכּוּ. רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא: הָהֵן נִנְעֵר, בְּחֵדָא – שְׂרִי, וּבְתַלְתַּת – אָסוּר, וּבְתַרְתֵּי – צְרִיכָה.

הָהֵן דְּסַחֵי, רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה. חַד אָמַר: הֲכִין שְׂרִי, וְהֲכִין אָסוּר. וְחֲרַנְהָ אָמַר: בֵּין הֲכִין וּבֵין הֲכִין – אָסוּר.

רַבִּי אֲבָא בַר זְמִינָא עָאֵל מִסַּחֵי עִם רַבִּי זְעִירָא, וְלֹא שְׂבָקִיה עֲבַד דְּלֹא הֲכִין וְדָלֵא הֲכִין.

נִפְלוּ מִיּוֹם עַל בְּגָדָיו, רַב הוּנָא וְרַב יְרִמְיָהּ, חַד אָמַר: מְנַעֲרָה – שְׂרִי. וּמְמַתְקָה – אָסוּר. וְחֲרַנְהָ מִחֻלְפָּה.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי חֵיִיא בַר אֲשִׁי: זֶה שְׂרוּקָק – מְבַלְיַעוּ בְּכִסּוּתוֹ וְאִינוּ חוּשֵׁשׁ.

רבי בא בשם רבי הוויא בר אשי: איתפלגין רבי הוויא רובא ורבי שמעון ברבי, חד אמר: רוקק ושאף. ותרנה אמר: אינו רוקק ושאף.

מה פליגינן? בשאין שם פסיפס. אבל יש שם פסיפס – רוקק ושאף. רקק והפריחתו הרוח – חייב משום זורה.

[דף מ"ט ע"ב]

וקל דבר שהוא מהוסר לרוח – חייב משום זורה.

והבורר. אמר רבי יודן: יש שהוא בורר צורות כל היום – ואינו מתחייב. יש שהוא נוטל בגרונגרת – ומיד מתחייב. הויד עבידא? היה יושב על גבי פרי וברר צורות כל היום – אינו מתחייב. נטל לתוך ידו בגרונגרת וברר – חייב.

רבי יונה בעי: עשה בן בשבת, על דעתיה דבית שמאי מהו שיהא חייב? אמר ליה רבי יוסי: ולמה לא? אילו עשה בן בשבת על דבית הלל שפוא אינו חייב? והכא חייב.

אמר רבי מנא: יאות אמר רבי יונה אבא. לא אתיא אלא על דבית שמאי, למה שהותר מקלל ברירה ביום טוב – לא הותר מקלל ברירה בשבת.

בירר אוכלים מתוך אוכלים, חזקיה אמר: חייב. רבי יוחנן אמר: פטור. מתניתא פליגא על חזקיה! בורר ואוכל, בורר ומניח על השולחן. רבי בון בר חיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק: תיפתר שהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה.

והתני: ובלבד שלא יבור את כל אותו המין. אם עשה בן בשבת – חייב. על דעתיה דחזקיה – שכן הבורר בדרכו בשבת חייב. על דעתיה דרבי יוחנן – שכן הבורר בדרכו במקום אחד חייב.

על דעתיה דחזקיה – אפילו עיגולין מן גזא עיגולין, אפילו רמונים מן גזא רמונים. או פני, אפילו בני נש מן גזא בני נש?

[דף ג' ע"א]

מיי בְּדוּן? כָּל עָמָא מוֹדֵי לְהֵדָא דְרַבֵּי אִימִי. דְרַבֵּי אִימִי הָיָה לֵה אֹרְחֵינּוּ, אִפִּיק קוּמְהוֹן תּוֹרְמוֹסִין וּפְסִילִין. אָמַר לֹן: הֲבִינּוּ דַעֲתִיכּוֹן דַּאֲתִנּוּן מִיכּוֹל קִיסְיָא בְּסוּפָא.

תְּנִי: אִין בּוֹרְרִין, לֹא מוֹתְנִין, וְלֹא מְרַקְדִין. הַבּוֹרֵר, הַפּוֹחֵן, הַמְרַקֵּיד בְּשַׁבָּת – נִסְקַל. בְּיוֹם טוֹב – סוּפֵג אֶת הָאָרְבָּעִים. וְהָא תְּנִינּוּ: בּוֹרֵר בְּדַרְבּוֹ בְּחִיקוֹ וּבְתַמְחֵי. אָמַר רַבִּי הֲנִינָא עֲנִתוּנְיָא: דְרַבֵּן גְּמִלְיָאֵל הִיא. דְרַבֵּן גְּמִלְיָאֵל אָמַר: אַף מִדִּיתָ וְשׁוֹלָה. וְהָא תְּנִינּוּ: שֶׁל בֵּית רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל הָיוּ שׁוֹחֲקִים אֶת הַפְּלֶפְלִים בְּרִיחִים שְׁלֵהֶן! מִתֵּר לְמַחֲזוֹן וְאָסוּר לְכוֹר. רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי אֵילָא: לֹא הִתְרָה מְחִינָה בְּדַרְבָּה.

וּמִנֵּן שְׂאִין בּוֹרְרִין וְלֹא מוֹתְנִין וְלֹא מְרַקְדִין? רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ: (שמות יב) כָּל מְלֹאכָה לֹא יַעֲשׂוּ בָהֶם עַד וּשְׁמֵרְתֶם אֶת הַמִּצְוֹת. תְּנִי, רַבִּי יוֹסֵה בְּעֵי: כְּלוּם לְמַדּוֹ לְתַבְּשִׁיל אֵילָא מִכּוֹן. רַבִּי יוֹסֵה לֹא אָמַר כֵּן. אֵילָא רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ (שם) אֵד אֲשֶׁר יֵאבֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם עַד וּשְׁמֵרְתֶם אֶת הַמִּצְוֹת. תְּנִי הַזְּקִינָה: וּפְלִיג, אֵד הוּא הָרִי אֵלוּ מַעוּטִין, שְׁלֹא לְקַצֵּר וְלֹא לְמַחֲזוֹן וְלֹא לְהַרְקִיד בְּיוֹם טוֹב.

רַבִּי זְעִירָא, רַב הָיָה בַר אֲשִׁי בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: הַמְשַׁמֵּר – תְּיִיב מְשׁוּם בּוֹרֵר. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: לֹא מִסְתַּבְּרָא דְלֹא מְשׁוּם מְרַקֵּד. רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵה תְּרִיהוֹן אָמְרִין: בְּקַדְמִיתָא הוִינּוּ אָמְרִין, יְאִוּת אָמַר רַבִּי זְעִירָא. וּמַה הַמְרַקֵּד קָמַח מְלַמְטוֹן וְסֻלַּת מְלַמְעֵלָן, אַף הַמְשַׁמֵּר יוֹן מְלַמְטוֹן וּשְׁמֵרִין מְלַמְעֵלָן. וְלֹא הוִינּוּ אָמְרִין כְּלוּם, לְמַח שֶׁהִתֵּר מְכַלֵּל בְּרִירָה, הִתֵּר מְכַלֵּל שְׁמוּר. הִתֵּר מְכַלֵּל בְּרִירָה בּוֹרֵר בְּדַרְבּוֹ בְּחִיקוֹ וּבְתַמְחֵי, וְהִתֵּר מְכַלֵּל שְׁמוּר אַף נוֹתְנִין לְתַלְוִיָּה בְּיוֹם טוֹב. וְלֹא הִתֵּר מְכַלֵּל הַרְקָדָה, דְּמַר רַבִּי חֲנִינָא כֵּן יוֹסֵא [יְקָא] בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה:

[דף ג' ע"ב]

אִין שׁוֹנִין אֶת הַקָּמַח, אֲבָל מְרַקְדִין לְאַחֲרֵי הַנֶּפֶשׁ. אִין תֵּימַר מְשׁוּם מְרַקֵּד הוּא, יְהֵא אָסוּר! אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: וְדִלָּא כְּרַבִּי יוּדָה, דְתְּנִי בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה: אֲבָל בְּמַכְשִׁירֵי אוֹכֵל נֶפֶשׁ הִתִּירוּ. בְּעֵינָא דָּא מִיִּלְתָּא מַהוּ לְשִׁנּוֹת אֶת הַקָּמַח לְאַחֲרֵי הַנֶּפֶשׁ כְּרַבְּנָן:

וְהַטּוֹחֵן. הֵחֵן דְשַׁחַק מְלַח, חֶסֶף פְּלֶפְלִין – תְּיִיב מְשׁוּם מוֹחֵן. הֵחֵן דְחֹשֶׁר גִּירְגָבְסִין, מוֹזֵן, חוּל, עֶפֶר – תְּיִיב בּוֹ מְשׁוּם מְרַקֵּד. הֵחֵן דְגָבֵל גִּירְגָבְסִין עֶפֶר קִילוּרִין מְלֹגְמָא סְמִמְנִין – תְּיִיב מְשׁוּם לֶשׁ.

הֶלֶשׁ וְהַמְקַטֵּף וְהַעוֹרֵד – כּוּלְהֵן מְשׁוּם לֶשׁ. רַבִּי בָּא בַר מִפָּל בְּעֵי: תַּמּוֹן אָמַר תְּיִיב עַל לִישְׁתָּהּ וְעַל עֵרִכְתָּהּ וְעַל אִפִּיִתָּהּ. וְהָכָא אֶת אָמַר הֲכֵן! אֵילָא תַּמּוֹן יֵשׁ לוֹ לְחֶלֶק, תְּיִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. בְּרָם הָכָא אֵינּוּ תְּיִיב אֵילָא אַחַת.

אֵת חֲמֵי אֶפְיָה תוֹלְדֵת לְבִשּׁוּל, וְאֵת אָמֵר הֵכֵן אֵלָּא בְּגִין דְּתַנְיִין סָדֵר עָפְהָ תַּנְיִנְתָּה עִמְהוֹן. וְהָהֵן דְּאִזְוִין גִּירְקָדְרִין, מְשִׁיחַ בִּילּוּם, שְׂרִי זִפּוֹת, שְׂרִי מוֹסְרִין. רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵה בַר הִנְיָנָה; הַמְתִּיד אָבֵר – חֵיִב מִשּׁוּם מִבְּשֵׁל. הַצּוֹלָה וְהַמְטָג, הַשּׁוֹלֵק וְהַמְעֵשֵׂן – פּוֹלְחֵן מִשּׁוּם מִבְּשֵׁל.

בְּשֵׁל בְּחַמֵּי מְבָרְיָא מַהוּ? חוֹקִיָּה אָמַר: אָסוּר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֵתֵר. אָמַר רַב מְנַא: אֲזִלִּית לְקִיסְרִין וַיִּשְׁמַעִית רַבִּי יְרִיבְנָן בְּשֵׁם חוֹקִיָּה, לְחוֹקִיָּה צְרִיכָה לִיהָ.

פְּסַח שְׁנַתְבְּשֵׁל בְּחַמֵּי מְבָרְיָא מַהוּ? תַּרְיִין אֲמוּרִין, חֵד אָמַר אָסוּר, וְהַרְנָה אָמַר מֵתֵר. מַאֵן דְּמַר אָסוּר, אֵל תִּנְאֲכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבְשֵׁל מִבְּשֵׁל בְּמַיִם. וּמַאֵן דְּמַר מֵתֵר, (סָשׁ) כִּי אִם צְלִי רֹאשׁוֹ עַל כַּרְעֵיו וְעַל קַרְבּוֹ.

כֹּל אֵילִין שְׁיַעוּרִיָּא, אִם לְאוֹכְלִין – בְּגִירְגָרְתָּה. אִם לְבַהֲמָה – כְּמֵלֵא פִי גְדִי. אִם לְבִשּׁוּל – כְּדִי לְבִשּׁוּל בִּיצָה קִלְחָה. אִם לְאֵרָג – כְּמֵלֵא רַחֲב הַסִּיט כְּפּוּל. אִם לְטוֹוֹת – כְּמֵלֵא רַחֲב סִיט כְּפּוּל:

הַגּוֹזֵז אֵת הַצְּמֵר. גִּזּוּ סַתָּם מַהוּ? נִשְׁמַעִינָה מִן הַדָּא. הוֹצִיא דִּינִי, אִם בְּקַלְמוֹם – כְּדִי לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתוֹת. אִם לְהַגִּיף – כְּדִי לְהַגִּיף אוֹת אַחַת. תַּמּוֹן תַּנְיִין: הַשּׁוֹחֵט אֵת הַבְּכוֹר – עוֹשֶׂה מְקוֹם לְקוֹפִיץ מִכֶּן וּמִכֶּן וְתוֹלֵשׁ אֵת הַשְּׂעִר. וּבִלְבַד שְׁלֵא יוֹזִינוּ מִמְּקוֹמוֹ.

וְכֵן הַתּוֹלֵשׁ אֵת הַשְּׂעִר

[דף נ"א ע"א]

לְרֹאֲת מְקוֹם מוּם. רַבִּי אֵילָא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן: הַתּוֹלֵשׁ מִן הַקְּדָשִׁים – פְּטוּר. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: רִישׁ לְקִיש – כְּדַעֲתִיָּה. דְּאִיתְפְּלַגוּן, הַתּוֹלֵשׁ בְּקְדָשִׁים, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חֵיִב. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר: פְּטוּר.

רַבִּי יְרִמְיָה בְּעֵי: מַחֲלָפָה שְׁיִטְתִּיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ! דְּאִיתְפְּלַגוּן, הַתּוֹלֵשׁ כְּנָף כְּנָף בְּעוֹף, הַמּוֹרְטָה וְהַקּוֹטְמָה – חֵיִב מִשּׁוּם מוֹחֵק. הַקּוֹטְמָה – חֵיִב מִשּׁוּם מִכָּה בְּפִטְיִשׁ. וְלֹא דְמִיָּא, עוֹף שְׂאִין גְּזָה, תְּלִישְׁתָּה – הִיא גְּזָתָה. בְּרַם הָבָא, אֵינִי חֵיִב עַד שִׁיגְזוּ. תַּדַּע לְךָ שֶׁהוּא בֶּן. דְּתַנְיָ: תִּלֵּשׁ מִן הַמִּתָּה – חֵיִב, תְּלִישְׁתָּה זֶה הִיא גְּזָתָה:

הַמְּלַבֵּן. הָהֵין דְּמַגְפֵּר עֵאל מְנִין נַחְבְּלִין אֲלִיקָתָה. הַדָּא אִיתְתָּא דְּשֶׁרְקָא אֶפְתָּה, דְּשֶׁרְקָא מַעֲזֵלָתָה. הָהֵן הֵיטָא דִּיהֵב חוּטָא גּוֹ פּוּמִיָּה. רַב כְּהֵן בְּשֵׁם רַבְּנָן דְּקִיסְרִין: הַמְּיַנְטוֹן – חֵיִב מִשּׁוּם מְלַבֵּן:

הַמְּנַפֵּסוּ. הָהֵן דְּנָפִים סִיב, הוֹצִיין, גּוּמָא – חֵיִב מִשּׁוּם מְנַפֵּס:

הַצּוֹבְעִי. מַה צְבִיעָה הֵיטָה בְּמִשְׁכָּנָה? שְׁהִי מִשְׁרַבְטִין בְּכַהֲמָה בְּעוֹרוֹת אֱלִים מְאָדְמִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: הַדָּא אָמַר הַעוֹשֶׂה חַבּוּרָה וְנִצְרָר בָּהּ דָּם – חֵיִב. הַמְּאָדֵם אוֹדֵם בְּשֶׁפָּה – חֵיִב. הַמּוֹצִיא דָם –

הייב משום נטילת נשמה שבאותו מקום. הוצר צורה, הראשון – הייב משום פותב, והשני – הייב משום צובע. הפר בה אבר ובא אחר וגמרה – הייב משום מכה בפטיש.

והפוחט והמכבס – מלאכה אחת היא. תני רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: הצבעים שבירושלים היו עושין מלאכה בפני עצמה. על דעתיה דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ארבעים מלאכות אינן. וניתני. לא אתינן מיתני אלא מילין דכל עלמא מודי בהן.

ההו דעביד חבליה, ההו דעביד ממזור – הייב משום טווה. ההו דעביד קונטרין גפן ומחצולן – הייב משום מסיד.

הדא איתתא בד משתתיה בקופיה – משום מיסכת. בד יהבה קדמה – משום עושה בתין. בד מקימה לזן – משום בונה. בד מהייא – משום אורגת. בד מקטעא בנימייא – משום מחתכת. בד גמרה מלאכתה – משום מכה בפטיש.

ההו דעביד קופין, בד צפר – משום מסד. בד מהיט – משום תופר. בה – משום בונה. בד מקטע – משום מחתך. גמר מלאכתו – משום מכה בפטיש.

[דף נ"א ע"ב]

ההו דעביד מילין ערסין, לארף – משום מסד, לרחב – משום אורג. קנקלמין – משום עושה בתים. בד מקטע – משום מחתך. גמר מלאכתו – משום מכה בפטיש. שני גרין בקח אחד, ושני הפין בגר אחד:

האורג שני חמין, והפוצע שני חמין, הושר והמתיר. מה קשירה היתה במשכן? שהיו קושרין את המיתרים. ולא לשעה היתה? אמר רבי יסה: מפיון שהיו חנין ונסעין על פי הדבור – כמי שהיו לעולם. אמר רבי יסה: מפיון שהבטיחון תקדוש ברוד הוא שהוא מכניסן לארץ – כמי שהיא לשעה.

אמר רבי פינחס: מתופרי יריעות למדו. נפסק – היה קושרו, חזר ונפסק, לעשותן קשרים קשרים אי אפשר, אלא חזר ומתיר את הראשון. אמר חזקיה: ההו חייטא אמנא מבלע תרין ראשיה. והיידא אמרה דא? דאמר רבי יוסי בי רבי חנינא: מאורגני יריעות למדו, מה טעמא? ארף היריעה האחת – כדי שתהא פלה אחת. נפסק היה קושרו. מפיון שהיה מניע לאריג הוי שרי ליה ומעל לה. רבי תנחומא בשם רב הונא: אפילו ערב שבה לא היה בו לא קשר ולא תיקמת.

תני רבי הושעיא: חוסל של תמרים ופטייליאי של תמרים – קורע ומתיר. ובלבד שלא יקשר. ואין זו התרה נעשה בשובר את החכות לוכל ממנה גרונרת. אונים של דסיקיא – קושר ומתיר, נעשה כפותח וכוונעל בשבת. רבי חנינא אומר: עד ימות כל סמרה. אמר רבי ינאי: אמרו לו לרבי חנינא

צא וקרא. והא תנינן עשה שני ראשיה לצד אחד, מעתה עד יוסק ויחזת ויפוק. והתנינן רבי יהודה אומר עד שישלש, מעתה עד יחזת ויפוק ויחזת, אלא הכן והכן.

[דף נ"ב ע"א]

הוסיף שהשחילו במחמט, אפילו קשור מכן ומיכן – אינו חבור. תפרו לפגד, החוט חבור לפגד ואינו חבור למחמט.

רבי יונה ורבי יוסי תריהון אמרי: בקשור מכן ומיכן. מיליהון דרבנן פליגינן! דאמר רבי בא רב ירמיה בשם רב: הממתח צדדיו בשבת – תיב משום תופר. נאמר משום תופר ומשום קושר.

קליעה בבגדים, והתוד בעורות. קריעה בבגדים באמצע. והתוד בעורות מן הצד. ואית דמחלפין קריעה בעורות והתוד בבגדים. קריעה בעורות באילין רכביא. והתוד בבגדים באילין ליבדייא.

הצד חלזון ופצעו, אית תניי תני. הויב שתיים. אית תניי תני: אינו תיב אלא אחת. מאן דאמר שתיים, אחת משום צד ואחת משום נטילת נשמה. מאן דאמר אחת, היינדא? משום נטילת נשמה. ולית לה צידה.

ואתיא בהיא דאמר רבי אלעזר בי רבי יוסה, רבי אבהו ורבי שמעון בן לקיש בשם רבי מאיר. מין היה טהורה ברא הקדוש ברוך הוא למשה במדבר. ביון שעשה בה מלאכת המשכן נגנזה. רבי אבון אמר: קרש היה שמה. תני רבי הושעיה: דתרא קרן (תהלים 100) ותיטב לה משור פר מקרין ומפריס. מקרן בתיב:

השוחרטו. רבי שמעון בן לקיש אמר: לית באן שחיטה. שחיטה תולדת חבורה היא, ולמה לא תנינתה עמהון? אלא בגין דתנינן סדר סעודה תנינתה עמהון:

המעבדו. מה עבוד היה במשכן? שהיו משרטטין בעורות. מה משרטטין לון. מסרגלין לון. ואתיא בהיא דאמר רבי שמואל בשם רבי אבהו: מתר לעשות אהלים מעור בהמה טמאה:

הממחקו. מה מחיקה היתה במשכן. ועירא בר היננא בשם רבי הנינא: שהיו שפין את העור על גבי העמוד.

השף את העור על גבי העמוד תיב. משום מה הוא תיב? רבי יוסה בשם רבי יהודה בן לוי, רבי אחא בשם רבי יהודה בן לוי: משום מוחק. תדא דאת אמר בהדש, אבל בישן מחלקת רבי אלעזר וחכמים, דאתפלגין, המכבד המרביץ המגבן המחביץ החולב והרודה חלות דבש – תיב הטאת; דברי רבי אלעזר. וחכמים אומרים: משום שבות.

אמר רבי יוסי בי רבי בון:

[דף נ"ב ע"ב]

ולא פְּלִיגוּנִי! הַמְכַבֵּד הַמְרַבֵּץ – חַיִּיב מִשּׁוּם דֵּשׁ. הַמְגַבֵּן וְהַמְחַבֵּץ – חַיִּיב מִשּׁוּם לֵשׁ. הַחֹלֵב וְהַרוֹדֵה חֲלוּת דָּבֵשׁ – חַיִּיב מִשּׁוּם קוֹצֵר. הַפּוֹחֵט זֵיתִים מְאֻבְיָהוּן – חַיִּיב מִשּׁוּם קוֹצֵר. לְמִי נִצְרַכְהָ? לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

רַבִּי חֵיהָ בִּשְׁם רַבִּי יוֹהָנָן; הַגּוֹרֵד רְאֵשֵׁי פְּלוּגְמוֹת – חַיִּיב מִשּׁוּם מְחַתֵּךְ. הַמְּמַרְחָ אֶת הָאִסְפְּלָגִית – חַיִּיב מִשּׁוּם מְמַחֵק.

מוֹחֵק אוֹת אוֹת אַחַת גְּדוּלָה וְיֵשׁ בְּמִקּוּמָהּ כְּדֵי לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתוֹת – חַיִּיב. כְּתַב אוֹת אַחַת גְּדוּלָה, אַף עַל פִּי שֵׁשׁ בְּמִקּוּמָהּ כְּדֵי לְכַתֵּב שְׁתֵּי אוֹתוֹת – פְּטוּר. רַבִּי מְנַחֵם בִּי רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: זֶה הַמֵּר בְּמוֹחֵק מְכֻוֹתוֹ, שֶׁהַמוֹחֵק עַל מִנַּת לְתַקֵּן – חַיִּיב, וְהַכּוֹתֵב עַל מִנַּת לְקַלְקֵל – פְּטוּר.

יֵשׁ שֶׁהוּא כּוֹתֵב נְקוּדָה אַחַת, וְחַיִּיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כּוֹתֵב וּמִשּׁוּם מוֹחֵק. יֵשׁ שֶׁהוּא מוֹחֵק נְקוּדָה אַחַת, וְחַיִּיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כּוֹתֵב וּמִשּׁוּם מוֹחֵק. הַיּוֹד עֲבִידָא? הַיּוֹד דְּלִ"ת וְעֵשָׂא רִ"שׁ. רִ"שׁ וְעֵשָׂא דְלִ"ת – חַיִּיב מִשּׁוּם כּוֹתֵב וּמִשּׁוּם מוֹחֵק.

מַה בְּגִין הַיָּד בַּמִּשְׁכָּן? שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין קְרָשִׁים עַל גְּבֵי אֲדָנִים, וְלֹא לְשַׁעֲרָה הֵיחָד? אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ חוֹנִים וְנוֹסְעִים עַל פִּי הַדְּבֹר – כְּמִי שֶׁהָיָא לְעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוּן: מִפְּנֵי שֶׁהִבְטִיחוּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְכַנְסֵן לְאַרְצָא – כְּמִי שֶׁהוּא לְשַׁעֲרָה. הַדָּא אֲמָרָה: בְּגִין לְשַׁעֲרָה – בְּגִין. הַדָּא אֲמָרָה: אִפְּלוּ מִן הַצַּד. הַדָּא אֲמָרָה: אִפְּלוּ נִתְּנוּ עַל גְּבֵי דְבַר אַחֵר. הַדָּא אֲמָרָה: בְּגִין עַל גְּבֵי כָּלִים – בְּגִין? אֲדָנִים – בְּקַרְקַע הָאָרֶץ.

תְּנִי: אֶחָד מְכִיבֵי אֶת הָאֶבֶן וְאֶחָד מְכִיבֵי אֶת הַפִּיטָא – הַמְכִיבֵי אֶת הַפִּיטָא חַיִּיב. רַבִּי יוֹסֵה אוֹמֵר: שְׁנִיחָן חַיִּיבִין. סַבֵּר רַבִּי יוֹסֵה: אֲבָן בְּלֹא טִיט – בְּגִין. הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאִם נִתְּן אֶת הַפִּיטָא תַּחֲלָה וְאַחַר כִּף נִתְּן אֶת הָאֶבֶן – שֶׁהוּא חַיִּיב.

הַבְּנָאִי שֵׁיִשֵּׁב אֶת הָאֶבֶן בְּרֹאשׁ הַדִּימוּס – חַיִּיב. לְמִי נִצְרַכְהָ? לְרַבְּנָן.

וְהַיּוֹד דְּעֵבֶד דְּפִינִי, וְהַיּוֹד דְּעֵבֶד סְפָיִין – חַיִּיב מִשּׁוּם בּוֹנֵה:

וְהַפּוֹתֵר. וּבִלְבַד לְצַרְדֵּי. רַבִּי הִקְוֵי בֵּר עוֹקְבָא בִּשְׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ: הַגְּדֵל כְּלֵי צוּרָה – חַיִּיב מִשּׁוּם בּוֹנֵה. רַבִּי אֵילָא בִּשְׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ: הַנּוֹפֵחַ כְּלֵי זְכוּכִית – חַיִּיב מִשּׁוּם בּוֹנֵה.

רַבְּנָן דְּקִיסְרִין בִּשְׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ: יֵשׁ דְּבָרִים קְרוּבִים וְרַחֲוִקִים. הַגְּדֵל כְּלֵי צוּרָה, וְהַנּוֹפֵחַ כְּלֵי זְכוּכִית, הַעוֹשֶׂה כְּלֵי בְּדָפוּס – פּוֹלְחֵן מִשּׁוּם בּוֹנֵה. הַבּוֹרֵר וְהַמְשַׁמֵּר וְהַמְרַקֵּד – פּוֹלְחֵן מִשּׁוּם מְעַבֵּיר פְּסֻלָּת. כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיִּיבוּ בְּפָנָי עֲצָמוֹ.

ולמה לא תנינן הושטמה עמהון? רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: מפני מחלקת רבי עקיבה ותקמים. רבי חזקיה רבי יהודה בן לוי, רבי יהושע בן לוי בשם רבי:

[דף נ"ג ע"א]

יתר עליהן הושטמה. ולמה לא תנינתה עמהון? כל המלאכות באחת, וזו בשתיים. כל המלאכות יש להן תולדות, וזו אין לה תולדות:

הלכה ג' מתני' ועוד כלל אחר אמרו, כל הכשר להצניעו ומצניעין כמוהו, והוציאו בשבת – חייב הטאת עליו. וכל שאינו כשר להצניעו ואין מצניעין כמוהו, והוציאו בשבת – אינו חייב אלא המצניע:

גמרא רבי הונה בשם רבי אלעזר: לעבו"ם אתאמרת. רבי יוחנן אמר: לאסורי הנזיה אתאמרת. רב הסדא אמר: לשעורי אתאמרת. אית תניי תני: כל שהוא. מאן דאמר חייב הטאת – מסייע לרב הסדא. מאן דאמר כל שהוא – מסייע לרבי אלעזר ולרבי יוחנן.

רבנן דקיסרין בשם רבי יוסי ב"ר חנינא: כגון המודף שהתקינה לנדתה:

הלכה ד' מתני' המוציא תבן – כמלא פי פרה. עצה – כמלא פי גמול. עמיר – כמלא פי מלה. עשבים – כמלא פי גדי. עלי שום ועלי בצלים, לחים – כגרוגרת, יבשים – כמלא פי גדי, ואין מצטרפין זה עם זה, מפני שלא שוו בשיעוריהן.

המוציא אוכלים כגרוגרת – חייב, ומצטרפין זה עם זה מפני ששוו בשיעוריהן, חוץ מקליפיהן ונגרעיניהן ועוקציהן וסופן ומורסנן, רבי יהודה אומר: חוץ מקליפי עדשים שמתבשלות עמהן:

גמרא רבי יונה, רבי יוסי גלילא בשם רבי יוסי בן חנינה: המור משלים לקל, אין הקל משלים להמור. עשבים משלימים לתבן. אין התבן משלים לעשבים.

תמן תנינן: הכגד והשק, השק והעור, העור והמפץ – מצטרפין זה עם זה. רבי שמעון אומר מפני שהן ראויין לטמא מושב.

[דף נ"ג ע"ב]

רבי ירמיה בעי: ניהא יצטרפו למושב שבן שוו למושב בטפה, בהיסק מנין? אמר רבי זעירא קומי רבי מנא: שבן שוו בהיסק. אמר ליה: אגן בעי הוצאה ואת אמר היסק! אמר רבי לעזר בר יוסי קומי רבי יוסי: שבן שוו בהיסק. אמר ליה: ניתני בהוצאת כוס קטן. אמר רבי חנניה: קופדה משלים לפיסתה. ופיסתה לא משלמה לקופדה. עשבים משלימים לתבן. אין התבן משלים לעשבים.

תני רבי הושעיה: הוציא תבן לפרה כמלא פי פרה. הוציא תבן לגדי כמלא פי גדי – חייב. רבי אילא

אָמַר, רַבִּי יוֹחָנָן בְּעֵי: מַעֲתָה הוֹצִיא אוֹכְלֵינן לְחֹלְקָה כַּמְלֵא פִי הוֹלְקָה – יְהֵא חַיִּיב? מוֹדָה רַבִּי הוֹשְׁעִיָּה שְׂאֵם הוֹצִיא תֵּכֵן לְפָרָה כַּמְלֵא פִי גָדִי – שְׁהוּא פְּטוּר. דְּלֵא תִּסְבְּרַן כַּמָּה דְּאִית לָהּ לְחוּמְרָא אִית לָהּ לְקוּלָּא.

רַבִּי בּוֹן בְּרַי הֵיךְ בְּעֵי: הִנֵּעַ עֲצָמָה שְׂאִין בְּתַבְשִׁיל כַּגְּרוּגְרָת. וְכַגְּרוּגְרָת מְכַבֵּל כַּגְּרוּגְרָת. וְעִירָא בְּרַי הִנֵּנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי הִנֵּנְיָא: הֵדָא דְּאֵת אָמַר בְּאֵדוּמוֹת, אָבֵל בְּשָׁחוּרוֹת פּוֹרְשׁוֹת הֵן:

הֲרָזוּ עַלֶּה פֶּרֶק בְּלֵל גְּדוּל

פֶּרֶק שְׂמִינִי

הַלְכָה א' מַתְנִי' הַמוֹצִיא יוֹן – כְּדִי מוֹזִיגַת הַכּוֹס. הַלֵּב – כְּדִי גְּמִיעָה. דְּבִשׁ – כְּדִי לְתַן עַל הַכֶּתִית. שְׂמֹן – כְּדִי לְסוּף אֲבָר קָטָן. מֵיִם – כְּדִי לְשׁוֹף אֶת הַקִּילוֹרִית. וְשָׂאֵר כָּל הַמְשָׁקִין –

[דָּף ג"ד ע"א]

בְּרַבִּיעִית. וְכָל הַשּׁוֹפְכִין – בְּרַבִּיעִית. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: בְּלָן בְּרַבִּיעִית. לֹא נֶאֱמַרוּ כָּל הַשִּׁיעוּרִין הַלְלוּ, אֲלֵא לְמַצְנִיעִיקוֹן:

גַּמְרָא רַבִּי וְעִירָא שְׂאֵל לְרַבִּי יֵאֲשִׁיָּה: כַּמָּה שְׁעוּרֵן שֶׁל כּוֹסוֹת? אָמַר לֵיהּ: נִלְמַד כְּתוּם מִן הַמְּפָרֶשׁ. דְּתַנִּי רַבִּי הֵיךְ: אֲרַבְּעָה כּוֹסוֹת שְׂאֵמְרוּ, יִשְׁנֵן רַבִּיעִית יוֹן בְּאִיטְלִין.

תַּמָּן תַּנִּינֵן: מַפְנִין אֲרַבְּעַ וְהַמֵּשׁ קִפּוֹת. רַבִּי וְעִירָא שְׂאֵל לְרַבִּי יֵאֲשִׁיָּה: כַּמָּה הוּא שְׁעוּרָה שֶׁל קִפָּה? אָמַר לֵיהּ: נִלְמַד כְּתוּם מִן הַמְּפָרֶשׁ, דְּתַנִּינֵן תַּמָּן בְּשִׁלֵּשׁ קִפּוֹת שֶׁל שְׁלֵשׁ שְׁלֵשׁ סְאִין תוֹרְמִין אֶת הַלְשָׁבָה.

רַבִּי יוֹסֵה ב"ר בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דְּרַבִּי יְהוּדָה הֵיא! דְּתַנִּי: מֵיִם – כְּדִי גְּמִיעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: כְּדִי מוֹזִיגַת הַכּוֹס. יוֹן – כְּדִי גְּמִיעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: כְּדִי מוֹזִיגַת הַכּוֹס.

מִזוּג כַּכְּמָה? נְשַׁמְעִינָה מִן הֵדָא: מֵיִם – כְּדִי גְּמִיעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: כְּדִי מוֹזִיגַת הַכּוֹס. יוֹן – כְּדִי גְּמִיעָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: כְּדִי מוֹזִיגַת הַכּוֹס. הֵדָא אָמְרָה, מִזוּג, אֶפְלוּ כַּכְּמָה כּוֹסוֹת.

כַּמָּה הוּא שְׁעוּרֵן שֶׁל כּוֹסוֹת? רַבִּי אֲבִין אוֹמַר: טִימְרָטוֹן וְרַבִּיעַ.

מַהוּ לְשִׁתּוֹתָן בְּכֶרֶךְ אַחַד? מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּהַלֵּל, אִם שְׁמַעָה כְּבִית הַכְּנֶסֶת – יֵצֵא, הֵדָא אָמְרָה: אֶפְלוּ שְׁתֵּינֵן בְּכֶרֶךְ אַחַד – יֵצֵא.

מַהוּ לְשִׁתּוֹתָן מִפּוֹסְקִין? כְּלוּם אָמְרוּ שְׁיִשְׁתָּה, לֹא שְׁיִשְׁתְּכֶר. אִם הוּא שׁוֹתָה אוֹתָן מִפּוֹסְקִין, אִם הוּא אֵינוֹ מְשִׁתְּכֶר.

מִסְכַּת עֲרִיּוֹת פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א, א כְּשֶׁנִּכְנסוּ חֲכָמִים לְכַרֵּם בִּיבְנָה, אָמְרוּ: עֲתִידָה שְׁעָה שִׁיחָא אָדָם מְבַקֵּשׁ דְּבַר מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְאִינוּ מוֹצֵא, מוֹצֵא מוֹצֵא, שְׁנֵאמַר (עֲמוֹס ח'): "הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֶאֱמַר ה' וְגו', יִשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמָּצְאוּ". דְּבַר ה' - זו נְבוֹאָה. דְּבַר ה' - זֶה הַקֶּץ. דְּבַר ה' - שְׁלֵא יֵהָא דְּבַר מִדְּבָרֵי תוֹרָה דּוּמָה לְחִבְרוּ. אָמְרוּ, נִתְחִיל מִהֲלֵל וּמִשְׁמָאֵי שְׁמָאֵי אֹמְרִי: מְקַבְּלָהּ. הֲלֵל אֹמְרִי: מְקַבְּלִים. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: לֹא כְּדָבְרֵי זֶה וְלֹא כְּדָבְרֵי זֶה, אֲלֵא קַב וּמְחַצָּה - חִיב בַּחֲלָה, שְׁנֵאמַר (בַּמִּדְבָּר טו'): "רֵאשִׁית עֲרוֹתֵיכֶם" - כְּדֵי עֲסַתְכֶם. וְכִמָּה עֲסַתְכֶם? כְּדֵי עֲסַת מִדְּבַר. וְכִמָּה עֲסַת מִדְּבַר? עֲמַר, שְׁנֵאמַר: (שְׁמוֹת טז'): "וְהָעֲמַר עֲשִׂירִית הָאִפֶּה הוּא", שְׁעָרוּ חֲכָמִים שְׁבַעַה רְבַעִים וְעוֹד, מִזְבְּרִית, שְׁהֵן חֲמֵשֶׁה רְבַעִי צְפוּרִית, שְׁהֵן קַב וּמְחַצָּה יְרוּשְׁלַמִית.

א, ב הֲלֵל אֹמְרִי: מְלֵא הֵינן מִים שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנַיִם עֶשֶׂר לֹוג - פּוֹסְלִין אֶת הַמְקָוָה. שְׁמָאֵי אֹמְרִי: מְלֵא הֵינן מִים שְׁאוּבִין שֶׁל שְׁנַיִם וְשֵׁשֶׁה לֹוג - פּוֹסְלִין אֶת הַמְקָוָה. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: לֹא כְּדָבְרֵי זֶה וְלֹא כְּדָבְרֵי זֶה, אֲלֵא שְׁלֵשָׁה לֹוגִין מִים שְׁאוּבִין - פּוֹסְלִין אֶת הַמְקָוָה.

מַעֲשֵׂה שְׁבָאוּ שְׁנֵי גֵרִידִים מִשְׁעַר הָאֶשְׁפוֹת שְׁבִירוּשְׁלַיִם, וְהָעִידוּ בְּשֵׁם שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, שְׁשֻׁלְשַׁת לֹוגִין מִים פּוֹסְלִים הַמְקָוָה, וְקִיְמוּ אֶת דְּבָרֵיהֶם. וְלָמָּה הִזְכְּרוּ שֵׁם מְקוֹמָם וְשֵׁם אוֹמְנֵיהֶן? וְהֵלֵא אֵינן לָךְ אֲמֹנוֹת יְרוּדָה אֲלֵא גֵרִידֵי, אֵינן לָךְ מְקוֹם יְרוּד מִשְׁעַר הָאֶשְׁפוֹת?! אֲלֵא מֵה אֲבוֹת הָעוֹלָם לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶן בְּמְקוֹם שְׁמוּעָה, עַל אַחַת כְּמָה וְכִמָּה שְׁלֵא יֵהָא אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרֵי בְּמְקוֹם שְׁמוּעָה. לְעוֹלָם הִלְכָה כְּדָבְרֵי הַמְרַבִּין, לֹא הִזְכְּרוּ דְּבָרֵי הַיְחָדִיד בֵּין הַמְרַבִּין, אֲלֵא שְׁמָא הִצְרַף לָהֶן שְׁעָה, וַיִּסְמְכוּ עֲלֵיהֶן. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: לֹא הִזְכְּרוּ דְּבָרֵי יְחִיד בֵּין הַמְרַבִּין, אֲלֵא מִתּוֹךְ שְׁזָה אֹמְרֵי טְהוֹר וְזֶה

אֹמְרֵי טְמָא, כְּדָבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. יֹאמְרוּ לוֹ: כְּדָבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁמַעְתָּ.

א, ג נִשְׁאֵל לְחֶכֶם וְטָמֵא לוֹ, לֹא יִשְׁאֵל לְחֶכֶם אַחֵר. הֵינן שְׁנַיִם, אֶחָד אוֹסֵר וְאֶחָד מִתִּיר, אֶחָד מִטְמֵא וְאֶחָד מְטַהֵר, אִם יֵשׁ חֶכֶם אַחֵר - נִשְׁאֵלִין לוֹ, וְאִם לֹא - הוֹלְכִין אַחֵר הַמְחַמֵּיר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קִרְחָה אֹמְרֵי: דְּבַר מִדְּבָרֵי תוֹרָה - הוֹלְכִין אַחֵר הַמְחַמֵּיר. מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים - הוֹלְכִין אַחֵר הַמְקַל.

א, ד הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבְעֵלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וְהָיָה שְׁלוֹם בֵּינוּ לְבִינָה, שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. בְּאֵתָהּ וְאֵמְרָהּ: מֵת בְּעָלֵי - תִּנְשָׂא. שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְאֵמְרָהּ: מֵת בְּעָלֵי, בֵּין בּוֹכָה בֵּין שְׂאִינָה בּוֹכָה, בֵּין בְּגִדֶיהָ קְרוּעִים בֵּין שְׂאִין בְּגִדֶיהָ קְרוּעִים - נֶאֱמַנְתָּ. רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרֵי: לְעוֹלָם אֵינָה נֶאֱמַנְתָּ, אֲלֵא אִם כֵּן בְּאֵתָהּ בּוֹכָה וּבְגִדֶיהָ קְרוּעִים. אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן, זו שְׁהִיתָה פְּקַחַת - תִּנְשָׂא, שְׁלֵא הִיתָה פְּקַחַת - לֹא תִנְשָׂא? בֵּית הֲלֵל אֹמְרִים: לֹא שְׁמַעְנוּ אֲלֵא בְּבָאָה מִן הַקְּצִיר בְּלִבָּךְ. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שְׁמָאֵי: וְהֵלֵא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קְצִיר! יֵצֵא קְצִיר שְׁעוֹרִין. בָּא קְצִיר חֲטִיִּים - יֵצֵא קְצִיר חֲטִיִּים. בָּא בְּצִיר - יֵצֵא בְּצִיר, נִמְצָא כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה קְצִיר. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הֲלֵל: מִצָּאנוּ שְׂאִין אַחִין נִכְנָסִים לְנִחְלָה עַל פִּיהָ. אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שְׁמָאֵי: וְהֵלֵא מִסְפַּר כְּתַבְתָּהּ נְלַמֵּד, שְׁכַתֵּב לָהּ לְכַשְׁתַּנְשָׂאֵי לְאַחֵר - תִּטְלֵי מַה שְׁכַתוּב לִיךְ בְּכַתְּבִתִּיךְ וְצֵאֵי. תְּזוּרוּ בֵּית הֲלֵל לְהוֹרוֹת כְּדָבְרֵי בֵּית שְׁמָאֵי.

א, ה שֵׁשֶׁה דְּבָרִים רַבִּי עֲקִיבָא מִטְמֵא וְחֲכָמִים מְטַהֲרִין: **א**. הַשֶּׁרֶץ וְהַצְּפַרְדֵּעַ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים. **ב**. וְכֵן כּוֹזֵית מִן הַמֵּת וְכוֹזֵית מִן הַנְּבֵלָה. **ג**. עֵצִים מִן הַמֵּת וְעֵצִים מִן הַנְּבֵלָה. **ד**. גוֹשׁ מְאָרֶץ-טְהוֹר גּוֹשׁ מְאָרֶץ הַפָּרֶס. **ה**. גוֹשׁ מְאָרֶץ-טְהוֹר גּוֹשׁ מְאָרֶץ הָעַמִּים. **ו**. שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טְמָא וְאֶחָד טְהוֹר; רַבִּי עֲקִיבָא מִטְמֵא, וְחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

א, ו הַשְּׁדָרָה וְהַגְּלָגֶלֶת מְשַׁנֵּי מַתִּים, רְבִיעִית דָּם מְשַׁנֵּי מַתִּים, רַבַּע עֲצָמוֹת מְשַׁנֵּי מַתִּים, אֲבָר מִן הַמֵּת מְשַׁנֵּי מַתִּים, אֲבָר מִן הַחַי

מְשַׁנֵּי אֲנָשִׁים; רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהְרִין.

א, וְשִׁלְשָׁה דְבָרִים אָמְרוּ לְפָנָי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל וְלֹא אָמַר בְּהֵן אֲסוּר וְהֵתֵר, וּפְרָשָׁן רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן מִתְיָא: הַמְפִּיס מְרָסָא בְּשַׁבַּת, אִם לְקוֹלְפָּה וְלַעֲשׂוֹת לָהּ פְּהַ כְּדָרְךָ שְׁהִרְוּפֵאִין עוֹשִׂין – חֵיב. אִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לַחַה – פְּטוּר. הַשּׁוּם וְהַבְּסֵר וְהַמְלִילוֹת שְׂרַסְקָן מִבְּעוֹד יוֹם; רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: יִגְמַר מִשְׁתַּחֲשָׁד, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא יִגְמַר, אֲבָל כִּהְנִים נִהְגוּ כְּרַבִּי יִשְׁמַעֵאל.

א, ח שִׁלְשָׁה דְבָרִים אָמְרוּ לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁנַיִם מִשְׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאֶחָד מִשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְלֹא אָמַר בְּהֵן, לֹא אֲסוּר וְלֹא הֵתֵר, וְלֹא כְּשֵׁר וְלֹא פְּסוּל, לֹא טַמְאָה וְלֹא טְהוּרָה.

שְׁנַיִם מִשְׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִשָּׁה, מַה הִיא לְצֵאת בְּעִיר שֶׁל זָהָב? וְלֹא אָמַר בָּהּ לֹא אֲסוּר וְלֹא הֵתֵר; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵתִיר וְחֻכְמִים אוֹסְרִין. מִפְּרִיחֵי יוֹנִים, מַה הֵן לְעֵדוֹת? לֹא אָמַר בָּהּ, לֹא כְּשֵׁר וְלֹא פְּסוּל, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְכַשֵּׁיר וְחֻכְמִים פּוֹסְלִין.

אֶחָד מִשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַשְּׂרָץ בְּפִי הַחֲלֹדָה, וְהַחֲלֹדָה מֵהֶלְכֵת עַל גְּבֵי כְּכֹרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה, סֶפֶק נִגַע סֶפֶק לֹא נִגַע, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: וְדַאי טַמֵּא וְסֶפֶק טְהוּר.

א, ט תַּנּוּר שֶׁתַּחֲלָתוֹ אַרְבָּעָה וּשְׁיָרָיו אַרְבָּעָה, שְׁבָרָא שְׁנֵיהּ הֵיוּ אוֹמְרִים שִׁלְשָׁה, הָרִי לִי סַנְדָּל שֶׁל עֵץ וְשֶׁל סִידִין שְׁטַמֵּא מִדָּרְס, עַל שְׁיָרֵי תַּנּוּר. רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְאִשָּׁה חוֹלְצַת בּוֹ, וְיוֹצֵאִין בּוֹ בְּשַׁבַּת וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

א, י חֲמֵשֶׁה דְבָרִים הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא דוֹרֵשׁ כְּמִין אֲגָדָה, בְּחֲמֵשֶׁה דְבָרִים אָדָם זֹכֵה לְבֵן, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: עַד הַפֶּרֶק זָכָה לוֹ, מִכֵּן וְאֵילָךְ הוּא זֹכֵה לְעֶצְמוֹ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: הֵיכָן מְצִינּוּ, שְׁהִי חֲגָרִין עַד הַפֶּרֶק, וְכִשְׁהִי עַד הַפֶּרֶק נִתְפָּשֵׁט. וְשְׁהִי חֲרָשִׁין עַד הַפֶּרֶק, וְכִשְׁהִי עַד הַפֶּרֶק נִתְפָּקַחוּ. וְשְׁהִי סוּמִין עַד הַפֶּרֶק, כִּשְׁהִי עַד הַפֶּרֶק נִתְפָּתְחוּ.

וְהִיאָךְ זֹכָה לוֹ עַד אוֹתָהּ הַשְּׁעָה? אָמְרוּ לוֹ: כִּי מְצִינּוּ שְׁהִי פְּשׁוּטִים עַד הַפֶּרֶק וְכִשְׁהִי עַד הַפֶּרֶק נִתְחַגְרוּ, וְשְׁהִי פְּקֻחִין עַד הַפֶּרֶק וְכִשְׁהִי עַד הַפֶּרֶק נִתְחַרְשׁוּ, וְשְׁהִי פְּתוּחִים עַד הַפֶּרֶק, וְכִשְׁהִי עַד הַפֶּרֶק נִסְתָּמוּ. הָא אִין זֹכָה לוֹ אֲלֵא עַד אוֹתָהּ הַשְּׁעָה בְּלִבְדּוֹ.

א, יא מִסְפַּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָי הַקָּץ, אָף עַל פִּי שְׁהִימִים וְהַשְּׁעוֹת כְּחוֹט הַשְּׁעָרָה לְפָנָי הַמְּקוֹם, אִינוּ מוֹנֵה אֲלֵא דוֹרוֹת, שְׁנַאֲמַר (יְשַׁעְיָה מֵא): "קוֹרָא הַדּוֹרוֹת מֵרֵאשׁ". וְאָף עַל פִּי שְׁנַאֲמַר (בְּרֵאשִׁית טו): "וְעַבְדוֹם וְעַנּוּ אוֹתָם", וְנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית טו): "וְיִדּוֹר רַבִּיעִי יִשׁוּבוּ הֵנָּה" וְגו'. הָרִי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כג): "אֵת מִסְפַּר יְמֵיךָ" – אֵלּוֹ שְׁנֵי דוֹרוֹת. וְשֶׁאֵר כָּל אָדָם: זָכָה – מְשַׁלְּמִים שְׁנוֹתָיו. לֹא זָכָה – פּוֹחֲתִין לוֹ מְשְׁנוֹתָיו; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: זָכָה – מוֹסִיפִין לוֹ עַל שְׁנוֹתָיו. לֹא זָכָה – פּוֹחֲתִין מֵהֵן. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב כ): "וְהוֹסַפְתִּי עַל יְמֵיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה"! אָמַר לָהֶן: מְשַׁלּוֹ הוֹסִיפוּ לוֹ. אָמַר לָהֶן רַבִּי עֲקִיבָא: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב יג): "הִנֵּה בֶן נוֹלֵד לְבֵית דָּוִד יֵאשִׁיחֵהוּ שְׁמוֹ", וְעֵדִין לֹא הִיָּה מְנַשֵּׂה בְּעוֹלָם! אָמְרוּ לוֹ: וְכִי נֵאמַר: 'הִנֵּה בֶן נוֹלֵד לְבֵית דָּוִד בֶּן חֲזַקְיָה'? וְהֵלֵא לֹא נֵאמַר: "אֲלֵא הִנֵּה נוֹלֵד בֶּן לְבֵית דָּוִד"; בֵּין מַחְזִיקָה בֶּן מִיכַל בֵּית דָּוִד.

א, יב חֲמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת מִנֶּה מִנֶּה וּפְרָס, שֶׁהֵן שְׁבָעִים וְחֲמֵשׁ סְלָעִים – חֵיבּוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז; דְּבָרֵי רַבִּי דוּסָא. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: חֲמֵשׁ רְחֵלוֹת גּוֹזְזוֹת כָּל שֶׁהֵן. רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר, רַבִּי דוּסָא אוֹמֵר: כְּבִיצָה אוֹכְלִין, כְּמוֹהָ וּבְקַלְפָּתָהּ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: חוּץ מִקַּלְפָּתָהּ.

הָאִשָּׁה שְׁאָמְרָה: "נִשְׁבַּתִּי, וְטַהוּרָה אֲנִי" – אוֹכְלַת בְּתוּרְמָה. וְאִם יֵשׁ עֵדִים שְׁנִשְׁבַּתִּי, וְהִיא אוֹמְרַת: "טַהוּרָה אֲנִי" – אֵינָה אוֹכְלַת.

א, יג אַרְבָּעָה סְפָקוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהְרִין: הַטְּהוּר עוֹמֵד וְהַטַּמֵּא עוֹבֵר, טַמְאָה בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וְטַהוּרָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים טַהוּרָה, טַמְאָה בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד

וּטְמָאָה בְּרִשׁוֹת הָרְבִים, סָפֵק נִגְע סָפֵק לֹא נִגְע, סָפֵק הָאֵהִיל סָפֵק לֹא הָאֵהִיל, סָפֵק הַסִּיט סָפֵק לֹא הַסִּיט; רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהְרִין.

מִסְכַּת עֲרִיֹת פֶּרֶק שְׁנִי

בא אַרְבַּעַה דְּבָרִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטַמְּאִין: מִסְרַק שֶׁל צִרְצוּר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין מְטַמֵּא בְּאוֹיר, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: מְטַמֵּא בְּאוֹיר. דָּף שֶׁל נַחְתּוֹם שֶׁקֶבַעוּ בְּמִסְמַר, אוֹ שֶׁחִבְרוּ בְּמִרְישׁ, אוֹ בְּקוֹרָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטַמְּאִין. מְנַעַל שֶׁעַל הָאֵימִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא וְחֻכְמִים מְטַהְרִין. חֲתָכוּ חֲלוֹת, וְנָתַן חוֹל בֵּין חוֹלֵיאַ לְחוֹלֵיאַ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטַמְּאִין, וְהָיָה נִקְרָא תְּנוּרוֹ שֶׁל עֲכָנַאי, שֶׁעָלָיו רַבּוֹ מַחֲלַקַת בְּיִשְׂרָאֵל.

בב עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַה דְּבָרִים מְקוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וְחוֹמְרֵי בֵּית הַלֵּל. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מְדִיר אֶת אֲשֶׁתּוֹ. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: אֵין אָדָם מְדִיר אֶת בְּנוֹ בְּנֹזִיר. בֵּיצָה שְׁנוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב, אַחֲרַיִם אוֹמְרִים מִשּׁוֹם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: תֹּאכַל הִיא וְאָמְהָ. הַסֶּף שֶׁמֶן טְהוֹר וְנִטְמָא, יָרַד וְטָבַל, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אָף עַל פִּי שְׁשׁוּחָה יוֹרֵד - טְהוֹר. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: כְּדִי סִיכַת אֶבֶר קָטָן - טָמֵא. פָּחוֹת מִכֵּן - טְהוֹר. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק: כְּשֶׁהֵיטִי אֶצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחִירוּנִי, רֵאִיתִיו שְׁאוּכַל פֶּתוֹ חֲרָבָה, שֶׁהָיוּ שְׁנֵי בְּצִרְתָּ, בָּאתִי וְאָמַרְתִּי לְאַבָּא, אָמַר לִי: הוֹלֵךְ לוֹ זֵיתִים, הוֹלְכָתִי לוֹ זֵיתִים, נִטְלָן וְהִסְתַּפַּל בְּהֵן, וְרָאָה שֶׁהֵן לַחִים. אָמַר לִי: אֵינִי אוֹכַל זֵיתִים. בָּאתִי וְאָמַרְתִּי לְאַבָּא, אָמַר לִי: לָךְ אָמּוֹר לוֹ, מְנַקֶּבֶת הֵיטָה חֲבִית, כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל, אֶלָּא שֶׁסְתַּמּוּהָ שְׁמָרִים, לְהוֹדִיעַךְ שֶׁהוּא אוֹכַל בְּטֶהְרָה, שְׂאָף עַל פִּי שְׁמַתְלַמְדֵי בֵּית שְׁמַאי הָיָה - לֹא הָיָה נוֹהֵג אֶלָּא כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל.

בג לְעוֹלָם הִלְכָה כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל, וְהוֹרֻצָה לְעִשׂוֹת לְהַחְמִיר עַל עֲצֻמוֹ, וְלִנְהַג כְּחוֹמְרֵי בֵּית הַלֵּל וְכחוֹמְרֵי בֵּית שְׁמַאי, עַל זֶה נֶאֱמַר

(קִהְלַת ה'): "וְהִכְסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ". הַתּוֹפֵס קוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וְקוּלֵי בֵּית הַלֵּל - הָרִי זֶה רָשָׁע! אֶלָּא אוֹ כְּדָבְרֵי בֵּית הַלֵּל, כְּקוּלֵיהֶן וְכחוֹמְרֵיהֶן, אוֹ כְּדָבְרֵי בֵּית שְׁמַאי כְּקוּלֵיהֶן וְכחוֹמְרֵיהֶן.

בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: אֵין אָדָם פּוֹטֵר אֶת אֲשֶׁתּוֹ בְּגֵט יֶשֶׁן, שְׁלֹא יֵהָא גֵּט גְּדוֹל מִבְּנָה. כְּתַב לְשֵׁם הַפְּרִכִּין, לְשֵׁם אַרְכִּיּוֹת, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵי מְלָכִים עוֹמְדִין, וְכָתַב עַל שֵׁם אֶחָד מֵהֶן - כְּשֶׁר. כְּתַב לְשֵׁם אָבִי אָבִיו - כְּשֶׁר. לְשֵׁם מִשְׁפָּחָה - פְּסוּל. וְאִם הָיָה נִקְרָא עַל שְׁמוֹ - כְּשֶׁר.

בד אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר: לֹא נִחְלַקוּ בֵּית הַלֵּל וּבֵית שְׁמַאי עַל הַמְּגִרָשׁ אֶת אֲשֶׁתּוֹ וְלָנָה עֲמוּ בַּפּוֹנְדָקִי, שְׂאֵינָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שְׁנִי, עַל מָה נִחְלַקוּ? עַל הַמְּדִיר אֶת אֲשֶׁתּוֹ מִתְּשַׁמִּישׁ הַמְּטָה. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שְׁבָתוֹת כְּלִידַת נִקְבָה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: שְׁבַת אַחַת כְּלִידַת זָכָר, אוֹ כִּימֵי נְדָתָה. יֵתֵר עַל כֵּן - יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתָבָה.

כְּלַכְלָה, בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין וּבֵית הַלֵּל מְחַזְכִּין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַלֵּל עֲצֻמוֹ הָיָה אוֹסֵר. הַלּוֹקַח כְּלַכְלָה לְשִׁלַּח לְחִבְרוֹ - לֹא יֹאכַל עַד שִׁיעֶשֶׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַלֵּל עֲצֻמוֹ הָיָה אוֹסֵר.

בה אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה: לֹא נִחְלַקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, עַל שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כְּתִי עֲדִים מְעִידוֹת אוֹתוֹ - שְׁיֵהָא נְזִיר בְּטֶהְרָה שְׁבָהֶן. עַל מָה נִחְלַקוּ? עַל שֶׁהָיוּ שְׁנֵי עֲדִים מְעִידִין אוֹתוֹ. שְׁבִית שְׁמַאי אוֹמְרִים: נִחְלַקוּ עַל שֶׁהָיוּ כְּאֵן נְזִירוֹת. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: יֵשׁ בְּכֻלָּל חֲמֵשׁ שְׁתֵּים - שְׁיֵהָא נְזִיר שְׁתֵּים.

בו רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים מְקוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמְחוֹמְרֵי בֵּית הַלֵּל. דָּם הַנְּבִלוֹת, בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין וּבֵית הַלֵּל מְטַמְּאִין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה: אָף כְּשֶׁטְמָאוּ בֵּית הַלֵּל, לֹא טְמָאוּ אֶלָּא בְּדָם שֵׁישׁ בּוֹ רִבְעִית, שְׂאֵם יִקְרַשׁ וְיֵהָא בּוֹ פְּזִית. וּמוֹדִים בְּבִיצַת טְרַפָּה שְׁהִיא אֲסוּרָה, מִפְּנֵי שְׁגוּדְלִיָּה אֲסוּרָה.

בְּזֶה שְׁמַתָּה, אֲבָל בִּיחוד אָמְרוּ חֲכָמִים: יִנִּיחָהּ בַּחלוֹן שְׂמָא יֵשׁ תְּקוּהָ, שְׂאֵם מַתְּ - יֵהָא אָסוּר, וְאֵם שְׁחֹטוּ - יֵהָא מַתָּה, עַל מַה נְחֻלְקוּ? עַל שְׁנַטְמָא וְתִלְשׁ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כֵּךְ מַתְּ, שְׁעַקְבֵיָא בְּן מַהֲלָלָאֵל מַתִּיר, וְחֲכָמִים אוֹסְרִים.

בִּי כְּזֵית בְּשׂוֹר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבָר מִן הַחֵי. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר מְטַמָּא. הַשִּׁיבּוּ אֶת רַבִּי אֲלִיעֶזֶר שְׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא, אִם אֲמַרְתָּ כְּבִית שֵׁישׁ בָּהּ רִבְעֵי רִקְב, תֵּאמַר בְּאֲבָר מִן הַחֵי, שְׂאִין בּוּ רִבְעֵי רִקְב? דְּבָר אַחַר: מִי תְלוּי בְּמִי? אֲבָר תְלוּי בְּבִשׂוֹר, אוּ בְשׂוֹר תְלוּי בְּאֲבָר? הַבְּשׂוֹר תְלוּי בְּאֲבָר! אֲפֹשֶׁר שֶׁהַבְּשׂוֹר מְטַמָּא בְּמִגְעַ וּבְכַמְשָׂא וּבְאֵהָל, וְאֲבָר יֵהָא טְהוֹר?

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: תְּמַה אָנִי, אִם טַמָּא רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, לֹא טַמָּא אֲלֵא בּוֹזֵן שֵׁישׁ בְּאֲבָר בְּשׂוֹר כְּרָאוּי, כְּדִי שִׁיחָא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין בְּמִגְעַ וּבְכַמְשָׂא וּבְאֵהָל, עֵצִים הַפּוֹרֵשׁ כְּשַׁעוֹרָה רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמָּא? וְהַשִּׁיבּוּ רַבִּי נְחוּנְיָא שְׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא, אִם אֲמַרְתָּ כְּמַת שֵׁישׁ בּוּ רִבְעֵי רִקְב, תֵּאמַר בְּאֲבָר מִן הַחֵי שְׂאִין בּוּ רִבְעֵי רִקְב?

דְּבָר אַחַר: מִי תְלוּי בְּמִי? אֲבָר תְלוּי בְּעֵצִים אוּ עֵצִים תְלוּי בְּאֲבָר? הוּי אוֹמַר עֵצִים תְלוּי בְּאֲבָר. אֲפֹשֶׁר שֶׁהָעֵצִים מְטַמָּא בְּמִגְעַ וּבְכַמְשָׂא וְאֲבָר יֵהָא טְהוֹר? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: תְּמַה אָנִי, אִם טַמָּא רַבִּי נְחוּנְיָא, לֹא טַמָּא אֲלֵא בּוֹזֵן שֵׁישׁ בְּאֲבָר עֵצִים כְּשַׁעוֹרָה כְּדִי שִׁיחָא זֶה וְזֶה מְטַמְּאִין בְּמִגְעַ וּבְכַמְשָׂא. הַשִּׁיבּוּ רַבִּי הַוֹשֵׁעַ עַל דְּבָרֵי שְׁנֵיהֶן: וּמַה אִם הַחֵי שֵׁישׁ בּוּ רִמְ"ח, עֵצִים וּבְשׂוֹר הַפּוֹרֵשִׁים מִמֶּנּוּ טְהוֹרִים, אֲבָר מִן הַחֵי, שְׂאִין בּוּ, אִינוּ דִין שִׁיחָא עֵצִים וּבְשׂוֹר הַפּוֹרֵשִׁין מִמֶּנּוּ טְהוֹר? ! הַשִּׁיבּוּ רַבִּי עַל דְּבָרֵי רַבִּי הַוֹשֵׁעַ: לֹא, אִם אֲמַרְתָּ כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחֵי, שְׂכַן פּוֹרֵשׁ מְדָבָר טְהוֹר, תֵּאמַר בְּאֲבָר מִן הַחֵי שְׂכַן פּוֹרֵשׁ מְדָבָר טַמָּא?

מִסְכַּת עֲרִיּוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א הַעִיד רַבִּי צְדוֹק עַל צִיר חֲגִבִין טַמְּאִין שֶׁהוּא טְהוֹר, וּמַתָּה לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה. הַעִיד

עַל מַה נְחֻלְקוּ? עַל בִּיצַת נְבֵלָה, שְׁבִית שְׂמָאי אוֹמְרִים: אִם שְׁפִיזָא בְּהַ נְמַכְרַת בְּשׁוּק - מַתָּרַת. וְאִם לֹא - אֲסוּרָה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמַר: דְּבָר אַחַר מְקוּלֵי בֵית שְׂמָאי וּמְחוּמְרֵי בֵית הַלֵּל. בֵּית שְׂמָאי אוֹמְרִים: מַתְּנֹת מְכַשִּׁירוֹת וּמַפְגְּלוֹת בְּחֻטָּאת, וּמַתְּנָה אַחַת בְּכָל הַזְּבָחִים. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: אֶחָד חֻטָּאת וְאֶחָד כָּל הַזְּבָחִים, מַתְּנָה אַחַת מְכַשֶּׁרֶת וּמַפְגְּלַת.

ב,ז רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מְקוּלֵי בֵית שְׂמָאי וּמְחוּמְרֵי בֵית הַלֵּל. קֶהֱלַת אֵינְהָ מְטַמְּאָה אֶת הַיָּדַיִם; דְּבָרֵי בֵית שְׂמָאי. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמְּאָה אֶת הַיָּדַיִם. מִי חֻטָּאת שְׁעָשׂוּ מְצוֹתָן, בֵּית שְׂמָאי מְטַהְרִין, בֵּית הַלֵּל מְטַמְּאִין.

הַמְקַשָּׁה, כְּמַה תִּשְׁפָּה וְתֵהָא זָבַה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמַר: מַעַת לַעַת, וְהִלְכָה כְּדַבְּרֵיו. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אָמַר מִשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: בֵּית שְׂמָאי אוֹמְרִים: עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: מַעַת לַעַת.

ב,ח רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אוֹמַר: שְׁנֵי דְּבָרִים מְקוּלֵי בֵית שְׂמָאי וּמְחוּמְרֵי בֵית הַלֵּל. דֵּם הַיּוֹלֶדֶת שְׁלֵא טְבֵלָה, מְטַמָּא לַח וְאִינוּ מְטַמָּא יָבֵשׁ; דְּבָרֵי בֵית שְׂמָאי. בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים: מְטַמָּא לַח וְיָבֵשׁ. אַרְבָּעָה אַחִין, שְׁנַיִם מִהֶן נִשְׂוֵאִין שְׁתֵּי אַחִיוֹת, וּמַתּוּ הַנִּשְׂוֵאִין אֶת הָאַחִיוֹת - הָרִי אֵלּוּ חוֹלְצִין וְלֹא מִיבְּמִין. וְאִם קָדְמוּ וְכַנְסוּ - יוֹצִיאֻוּ. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אָמַר מִשׁוּם בֵּית שְׂמָאי: יְקִימוּ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: יוֹצִיאֻוּ. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמַר: קַל הָיָה לָהֶם לְבֵית הַלֵּל בְּדָבָר הַזֶּה.

ב,ט הַתּוֹלֵשׁ מִבְּכוֹר תָּם, וְהַנִּיחוֹ בַּחלוֹן, אַף עַל פִּי שְׁנוּלֵד בּוּ מוּם לְאַחַר מִכָּאֵן, וּשְׁחֹטוּ - הָרִי זֶה יְקַבֵּר. בְּכוֹר בְּעַל מוּם שֶׁתִּלְשׁ מִמֶּנּוּ וְאַחַר כֵּךְ מַתְּ, עֲקֻבֵיָא בְּן מַהֲלָלָאֵל מַתִּיר וְחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מוּדָה עֲקֻבֵיָא בְּזֶה שְׂאֹסוּר, עַל מַה נְחֻלְקוּ? עַל שְׁנַטְמָא וְתִלְשׁ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כֵּךְ שְׁחֹטוּ, שְׁעַקְבֵיָא בְּן מַהֲלָלָאֵל מַתִּיר וְחֲכָמִים אוֹסְרִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי מוּדָה רַבִּי חֲלַפְתָּא

רבי יהושע ורבי פפוס על דף של נחתומים, שחברו במריש או בקורה, ושקבע במסמר - שהוא טמא, שרבי אליעזר מטהר, ואם לא קבעו כל צרכו - הכל מודים שהוא טמא.

הן העידו, שמעברין את השנה כל אדר. שכראשונה היו אומרים עד הפורים, עד שבא רבי יהושע ורבי פפוס והעידו, שכל אדר כשר לעבור.

העיד מנחם בן פובגי שהוא צבע. על מוסף יורה של שולקי זיתים שהוא טמא, ועל שצובעים שהיה טהור, שכראשונה היו אומרים חלוף היו הדברים. וכשהושיבו בישיבה היו הכל תמהין עליו, אמר להם: כך וכך, אני ראש אכל הבאים אחרי!

גב העיד רבי יהושע בן בתירה, על דם הנבלות שהוא טהור. אמר רבי שמעון בן בתירה נותרין היו ערודיות? לאריות בסתרטיא של מלך, והיו עולי רגלים משקעין את ארכובותיהן, ולא חשו להם משום טמאה.

גב העיד רבי יהודה הכהן על בת ישראל שנשאת לכהן, כיון שנשאת לחפהף אף על פי שלא נבעלה, שרבי אליעזר אומר: תבעל. וכן היה רבי אליעזר אומר: תבעל. לא ישא כהן אשה עד שתגדיל. בית דין שאחריהם אומרים: נאמנת עסה לטמא ולטהר, לאסור ולהתיר, לרחק ולקרב, אבל באלמנת עסה לא נגעו. אמר רבי שמעון בן עזאי: אמר להן רבי, מעשה שנמצאו עצמות בירושלים בדירת עצים, ובקשו חכמים לטמא את ירושלים כלה. אמר להם רבי יהושע: בוששה וכלמה הוא לנו, שננטמא את בתינו. איה מתי מכול? איה הרוגי נבוכדנצר? איה ההרוגים שנהרגו מן המלחמה ועד עכשו? אלא אמרו ודאי -

טמא, ספק - טהור. אמר רבי יהושע: שמעתי ששוחטין אף על פי שאין נסכין, ואוכלין קדשי קדשים אף על פי שאין קלעין, קדשים קלים ומעשר שני אף על פי שאין חומה, שקדשה הראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא.

גד משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן ורחקה בן ציון ברוע. ועוד אחרת היתה שם וקרבה בן ציון ברוע, ולא רצו חכמים לגלותם, אבל מוסרין אותן לבניהן ולתלמידיהן, פעם אחת בשבוע. כגון אלו, אליהו בא לטמא ולטהר, לרחק ולקרב. רבי אומר: לקרב אבל לא לרחק. רבי יהודה אומר: חלוף הדברים. רבי חנניה בן עדו אומר: הרי הוא אומר (ויקרא כז): "ויצא בן אשה ישראלית" וגו'. והלא דברים קל וחמר, מה משה רבנו לא רצה לגלות את הממזרין עד שנתגלו מעצמן. אליהו תלמידו של משה על אחת כמה וכמה שלא יגלה, עד שיתגלו מעצמן! מי שיש לו תלמידים קורין אותו רבי, נשתכחו תלמידיו, קורין אותו רבן, נשתכחו אלו ואלו, קורין אותו בשמו.

מסכת עבודה זרה פרק ראשון

א, נחום המדי אומר: יום אחד בגליות לפני אידיהן אסור. במה דברים אמורים? באידיהן הקבועים, אבל באידיהן שאינן קבועין - אינו אסור אלא אותו היום בלבד. אף על פי שאמרו שלשה ימים, אסור לשאת ולתת עמהם. במה דברים אמורים? בדבר המתקנים, אבל דבר שאינו מתקנים - מתר. אף דבר המתקנים, לקח או שמכר - הרי זה מתר. רבי יהושע בן קרחה אומר: כל מלוה בשטר - אין נפרעין ממנו, ושאין בשטר - נפרעין ממנו, מפני שהוא כמציל מידם.

1 פי אני ראש לכל הצבועים הבאים אחרי, באפן שאני בקי היטב בענין זה (על פי פרוש 'מנחת יצחק')
2 ערוד כלשון רבים.

1 פרוש: כשהושיבו בישיבה לקבל עדותו, היו הכל תמהים עליו שאמר דבר קדש, שעד עתה היו שונים בהפך. אמר להם: כך וכך! כלומר, זה טמא וזה טהור.

אב, לא ישא אדם ויתן עם העובד כוכבים ביום אידו, ולא יקל עמו את ראשו, ולא ישאל בשלומו במקום שמתחשב. מצאו לפי דרכו - שואל בשלומו בכבוד ראש. שואלין בשלום העובדי כוכבים באידיהן, מפני דרכי שלום. אמנין ישראל שהיו עושין אצל העובד כוכבים בביתו של ישראל - מתר. בביתו של עובד כוכבים - אסור. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם היה שכיר היום, בין בביתו של ישראל בין בביתו של עובד כוכבים - אסור. אם היה שכיר קבולת, בביתו של ישראל - מתר. בביתו של עובד כוכבים - אסור. במחבר לקרקע, בין כך ובין כך - אסור. בעיר אחרת, בין כך ובין כך - מתר. ואף על פי שגמר את כליו לפני אידו, לא יולכנו לו ביום אידו, מפני ששמח ביתו. עיר אחת עושה ועיר אחת אינו עושה, אמה אחת עושה ואמה אחת אינה עושה, משפחה אחת עושה ומשפחה אחת אינה עושה. העושין - אסורין. ושאיין עושין - מתרין. קלנדא, אף על פי שהכל עושין - אין אסור אלא לפולחין בלבד. סטרוניא - יום שאחז בו את המלכות. קראטוסס - יום גנוסיא של מלכי עובדי כוכבים. יום של כל מלך ומלך - הרי הוא כרבים. יחיד, אפלו יום המשתה שלו, ויום שנעשה בו שלטון. רבי מאיר אומר: אף יום שעמד בו מחליו אסור.

אג, יריד שבתוך הכרך, אין הולכין, לא לאותו הכרך ולא לעירות הסמוכות לו - מפני שהוא כנראה הולך לו ליריד; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין אסור אלא הכרך בלבד. יריד שבתוך הכרך - אסור. חוץ לכרך - מתר. ושחוץ לכרך, חוץ לכרך - אסור. תוך הכרך - מתר. וחניות המוכללות לו, מכל מקום - הרי אלו אסורות. עובר אדם בשירה במקום למקום, ונכנס לכרך, שהיריד בתוכו, ואינו חושש, מפני שהוא נראה כהולך ליריד. יריד שנתנה מלכות, ושתנה מדינה, ושתנה גדולי מדינה - מתר. אין אסור, אלא יריד של עבודת כוכבים בלבד. הולכין ליריד של עובדי כוכבים,

ומתפראין בהן רפוי ממון, אכל לא רפוי נפשות. <ואיני> לוקחין מהן בתים שדות וכרמים, בהמה עבדים ושפחות, מפני שהוא כמציל מידם. וכותב ומעלה בערכים. כהן מטמא להעיד עליהן בחוצה לארץ. כשם שמתמא בחוצה לארץ, כך מטמא בבית הקברות, מטמא לתלמוד תורה, מטמא לשא אשה. רבי יהודה אומר: אם יש לו ממי שילמד - הרי זה לא יטמא. ואם לאו - הרי זה יטמא. רבי יוסי אומר: אף על פי שיש לו ממי ילמד - יטמא, שלא מכל אדם זוכה אדם ללמד, אלא ממי שזכה לו. אמרו על יוסף הכהן, שהיה מטמא ויוצא אצל רבי יוסי לצידן. לא יצא כהן לחוצה לארץ, ואפילו לשא אשה, אלא אם כן הבטיחוהו. תגרין שהקדימו זמנו של יריד, או שאחרו זמנו של יריד - מתר. אין אסור אלא זמנו של יריד בלבד. ארבע אבקות הן: אבק רבית, אבק שביעית, אבק עבודת כוכבים, אבק לשון הרע.

אבק של רבית - לא ישא אדם ויתן בהלואתו של חברו, מפני אבק רבית.

אבק שביעית - לא ישא אדם ויתן עם העובד כוכבים בפרות מפני אבק שביעית.

אבק עבודת כוכבים - לא ישא אדם ויתן עם העובד כוכבים ביום אידו, מפני אבק עבודת כוכבים.

אבק לשון הרע - לא ישא אדם ויתן בטובתו של חברו, מפני אבק לשון הרע.

ישראל הולכין ליריד - מתר לשאת ולתת עמהן. ובחזירה - אסור, מפני שנהגו בעבודת כוכבים. והעובד כוכבים, בין בהליכה בין בחזרה - מתר. עובדי כוכבים ההולכין לתרפות - אסור לתת ולשאת עמהן. ובחזירה - מתר, מפני שהוא כעבודת כוכבים שהניחה עובדיה. וישראל, בין בהליכה בין בחזרה - אסור. לא יטיל ישראל עם שירה בתרפות, אפלו לצאת, אפלו מקדים, אפלו מחשיך, אפלו מתירא מפני עובדי כוכבים, מפני לסטים, מפני רוח

מִסַּכַּת עֲבוּדָה וְזֵרָה פָּרָק שְׁנִי

ב,א לוקחין מהן בהמה לנסיין, ומחזירין להן כל אותו היום. וכשם שלוקחים מהן בהמה לנסיין, ומחזירין להן כל אותו היום - כך לוקחין מהן עבדים ושפחות לנסיין, ומחזירין להן כל אותו היום. כל זמן שאתה רשאי להחזיר לישראל - אתה רשאי להחזיר לעובדי כוכבים. אי אתה רשאי להחזיר לישראל - אי אתה רשאי להחזיר לעובדי כוכבים. מוכר ישראל בהמתו לעובד כוכבים על מנת לשחוט. ישראל עומד על גביו והעובד כוכבים שוחט. לוקחין מהן בהמה לקרבן, ואינו חושש משום רובע, משום נרבע, משום מקצה, משום נעבד, וכשם שאין מוכרין להן בהמה גסה - כך אין מוכרין להן חיה גסה. ואף במקום שמוכרים להן בהמה דקה - אין מוכרין להן חיה דקה.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: מוכרין להן כלבים, שגורים, חלדות, סנאים, חתולות וקפות. דברים המנקין את הבית. וכשם שאין מוכרין להם - כך אין מחליפין להם, לא רעים ביפין ולא יפין ברעים. לא שבורין בשלמים ולא שלמים בשבורין. רבי יהודה מתיר בשבורה, מפני שאינה יכולה להתרפאות. אמרו לו: והרי הוא מרביעה והיא יולדת. רבי יוסי בן בתירה מתיר בסוס, שאינו עושה מלאכה בשבת, שחיבין עליה חטאת; וחכמים אוסרין, משום שני דברים משם כלי זין ומשם בהמה גסה. אין מוכרין להם לא כלי זין, ולא זין, ואין משחזין להם את הזין, ואין מוכרין להם, לא סדין, ולא כבלין, ולא קולרין, ולא שלשלאות של ברדל.

בב,א אחד העובד כוכבים ואחד הכותי - מוסרין להם שדות גזוזות, תבואה קצורה ואילנות קצוצין. רבי יהודה אומר: שחת, לגז על מנת שתגוז. תבואה לקצר - על מנת שתקצר. אילנות לקוץ - על מנת לקצצם. העולה לסרטיאות של עובדי כוכבים - אסור משום עבודת כוכבים; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: בזמן שמזבלין -

רעה, שנאמר (דברים 1): "לא תלכו אחרי אלהים אחרים". רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אם ראית צדיק שיצא לדרך ואתה מבקש לצאת לאותו הדרך, הקדים על ידך שלשה ימים או אחר על ידך שלשה ימים, כדי שתצא עמו, מפני שמלאכי השרת מלווין אותו, שנאמר (תהלים צא): "כי מלאכיו יצוה לך" וגו'. ואם ראית רשע שיצא לדרך, ואתה מבקש לצאת לאותו הדרך, הקדים על ידך שלשה ימים, או אחר על ידך שלשה ימים, כדי שלא תצא עמו בדרך, מפני שמלאכי שטן מלווין אותו, שנאמר (תהלים ט): "הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימיו".

רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם יאמרו לך ילדים - בנה בית המקדש, אל תשמע להן! ואם יאמרו לך זקנים סתור בית המקדש, שמע להן! מפני שבגין ילדים סתירה וסתירת זקנים בגין. וראיה לדרך - רחבעם בן שלמה. שאלו את רבי יהושע: מהו שילמד אדם את בנו ספר יוני? אמר להן: ילמד בשעה שאינה לא יום ולא לילה, שנאמר (יהושע א): "והגית בו יומם ולילה".

א,ד מכלם היה מוכר להם חבילה, וכמה היא חבילה? רבי יהודה בן בתירה אומר: בלבונה, אין פחות משלשה מנין. מוכר לתגר או מוכר לבעל הבית, אם היה תגר חשוד - אסור למכור לו.

מוכר לו חזירין, ואינו חושש שמא מוכר לעבודת כוכבים. מוכר לו זין ואינו חושש שמא מנסכו לעבודת כוכבים. ואם פרש לו אפלו מים ומלח - אסור למכור לו.

מוכר לו תרנגול לכן בין התרנגולין. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שאמר לו: מכר לי תרנגול סתם, אבל אם פרש לו מפני שהוא חולה, או למשהו בנו - הרי זה מתר.

אָסוּר מִשׁוּם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְאִם אֵינֶם מְזַבְּלִין - אָסוּר מִשׁוּם מוֹשֵׁב לְצִים.

הַהוֹלֵךְ לְצִטְרִינְיָן³, וְרוֹאֶה אֶת הַנְּחָשִׁים וְאֶת הַחֲבָרִים, מוֹלִיז, סְגִילָאֲדִין, סְגִילָאֲדָה⁴ - אָסוּר מִשׁוּם מוֹשֵׁב לְצִים, שְׁנֵאֲמַר (תְּהִלִּים א): "וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יֵשֵׁב" - אֵלֶּה מְדוּת שְׁמֵבִיאִין אֶת הָאֲדָם לְיַדִּי בְטוֹל תְּלַמּוּד תּוֹרָה. הָעוֹלָה לְתַרְטִיאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, אִם צוּחַ מִפְּנֵי צָרָךְ - מֵתָר. וְאִם מִתְחַשֵּׁב - הָרִי זֶה אָסוּר. הַיּוֹשֵׁב בְּאַסְטְרִין⁵ - הָרִי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים. רַבִּי נֶתָן מֵתִיר מִשׁוּם שְׁנֵי דְבָרִים, מִפְּנֵי שְׁצוּחַ וּמִצִּיל אֶת הַנְּפֹשׁוֹת, וּמַעֲיֵד עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּנְשָׂא. הוֹלְכִין לְצִטְרִינְיָן - מִפְּנֵי שְׁצוּחַ וּמִצִּיל אֶת הַנְּפֹשׁוֹת. וְלִכְרַקְמִים⁶ - מִפְּנֵי יֹשֵׁב מְדִינָה. וְאִם מִתְחַשֵּׁב - הָרִי זֶה אָסוּר.

בג אין משפירין להם בתים שדות וכרמים, ואין נוהגין להן אריסות וקבולת בהמה. [אחד העובד כוכבים ואחד הכותין]. במה דברים אמורים? בארץ ישראל, ובסוריא משפירין בתים אבל לא שדות, כאן וכאן, לא ישכיר אדם שדהו לעובד כוכבים; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אף בארץ ישראל משפירין בתים, ובסוריא מוכרין בתים ומשפירין שדות. ובחוצה לארץ מוכרין אלו ואלו. כאן וכאן לא ישכיר ישראל את ביתו לעובד כוכבים, שבדוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים, אבל משפירין להם אוריאות⁷, אוצרות ופונדקיות, אף על פי שבדוע שמכניס לתוכו עבודת כוכבים. משפיר ישראל ביתו לכותי ואינו חושש שמכניס בתוכו עבודת כוכבים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: בכל מקום, לא ישכיר ישראל מרחץ לעובד כוכבים מפני שנקראת על שם ישראל, ורוחצין בו בשבת. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בכל מקום, לא

ישכיר ישראל לעובד כוכבים, מפני שנקראת על שם ישראל, ועושין בה ביום טוב.

מִסְכַּת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

גא מעמידין בהמה בפונדקיות של כותים, אפלו זכרים אצל נקבות, ונקבות אצל זכרים. ואין צריך לומר: זכרים אצל זכרים, ונקבות אצל נקבות. ומסרין לו תינוק ללמדו ספר שלהן, ומסרין לו תינוק ללמדו ספר וללמדו אמנות, ולהתיחד עמו. בת ישראל מילדת ומניקה בנה של כותית. וכותית מילדת ומניקה בנה של בת ישראל. אין מעמידין בהמה בפונדקאות עובדי כוכבים, אפלו זכרים אצל זכרים, ונקבות אצל נקבות, שהזכר מביא זכר, והנקבה מביאה נקבה. ואין צריך לומר: זכרים אצל נקבות, ונקבות אצל זכרים. ואין מסרין בהמה לרועה שלהן, ולא תינוק ללמדו ספר, וללמדו אמנות, ולהתיחד עמו.

בת ישראל לא תניק בנה של עובדת כוכבים, מפני שמגדלתו לעבודת כוכבים. אבל עובדת כוכבים מניקה את בנה של ישראל ברשותה. בת ישראל לא תילד את העובדת כוכבים, מפני שמילדת לעבודת כוכבים. ועובדת כוכבים לא תילד את בת ישראל מפני שחשודין על הנפשות; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עובדת כוכבים מילדת את בת ישראל, בזמן שאחרים עומדים על גבה, בינה לבינה - אסור, מפני שחשודין על הנפשות. מתרפאין מהן רפוי ממון, אבל לא רפוי נפשות. לא תחתך עובדת כוכבים את העבר במעיה של אשה

⁶ מצודים סביב חומת העיר ועושים שם כל מיני צחוק.
⁷ רפת של סוסים.

³ איצטדיון שבו היו נלחמים שורים זה בזה.
⁴ כל אלו מיני לצנים.
⁵ מקום שדנים שם דיני נפשות.

בת ישראל. ולא תשקנה כוס עקרין - שחשודין על הנפשות.

לא יתיחד ישראל עם העובד כוכבים, לא במרחץ ולא בבית המים. נדבק ישראל עם העובד כוכבים בדרך - נותנו לימין ואין נותנו לשמאלו. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומר: בסיף מימינו, ובמקל משמאלו. שניהן עולין למעלה ויורדין בירידה. ישראל עולה למעלה ועובד כוכבים למטה. לא ישח, שמא ירוץ את גלגלתו וירחיב לו דרך. שאלו: "להיכן אתה הולך?" מפליגו, בדרך שאמר יעקב לעשו (בראשית לג): "עד אשר אבא אל אדני שעירי" - והלך לו לסכות!

ישראל המסתפר מן העובד כוכבים - רואה במראה. מן הכותי - אין רואה במראה. התירו לבית רבן גמליאל להיות רואין במראה, מפני שהן זקוקין למלכות. ישראל המספר את העובד כוכבים, כיון שהגיע לבלוריתו - שומט את ידו.

ג, לוקחין מן העובדי כוכבים ספרים ותפלין ומזוזות, ובלבד שהיו כתובין עליהן כתקונן. מעשה עובד כוכבים אחד, שהיה כותב ספרים בצידון, ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: מתר לקח ממנו. מוכרין לעם הארץ ספרים תפלין ומזוזות, ואין לוקחין תפלין אלא מן הממחה. ואם לקח ממי שאינו ממחה, ומצא בידו שתי כריכות של תפלין - בודק ממנו תפלה אחת של יד או של ראש, בצבת הראשון, וכן בשני, וכן בשלישי, וכן ברביעי.

ג, לוקחין מעם הארץ עבדים ושפחות, בין גדולים בין קטנים. ומוכרין לעם הארץ עבדים ושפחות, בין קטנים בין גדולים. ולוקחין מהן בנות קטנות אבל לא גדולות; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: גדולות, ומקבלות עליהן. אין נותנין להן בנות, לא קטנות ולא גדולות; דברי רבי. וחכמים אומרים: נותן לו גדולה, ופוסק עמו על מנת שלא מעשה טהרות על גביו. ומעשה ברבן

גמליאל הזקן שהשיא את בתו לשמעון בן נתנאל הכהן, ופסק עמו על מנת שלא תעשה עמו טהרות על גביו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו צריך, שאין כופין את החבר שיעשה טהרות על גבי עם הארץ, ואיזה הוא עם הארץ? כל שאינו אוכל חוליו בטהרה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: כל שאינו מעשר.

ג, הלוקח עבדים ערלים מן העובד כוכבים, ומלץ ולא הטבילץ, וכן בני השפחות שלא טבלו, בין מלץ בין ערלין - הרי אלו עובדי כוכבים. מדרסן - טמא. ויניס, בגדולים - אסור. בקטנים - מתר. ואיזהו גדול? כל שהוא זוכר ומזכיר עבודת כוכבים ומשמשיה. ואיזהו קטן? כל שאינו מזכיר עבודת כוכבים ומשמשיה. רבי יוסי אומר: חזקת עבד ישראל, אפלו ערלים - הרי אלו כנענים, עד שיודע בהן שהן בני שפחות שלא טבלו. חזקת עבדי כותים מלץ - הרי אלו כותים. ערלים - הרי אלו עובדי כוכבים, עד שיודע שהן בני שפחות כנעניות. חזקת עבדי עובד כוכבים, אפלו מלץ - הרי אלו עובדי כוכבים.

ג, לעולם מלץ את העובד כוכבים לשם גר, ועובד כוכבים לא ימול את ישראל, מפני שחשודים על הנפשות; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עובד כוכבים מל את ישראל בזמן שאחרים עומדין על גביו, בינו לבינו - אסור; מפני שחשודין על הנפשות. ישראל מל את הכותי, וכותי לא ימול את ישראל, מפני שהן מלץ לשם הר גריזים; דברי רבי יהודה. אמר לו רבי יוסי: היכן מציינו מילה בתורה שאינה לשם ברית? אלא ימול לשם הר גריזים עד שתצא נפשו. ומוכרין להם, ונותנין להם מתנת חנם. במה דברים אמורים? בזמן שאינו מכירו, או שהיה עובר ממקום למקום, אבל אם היה שכנו או אוהבו - הרי זה מתר, שאינו אלא כמוכרו לו. כתוב אומר: "לא תכרת להם ברית ולא תחנם", אם ללמד על הכרית - הרי ברית אמור, אלא למה נאמר

"לא תחנם?" מלמד שאין נוהגין להם מתנת חנם.

מִסְכַּת עֲבוּדָה וְרָה פֶּרֶק רִבְעִי

ד, א המוכר עבדו לעובד כוכבים - הרי זה יצא בן חורין, וצריך גט שחרור מרבו הראשון. רבן שמעון בן גמליאל אומר: במה דברים אמורים? בזמן שלא כתב לו אוננו, אבל כתב לו אוננו - זה הוא גט שחרורו. בין שמכרו לו, בין שנתנו לו במתנה - יצא בן חורין, שמא יצא לרשות שאינה רשות להן עליו. אם עשה עליו העובד כוכבים גמסות - יצא בן חורין. ואם לאו - לא יצא בן חורין. נטלו בחובו, או שנפל לו בסיקריקון - יצא בן חורין. ירש עבדים מן העובד כוכבים, עד שלא באו לרשותו - מתר למוכרן לעובד כוכבים. משבאו לרשותו - אסור למוכרן. וכן אתה אומר ביין נסך: עד שלא בא לרשותו - דמיו מתרין, משבא לרשותו - דמיו אסורין. ישראל ועובד כוכבים שלקחו מקח בשתפות, וחזר ולקחו מקח אחר בשתפות, לא יאמר לו: טול אתה דברים שבמקום פלוני במקח ראשון, ואני דברים שבמקום פלוני במקח שני. אבל אומר לו: טול אתה דברים שבמקום פלוני, ואני דברים שבמקום פלוני במקח ראשון. טול אתה דברים, ואני דברים שבמקום פלוני במקח שני:

ד, ב המוכר עבדו בחוצה לארץ - יצא בן חורין וצריך גט שחרור מרבו שני. רבן שמעון בן גמליאל אומר: פעמים יוצא, פעמים אינו יוצא. כיצד? אמר לו: אני פלוני בן פלוני מוכר אני עבדי פלוני לפלוני אנטייכי - יצא בן חורין. לפלוני אנטייכי השרוי בלוד - לא יצא בן חורין. ירשו עבדים בחוצה לארץ, עד שלא באו לארץ - מתר למכרן לחוצה לארץ. משבאו לארץ - אסור למכרן לחוצה לארץ.

עבד שברח בחוצה לארץ - אין רבו רשאי למוכרו. יצא עבד עם רבו לסוריא לפיכך

אם מכרו שם - הרי זה מכור. עבד שיצא עם רבו על מנת לחזור - כופין אותו לחזור. על מנת שלא לחזור - כופין אותו שלא לחזור. בא מחוצה לארץ על מנת לחזור - אין כופין אותו לחזור. שלא לחזור - כופין אותו שלא לחזור:

ד, ג המוכר עבדו ליריד של עובדי כוכבים - דמיו אסורין, ויוליך לים המלח, וכופין את רבו שיפדנו אפילו מאה בדמיו ויוציאנו לחרות. נמצאת אומר: הנושא ונותן בפירי של עובדי כוכבים, בהמה - תעקר, כסות וכלים - ירקבו, ומעות וכלי מתכות - יוליך הנאה לים המלח. פרות, את שדרכו לישפך - ישפך, לשרף - ישרף, ליקבר - יקבר. רבי יוסי אומר: עבודת כוכבים - שוחק וזורה לרוח או מטיל לים. אמרו לו: אף היא נעשית זבל, שנאמר (דברים יג): "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם" וגו'. אמר להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (דברים ט): "ואת חטאתכם אשר עשיתם וגו'. אמרו לו: משם ראיה? (שמות לד) "ויזר על פני המים וישק את בני ישראל" מלמד: שבדקן כדרך שבדקין את הסוטות. אמר להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (שמואל ב ה): "ויעזבו את עצביהם". אמר להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (מלכים א טו): "וגם מעכה אם אסא המלך ויסרה מגבירה אשר עשתה מפלצת וגו'. אמרו לו: משם ראיה? (שם) ויכרת אסא את מפלצתה וגו'. אמר להן רבי יוסי: הרי הוא אומר (מלכים ב יח): וכתת נחש הנחשת וגו'. אמרו לו: וכי עבודת כוכבים ה'יה? והלא משה עשא! מלמד שטעו ישראל אחריו עד שבא חזקיה ובנו.

<p>20</p> <p>ראשון Sunday</p> <p>Candle Lighting 5:51 הדלקת הנרות</p>	<p>כ"א</p> <p>21</p>	<p>Hoshanah Rabbah</p> <p>עלות השחר _____ 6:00 7:12 נץ החמה סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:20 9:56 סו"ז קר"ש - גר"א סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:26 10:50 סו"ז תפלה - גר"א 7:21 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 6:08 שביעיה בבלי: תמיד לג • ירושלמי: שבת מז • תוספתא: עדיית א ב"ר: הושע ח-ט • רמב"ם: גזילה ואבידה ז</p>
<p>21</p> <p>שני Monday</p> <p>Candle Lighting 7:19 הדלקת הנרות</p>	<p>כ"ב</p> <p>22</p>	<p>Shemini Atzeres / Yizkor</p> <p>עלות השחר _____ 6:01 7:13 נץ החמה סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:20 9:56 סו"ז קר"ש - גר"א סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:27 10:51 סו"ז תפלה - גר"א 7:19 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 6:07 שביעיה בבלי: תמיד לד • ירושלמי: שבת מח • תוספתא: עדיית ב ב"ר: הושע ח-י א • רמב"ם: גזילה ואבידה ח</p>
<p>22</p> <p>שלישי Tuesday</p> <p>Yom Tov Ends 7:17 זמן מוצש"ק</p>	<p>כ"ג</p> <p>23</p>	<p>Simchas Torah</p> <p>עלות השחר _____ 6:02 7:14 נץ החמה סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:21 9:57 סו"ז קר"ש - גר"א סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:27 10:51 סו"ז תפלה - גר"א 7:18 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 6:06 שביעיה בבלי: מדות לה • ירושלמי: שבת מט • תוספתא: עדיית ג ב"ר: הושע יב-יג • רמב"ם: גזילה ואבידה ט</p>
<p>23</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>כ"ד</p> <p>24</p>	<p>אסרו חג</p> <p>עלות השחר _____ 6:04 7:16 נץ החמה סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:21 9:57 סו"ז קר"ש - גר"א סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:27 10:51 סו"ז תפלה - גר"א 7:17 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 6:04 שביעיה בבלי: מדות לו • ירושלמי: שבת נ • תוספתא: עבודה זרה א ב"ר: הושע יד - יואל י • רמב"ם: גזילה ואבידה י</p>
<p>24</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>כ"ה</p> <p>25</p>	<p>עלות השחר _____ 6:05 7:17 נץ החמה סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:22 9:58 סו"ז קר"ש - גר"א סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:28 10:52 סו"ז תפלה - גר"א 7:15 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 6:03 שביעיה בבלי: מדות לד • ירושלמי: שבת נא • תוספתא: עבודה זרה ב ב"ר: יואל ב-ג • רמב"ם: גזילה ואבידה יא</p>
<p>25</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 5:44 הדלקת הנרות</p>	<p>כ"ו</p> <p>26</p>	<p>עלות השחר _____ 6:06 7:18 נץ החמה סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:22 9:58 סו"ז קר"ש - גר"א סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:28 10:52 סו"ז תפלה - גר"א 7:14 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 6:01 שביעיה בבלי: נדה ב • ירושלמי: שבת נב • תוספתא: עבודה זרה ג ב"ר: יואל ד - עמוס א • רמב"ם: גזילה ואבידה יב</p>
<p>26</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 7:13 זמן מוצש"ק</p>	<p>כ"ז</p> <p>27</p>	<p>בראשית, מבה"ח</p> <p>עלות השחר _____ 6:07 7:19 נץ החמה סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:23 9:59 סו"ז קר"ש - גר"א סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:28 10:52 סו"ז תפלה - גר"א 7:13 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 6:00 שביעיה בבלי: נדה ג • ירושלמי: שבת נג • תוספתא: עבודה זרה ד ב"ר: עמוס ב-ג • רמב"ם: גזילה ואבידה יג</p>

מברכים חודש חשוך המולד: מאנטאג ביינאכט, 34 מינוט און 6 חלקים נאך 6

דער רבי זאגט אז מען קען זיך גארנישט פארשטעלן די גרויסקייט און טייערקייט פונעם אתרוג. מען זעט אז אידן געבן אויס אסאך געלט פאר די מצוה, מער ווי פאר אנדערע מצות, ווייל דאס איז עפעס גאר א ספעציעלע חשובע מצוה. (שיחות הר"י סימן קכ"ה)